

B I L T E N

UDRUGE ĐAKA FRANJEVAČKE KLASIČNE GIMNAZIJE - VISOKO

Broj 18/2016.

ISSN 1849-7802

**UDRUGA ĐAKA
FRANJEVAČKE KLASIČNE GIMNAZIJE
VISOKO - ZAGREB**

BILTEN 18/2016.

ISSN 1849-7802

Zagreb, lipanj 2016.

Bilten Udruge đaka Franjevačke klasične gimnazije Visoko - Zagreb (Online)
Bogovićeva 1/I (HKD Napredak) 10000 Zagreb

Broj žiro-računa:
Privredna banka Zagreb d.d. u Zagrebu
2340009-1110152376

IBAN: HR62 2340 0091 1101 5237 6

Uredništvo: Vlatko Blažanović, Dajana Čosić, Vine Mihaljević,
Mato Pelivan, Ivo Pranjković

Lektura: Ivo Pranjković

Ilustracija: Gabriel Jurkić, crteži

Tehnički uredili: Vlatko Blažanović i Ivo Mađor

Riječ uredništva	5
Izvještaj o radu Udruge (<i>Mato Pelivan</i>)	7
Finansijski izvještaj za 2015/2016. (<i>Anto Franjičević</i>)	9
Izvještaj Nadzornog odbora Udruge (<i>Ferdo Širić, Adam Filipović, Ivan Zeba</i>) ..	11

OSAMNAESTI SABOR UDRUGE

Pozivnica XVIII. sabora Udruge	12
Zapisnik o radu XVIII. sabora Udruge (<i>Mato Pelivan</i>)	13
Osamnaesti sabor Udruge ĐFKG Visoko – Zagreb (<i>Vine Mihaljević</i>)	18

PODRUŽNICA U NJEMAČKOJ

Izvještaj s godišnje skupštine njemačke podružnice Udruge (<i>Josip Andrić</i>)	21
Očev blagoslov (<i>Ivo Jozic</i>)	23
Monografija je najljepši dar za oproštaj bivšem predsjedniku (<i>Bono Žepić</i>)	30

VIJESTI IZ UDRUGE

Koncertna promidžba albuma „Pjesma nad pjesmama.	
Izbor pjesama VIS-a Jukić“ (<i>Uredništvo</i>)	31
Pozdrav na promidžbi albuma „Pjesma nad pjesmama“ (<i>fra Janko Ćuro</i>).....	34
Pozdrav na promidžbi albuma „Pjesma nad pjesmama“ (<i>Vine Mihaljević</i>)....	35
Donacija Centru za odgoj i obrazovanje djece i mladeži s poteškoćama u razvoju „Nova nada“ (<i>Uredništvo</i>)	37

VIJESTI IZ FRANJEVAČKOG SJEMENIŠTA I KONVIKTA IZ VISOKOGA

Školska godina 2015/16. u retrovizoru (<i>fra Ivan Nujić</i>)	38
---	----

KNJIŽEVNOST

Psalam našim domovinama (<i>Anto Dugonjić</i>)	42
--	----

SPOMEN

Memento na hrvatskog slikara Gabriela Jurkića – povodom 130. obljetnice rođenja (<i>Vine Mihaljević</i>)	43
---	----

PRILOZI

Pokušaj bijega od Boga milosrđa i praštanja (<i>Božo Lujić</i>)	47
Hrvatski intelektualac danas? (<i>Ante Šoljić</i>)	51
Hrvati Bosne i Hercegovine u prostoru i vremenu (<i>Andelko Mijatović</i>)	55
Putešestvije jednog đakona (<i>Josip Kašljević</i>)	61
Molitvenik s velikim slovima (<i>Josip Andrić</i>)	71
Nepoznati susjed (<i>Tomo Barbić</i>)	72
Lica ulice (<i>Stipo Križanac</i>)	76
Treće doba (<i>Stipo Križanac</i>)	78

NOVE KNJIGE

Knjige Željka Ivankovića (<i>Uredništvo</i>)	83
NOVI STATUT UDRUGE	85
Redoviti dobročinitelji	101
ČLANOVI UDRUGE.....	106

Riječ uredništva

Poštovani čitatelji! Ove godine objavljujemo osamnaesti broj biltena, glasila Udruge đaka Franjevačke klasične gimnazije – Visoko iz Zagreba, u kojem su svim članovima i priateljima Udruge, njenim simpatizerima i dobročiniteljima predstavljena redovita događanja u Udrizi, njeni projekti i cjelokupan njen rad.

Prema strukturi sadržaja dosadašnjih brojeva biltena prije svega predstavljamo rad Udruge u dijelu koji sadrži izvještaje o radu i financijama Udruge te izvještaj Nadzornog odbora Udruge. Potom predstavljamo rad XVIII. sabora Udruge koji je održan 13. lipnja 2015. u Napretkovu kulturnom centru u Zagrebu. Ovom prigodom zahvaljujemo prof. dr. sc. Tomislavu Ivančiću, profesoru emeritusu, koji nas je duhovno „okrijepio“, zatim zahvaljujemo Napretku na gostoprимstvu te svim prijateljima i članovima Udruge koji su aktivno sudjelovali u radu sabora Udruge.

Zatim slijedi rubrika u kojoj izvješćujemo o događanjima iz njemačke podružnice Udruge đaka i prijatelja Franjevačke klasične gimnazije – Visoko: izvještaj o radu redovite godišnje skupštine koja je održana u Wiesbaden-Naurodu 24. 10. i 25. 10. 2015. godine, zatim tekst o „Očevu blagoslovu“ koji potpisuje Ivo Jozić i novinski prilog Bone Žepića o objavlјivanju monografije kao najljepšeg dara za oproštaj bivšem predsjedniku Mirku Vidačkoviću.

U rubrici *Vijesti iz Udruge* donosimo informacije o koncertnoj promidžbi albuma duhovnih franjevačkih pjesama „Pjesma nad pjesmama. Izbor pjesama VIS-a Jukić“ koja je održana u Sarajevu, 4. listopada 2015. na blagdan sv. Franje. Povrh toga donosimo i uvodne govore fra Janka Ćure i Vine Mihaljevića te dokument o donaciji naše Udruge i Svetla riječi iz Sarajeva Centru za odgoj i obrazovanje djece i mladeži s poteškoćama u razvoju „Nova nada“ u Kovačima pokraj Tomislagrada. *Vijesti iz Visočke gimnazije i Konvikta* i ove godine donosi fra Ivan Nujić.

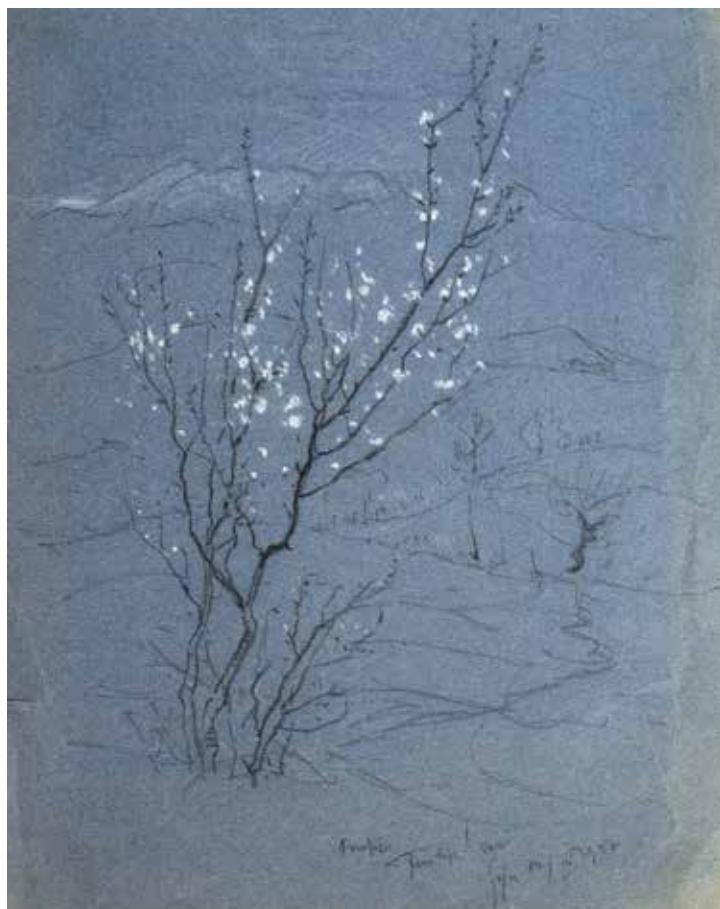
U rubrici *Književnost* donosimo poeziju Ante Dugonjića o čovjekoj zemaljskoj i nebeskoj domovini, a u rubrici pak *Spomen* poseban prilog posvećen je hrvatskom slikaru Gabrielu Jurkiću u povodu 130. obljetnice njegova rođenja.

U rubrici *Prilozi* donosimo razmišljanja o Bogu milosrđa i praštanja bibličara fra Bože Lujića, o suvremenim intelektualcima Ante Šoljića, o Hrvatim Bosne i Hercegovine u prostoru i vremenu Andelka Mijatovića, putešestvije jednog đakona đakona Josip Kašljević. U istoj rubrici imamo potom molitvenik s velikim slovima Josipa Andrića, tekst o nepoznatom susjedu koji potpisuje Tomo Barbić i dva teksta o licima ulice i o posebnom susretu koji piše Stipo Križanac.

U rubrici *Nove knjige* predstavljamo niz knjiga koje je objavio član naše Udruge Željko Ivanković. Nakon toga donosimo *Statut* Udruge đaka Franjevačke klasične gimnazije Visoko iz Zagreba. Naime Gradski ured za opću upravu Grada Zagreba rješenjem od 9. veljače 2016. ovjerava kako je *Statut* naše Udruge u skladu sa *Zakonom o udrugama RH*.

Na kraju, riječ zahvale upućujemo franjevcima iz franjevačkom samostana Gorica Livno te ravnateljstvu Franjevačkog muzeja i galerija Gorica Livno koji su nam rado ustupili crteže Gabriela Jurkića kojim smo likovno obogatili ovaj prigodni broj Biltena. Zahvaljujemo autorima tekstova, lektoru, dizajnerima, donatorima i dobročiniteljima te svim onima koji su na bilo koji način pomagali i sudjelovali u pripremi i izdavanju biltena kao i u radu Udruge i u ostvarivanju njezinih statutarnih ciljeva. Ovom prigodom, kao i dosada, pozivamo članove Udruge na suradnju te molimo članove koji promijene adresu ili e-mail da nas o tome obavijeste kako bismo mogli na vrijeme objaviti novu adresu i dalje ih informirati u događajima u Udruzi.

Uredništvo

Izvještaj o radu Udruge od sedamnaestog do osamnaestog sabora Udruge đaka Franjevačke klasične gimnazije Visoko

Poštovani članovi i prijatelji Udruge,

ovaj izvještaj o radu Udruge đaka Franjevačke klasične gimnazije Visoko iz Zagreba odnosi se na razdoblje od osamnaestoga sabora Udruge koji je održan 13. lipnja 2015. godine u prostorijama HKD Napredak, Glavna podružnica Zagreb, Bogovićeva 1, 10000 Zagreb, Republika Hrvatska, do održavanja devetnaestoga svečanog sabora Udruge đaka franjevačke klasične gimnazije – Visoko iz Zagreba kojim se istovremeno obilježava 20. obljetnica postojanja naše Udruge, a koji se pak održava 2. srpnja 2016. godine u prostorijama Matice Hrvatske, velika dvorana, Srossmayerov trg 4, 10000 Zagreb, Republika Hrvatska.

Osamnaestom saboru Udruge nazočilo je 32 (trideset dva) člana Udruge koji su se upisali u listu sudionika. Detaljno izvješće o radu osamnaestog sabora nalazi se u Zapisniku tiskanom u ovom biltenu.

U ovom izvještajnom razdoblju rad tijela Udruge, posebno Predsjedništva, bio je usmjeren na poduzimanje svih potrebnih radnji radi upisa promjena Statuta kod nadležnog ureda Grada Zagreba, odnosno upisa novog Statuta koji je na 18. saboru Udruge usklađen s novim Zakonom o udrugama RH. Nakon što smo podnijeli zahtjev za upis promjena u Registar udruga, Ured za udruge Grada Zagreba tražio je da imenujemo likvidatora Udruge budući kako po novom *Zakonu o udrugama*, kao i po novom *Statutu Udruge*, svaka udruga treba imenovati likvidatora te ga upisati u registar koji vodi nadležno tijelo. Stoga su na sjednici održanoj 28. siječnja 2016. godine članovi Predsjedništva Udruge jednoglasno odredili likvidatora Udruge đaka Franjevačke klasične gimnazije Visoko iz Zagreba Vinu Mihaljevića. Nakon imenovanja likvidatora Udruge, Udruga je zaprimila Rješenje klasa: UP/I-230-02/2015-02/1573, urbroy: 251-07-11-16-2, od 9. veljače 2016. godine Gradskog ureda za opću upravu Grada Zagreba kojim se odobrava upis promjene Statuta i upis likvidatora Udruge đaka Franjevačke klasične gimnazije Visoko sa sjedištem u Zagrebu i kojima se ovjerava Statut naše Udruge koji je usvojen na osamnaestom saboru Udruge održanom 13. lipnja 2015. godine u Zagrebu.

U ovom izvještajnom razdoblju rad Udruge bio je usredotočen na završnu fazu realizacije odnosno prezentaciju objavljenog nosača zvuka franjevačke duhovne glazbe „Pjesma nad pjesmama. Izbor pjesama VIS-a Jukić“. U suradnji s provincijom „Bosnom Srebrenom“ članovi Predsjedništva Udruge organizirali su koncertnu promidžbu navedenog albuma franjevačke glazbe u Sarajevu 4. listopada 2015. godine, na blagdan sv. Franje. Koncert je održan u Bosanskom kulturnom centru (BKC-u) u Sarajevu te mu je nazočilo oko 700 osoba.

Prema ranije odluci zaključeno je da se financijska sredstva od ulaznica za koncert 3.404,50 KM te prilog iz humanitarnog fonda „Kap dobrote“ Svjetla riječi od 1.600

Mato Pelivan,
tajnik Udruge

KM – ukupno 5.000 KM – naša Udruga i Franjevački medijski centar Svjetlo riječi iz Sarajeva donirati Centru za odgoj i obrazovanje djece i mladeži s poteškoćama u razvoju „Nova nada“ Kovači bb, pokraj Tomislavgrada. U tu svrhu su članovi delegacije Udruge, koju su činili Leonardo Jolić, član Predsjedništva Udruge te Vine Mihaljević, predsjednik Udruge, 3. prosinca 2015. posjetili Centar za odgoj i obrazovanje djece i mladeži s poteškoćama u razvoju „Nova nada“, u Kovačima, pokraj Tomislavgrada i tom prigodom zajedno s predstavnicima Svjetla riječi iz Sarajeva uručili im donaciju za pomoć njihovom Centru. U ime Svjetla riječi bili su fra Janko Ćuro, ravnatelj i novinarke Rafaela Obučić i Borjana Jozeljić koje su priredile poseban prilog za Svjetlo riječi koji je objavljen u siječanskom broju 2016. godine.

Sukladno zaključku s 12. redovite sjednice Predsjedništva Udruge, održanoj 4. svibnja 2015. u prostorijama HDK Napredak, Bogovićeva I/I, Zagreb i ovaj broj biltena objavljuje se kao e-bilten (pdf), a tiskat ćemo ga tek kad pribavimo dovoljno finansijskih sredstava. Udruga je dobila za rad Udruge i njene projekte od Njemačke podružnice Udruge prijatelja i đaka Franjevačke klasične gimnazije Visoko 250 eura. Na kraju, prema nama dostupnim podacima u tajništvu Udruge, u proteklom razdoblju nitko nije umro od članova Udruge te nijedan novi član nije pristupio Udrizi.

Finansijski izvještaj za 2015/2016. godinu

Poštovani članovi i prijatelji Udruge, u ovom finansijskom izvještaju donijet će pregled sredstava prošlog sabora Udruge, zatim promidžbenog koncerta franjevačkog albuma te primitke i izdatke Udruge tijekom jedne godine, naime od prošlogodišnjeg do ovogodišnje sabora Udruge. Ovogodišnji finansijski izvještaj nadopunjujem tablicom svih članova gospodarstvenika Udruge koji su tijekom zadnjih dvadeset godina redovito pomagali Udrugu bez kojih ona ne bih mogla djelovati ni ostvarivati svoje društvene, kulturne i duhovne projekte. Tablicu abecednim redom gospodarstvenika donosimo prije popisa članova Udruge na kraju Biltena.

Na osamnaestom saboru naše Udruge, koji je održan 13. lipnja 2015. godine u Napretkovoj kulturnoj dvorani u Zagrebu, prikupljeno je za članarinu i donaciju 4.400 kn, a za ručak prikupljeno je 1.580 kuna, to jest ukupno 5.980 kuna. Taj prikupljeni novac uplaćen je Hrvatskom kulturnom društvu Napredak za režijske troškove za 2013. i dio režijskih troškova za 2014. godinu za prostor na trećem katu napretkove zgrade u Zagrebu, Bogovićeva 1/III, koji je Udruga koristila do sredine svibnja 2015. godine. Troškovi sabora su iznosili 3.000 kuna domjenak, pite 1.000 kuna i troškovi za plastični pribor i čase 727,53 kune. Ukupan trošak za održavanje sabora iznosio je 4.727,53 kune što je Udruga platila iz sredstava Udruge.

U pogledu održavanja koncertne promidžbe albuma „Pjesma nad pjesmama. Izbor pjesama VIS-a Jukić“ 4. listopada 2015. godine u Sarajevu, Croatia records Zagreb te Hrvatski katolički radio Zagreb donirali su po 300 komada nosača zvuka. Novčane donacije za troškove koncerta dali su članovi Udruge Anto Franjičević, Stipe Bešker, Marinko Tomić, Vinko Hrkać, Ivica Brkičić, Leonardo Jolić, Ferdo Širić, Vine Mihaljević, Frano Boban i Milan Herceg. Ukupno donacije članova Udruge bile su 24.250 kuna. Tim troškovima treba nadodati i troškove od 43.351,44 kuna koje je imala franjevačka provincija Bosna Srebrena, franjevački mjeseci „Svetlo rijeći“ i Kruh sv. Ante iz Sarajeva. Prema tome ukupni troškovi za koncert iznosili su 67.946,44 kune. Fra Janko Ćuro, ravnatelj Svjetla rijeći Sarajevo i predstavnici naše Udruge novčana sredstva od prodanih ulaznica 3.404,50 KM darovali su Centru za odgoj i obrazovanje djece i mladeži s poteškoćama u razvoju „Nova nada“ u Kovacićima bb, pokraj Tomislavgrada. Treba samo napomenuti kako je fra Janko iz fonda solidarnosti „Kap dobrote“ Svjetla rijeći navedenom iznosu nadodao 1.600 KM, pa je tako Centru ukupno donirano 5.000 KM.

Udruga je od prošlogodišnjeg do ovogodišnje sabora primila 3.802,09 kuna od čega su članarine i donacije 2.000 kuna, njemačka podružnica 1.800 te kamate 2,09 kuna. U tom istom razdoblju Udruge je potrošila za hladni pogon 70,96 kuna, za prijelom biltena 2.625 kuna te za naknadu usluga platnog prometa 395,32 kuna, što ukupno iznosi 3.091,28 kuna. Prema tome prihod je 3.802,09 kuna, rashod 3.091,28 kuna, a razlika 701,81 kune. Ta je razlika pripisana postojećim sredstvima naše Udruge (ostala iz prethodnog razdoblja) te tako na 1. lipnja 2016. godine iznosi 2.169,58 kuna.

*Anto Franjičević,
rizničar Udruge*

Kao i dosada, pozivamo prijatelje i članove Udruge da svojim donacijama podupiru kulturni i društveni rad Udruge. Donacije i članarine mogu se uplaćivati na broj žiro-računa Udruge u Privrednoj banci Zagreb 2340009-1110152376. **IBAN** Udruge: **HR62 2340 0091 1101 5237 6**. Na kraju zahvaljujem svim dobročiniteljima, prijateljima i članovima na doniranim sredstvima.

**Izvještaj Nadzornog odbora
Udruge đaka Franjevačke klasične gimnazije – Visoko
iz Zagreba**

Nadzorni odbor Udruge đaka Franjevačke klasične gimnazije – Visoko sukladno obvezi utvrđenoj člankom 21. Statuta Udruge, 20. lipnja 2016. obavio je nadzor rada tijela Udruge.

Pregledom evidencijskih knjiga i finansijske dokumentacije Odbor je utvrdio da su tijela Udruge časno i odgovorno, sukladno ovlastima i obvezama utvrđenim Statutom, izvršili svoje zadaće.

Novčana sredstva koja su prikupljena od članarine i sponzorstva utrošena su u ostvarivanju planiranih projekata i ciljeva Udruge.

Ovom prigodom odbor zahvaljuje tijelima Udruge na savjesnom i odgovornom radu.

*Ferdo Širić
Adam Filipović
Ivan Zeba*

Zagreb, 20. lipnja 2016.

**UDRUGA ĐAKA FRANJEVAČKE
KLASIČNE GIMNAZIJE – VISOKO**
Bogovićeva 1/III (HKD Napredak)
10000 Zagreb, Hrvatska
www.udfkg.hr
mob. tel.: 00385 98 809 555

P o z i v n i c a

OSAMNAESTI SABOR UDRUGE ĐAKA FRANJEVAČKE KLASIČNE GIMNAZIJE VISOKO

Bogovićeva 1/I (HKD Napredak), 10000 Zagreb

13. lipnja 2015. godine u 10,30 sati

Dnevni red:

- 10,30: otvaranje Sabora i pozdravna riječ gostiju
- duhovni sastav „RiM“, *Negdje mi netko*
- prof. dr. sc. Tomislav Ivančić, uvodno predavanje
- duhovni sastav „RiM“, *Evo me*
- izbor radnog predsjedništva
- izvještaj predsjednika Udruge
- izvještaj tajnika, rizničara i predstavnika Nadzornog odbora Udruge
- rasprava o izvještajima i njihovo usvajanje
- duhovni sastav „RiM“, *Srce predajem ti*
- izmjene Statuta Udruge đaka Franjevačke klasične gimnazije Visoko – Zagreb
- izbor novih tijela prema usvojenom Statutu: Sud časti
- program rada Udruge u sljedećem razdoblju
- razno
- duhovni sastav „RiM“, *Pjesma nad pjesmama*
- završetak Sabora oko 12 sati
- ručak i druženje

Informacije:

molimo članove Udruge da se za sve informacije koje su povezane uz održavanje godišnjeg sabora i druženja prijatelja i članova Udruge đaka Franjevačke klasične gimnazije Visoko obrate tajniku Udruge Mati Pelivanu na tel.: 00385 98 462554 ili e-mail: mato.pelivan1@zg.t-com.hr, rizničaru Udruge Anti Franjičeviću na tel.: 00385 98 218396 ili ante@wienagrupa.hr, predsjedniku Udruge Vini Mihaljeviću na tel.: 00385 98 809555 ili vine.mihaljevic@pilar.hr. Također molimo da nas u svrhu organizacije ručka obavijestite o svom dolasku kako bismo imali točan broj sudionika Sabora. Kao i dosada, nadamo se da će „visočki susret“ biti dan franjevačke duhovnosti, radosti i susreta prijatelja i članova naše Udruge.

Radujemo se zajedničkom susretu!

P.S. adresa Napretkovog kulturnog centra, Bogovićeva 1/I, gdje se održava ovo-godišnji sabor, nalazi se uz hotel „Dubrovnik“ na Jelačićevom trgu u Zagrebu.

Predsjednik Udruge đaka
Franjevačke klasične gimnazije – Visoko

Vine Mihaljević
/dr. sc. Vine Mihaljević/

Z A P I S N I K

**o radu osamnaestog sabora Udruge đaka
Franjevačke klasične gimnazije Visoko
iz Zagreba, održanog 13. lipnja 2015. u**

Napretkovom kulturnom centru, Zagreb, Bogovićeva 1/I

Osamnaesti sabor Udruge đaka Franjevačke klasične gimnazije – Visoko iz Zagreba održan je 13. lipnja 2015. u Napretkovom kulturnom centru, Zagreb, Bogovićeva 1/I. Za vrijeme održavanja sabora svirali su i pjevali članovi kršćanskog duhovnog sastava „RiM“ koji su utemjile sestre Ružica i Maja Nedić s kojima je zajedno nastupio i njihov otac Slavko Nedić, koji je dugogodišnji glazbeni urednik Hrvatskog katoličkog radija. U 10,45 sati započeo je sabor u dvorani Napretkovog kulturnog centra. Saboru je nazalo 32 (trideset dva) člana Udruge koji su se potpisali na listu sudionika. Na saboru je prikupljeno 200 eura i 2.900 kuna za članarinu i donaciju, odnosno ukupno u kunama 4.400 kn. Osim toga za vrijeme zajedničkog ručka na ime dobrovoljnih priloga prikupljeno 1.580 kuna. Prema tome sveukupno je prikupljeno 200 eura, 2.900 kuna te 1.580 kuna, što sve zajedno u kunama iznosi 5.980 kuna. Prikupljeni novac uplaćen je Hrvatskom kulturnom društvu Napredak za režijske troškove za 2013. i dio režijskih troškova za 2014. godinu za prostor na trećem katu koji je Udruga koristila do sredine svibnja 2015. godine. Troškovi sabora iznosi su: 3.000 kuna za domjenak, pite 1.000 kuna i troškovi za plastični pribor i čaše 727,53 kune. Ukupan trošak za održavanje sabora iznosi 4.727,53 kune što je Udruga platila iz sredstava Udruge.

*Mato Pelivan,
zapisničar*

Predsjednik Udruge predložio je sljedeći dnevni red rada osamnaestoga sabora Udruge:

Dnevni red:

1. 10,30 sati: otvaranje Sabora i pozdravna riječ gostiju
2. Duhovni sastav „RiM“, *Negdje mi netko*
3. Prof. dr. sc. Tomislav Ivančić
4. Duhovni sastav „RiM“, *Evo me*
5. Izbor radnog predsjedništva
6. Izvještaj predsjednika Udruge
7. Izvještaj tajnika, rizničara i predstavnika Nadzornog odbora Udruge
8. Rasprava o izvještajima i njihovo usvajanje
9. Duhovni sastav „RiM“, *Srce predajem tebi*
10. Izmjene Statuta Udruge đaka Franjevačke klasične gimnazije Visoko
11. Izbor novih tijela Udruge prema usvojenom Statutu: Sud časti

12. Program rada Udruge u sljedećem razdoblju
13. Duhovni sastav „RiM“, *Pjesma nad pjesmama*
14. Razno
15. Završetak Sabora oko 13 sati – ručak i druženje

Ad1) Sabor je otvorio predsjednik Udruge Vine Mihaljević koji je pozdravio sve nazočne sudionike, a posebno prof. dr. sc. Tomislava Ivančića, profesora u mirovini Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i utemeljitelja hagioterapije te prof. dr. sc. Franju Topića predsjednika HKD Napredak iz Sarajeva, članove duhovnog sastava „RiM“, prijatelje, goste i članove Udruge.

Ad2) Nakon pozdravnih riječi članovi duhovnog sastava „RiM“ izveli su poznatu duhovnu pjesmu *Negdje mi netko* za koju je tekst napisao August Đarmati, a uglazbio fra Ivan Opačak. Pjesmu *Negdje mi netko* pak za franjevački album *Pjesma nad pjesmama. Izbor pjesama VIS-a Jukić* u izdanju naše Udruge aranžirao je Ante Gelo, a izvela je Nina Badrić.

Ad3) Prof. dr. sc. Tomislav Ivančić, utemeljitelj hagioterapije, održao je izvrsno filozofsko-teološko predavanje o zamišljaju Boga i čovjeka. Tematizirao je osnovna pitanja svrshodnosti ljudskog postojanja koja čovjek nalazi u stvoritelju, spasitelju i otkupitelju, čovjeku i Bogu, Isusu Kristu. Istaknuo je potrebu iskustva Božje prisutnosti i veću upotrebu dosada zanemarivanog ljudskog intelekta.

Ad4) Nakon pozdravnih riječi i predavanja prof. Ivančića članovi duhovnog sastava „RiM“ izveli su skladbu *Evo me*, tradicionalnu duhovnu pjesmu.

Ad5) Nakon duhovne pjesme započeo je radni dio sabora izborom radnog predsjedništva u sastavu: Dajana Čosić, Filip Akalović, Đuro Radman, Stanko Komšo i Vine Mihaljević, predsjednik radnog predsjedništva, a za zapisničara je izabran Mato Pelivan.

Ad6) Izvještaj o radu Udruge od sedamnaestog sabora održanog 27. rujna 2014. godine u Hercegovačkom franjevačkom samostanu Dubrava u Zagrebu, podnio je predsjednik Udruge Vine Mihaljević. U svom izvještaju kratko je istaknuo kako će dovršeni projekt Udruge album franjevačke duhovne glazbe biti predstavljen na koncertu u Sarajevu početkom listopada 2015. godine u dogovoru s franjevačkom provincijom Bosne Srebrenе. Drugi pak projekt „Memorabilia Bosne Srebrenе“ i dalje čeka na objavlјivanje zbog nedostatka finansijskih sredstava. Predsjednik Udruge u svojem izvještaj predstavio je potom osnovna polazišta u nadopunama i usklađivanjima novoga Statuta Udruge. Osnova polazišta odnose se na humanističko-franjevački, nacionalno-vjerski i kulturni identitet Udruge te promicanje vrijednosti kršćanske uljublje i obitelji. Članovi Udruge trebaju se kolegijalno, karitativno i kulturno zalagati u područjima djelovanja koja propisuje Statut Udruge. Nove generacije

visočkih franjevačkih konviktora osnažuju, obnavljaju te unoše novih duh u Udrugu. I na kraju predsjednik je istaknuo i važno polazište o tome kako u tijela Udruge treba birati članove koji imaju franjevački i ljudski zanos, koji se zalažu za opće dobro svih članova Udruge te članove koje ne opterećuje njihova prošlost.

Ad7) U svom izvještaju tajnik se kratko osvrnuo na glavne zaključke s prošlog sabora koji je održan u Hercegovačkom franjevačkom samostanu Dubrava u Zagrebu 27. rujna 2014. godine te na rad Predsjedništva Udruge u razdoblju do održavanje ovogodišnjeg sabora 13. lipnja 2015. godine u Napretkovom kulturnom centru, Bogovićeva I/1 u Zagrebu. Prema Zakonu o udrušama predan je zapisnik s odlukama i popisom sudionika sa 17. sabora nadležnom Uredu Grada Zagreba koji vodi registar udruša. Predsjedništvo je zatim održalo pet sjednica na kojima je uglavnom najvažnija tematika bila usklađivanje statuta Udruge s novim Zakonom o udrušama Republike Hrvatske te je bilo riječi i o tekućoj problematici i o redovitom djelovanju Udruge. Tajnik je potom obavijestio članove sabora kako Udruga više ne koristi prostore na trećem katu u HKD Napredak u Bogovićevu I/3, jer se morala iseliti. No napomenuo je kako je vodstvo Udruge dogovorilo s predstavnicima HKD Napredak kako Udruga može koristiti Napretkov klub za održavanja sjednica Predsjedništva te multimedijalnu dvoranu za održavanje drugih kulturnih događanja u HKD Napredak, Zagreb.

Udruga je prema *Zakonu o udrušama* („NN“ broj 74/14), *Pravilniku* o sadržaju i načinu vođenje Registra udruša Republike Hrvatske i Registra stranih udruša u Republici Hrvatskoj“, prema *Klasifikaciji djelatnosti udruša* kao sastavni dio Pravilnika („NN“ 4/15) te prema *Uputama* u vezi s usklađivanjem Statuta s novim Zakonom o Udrušama, objavljena na web-u Grada Zagreba 16. siječnja 2015., uskladila svoj Statut te je konačan prijedlog Statuta usvojen na 18. saboru Udruge održanom u Napretkovom kulturnom centru Zagreb. Tajnik je predstavio i druge zakonske akte koji se odnose na udruge civilnog društva, pa tako i na našu Udrugu kao „Zakon o financijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija“, „Pravilnik o sustavu financijskog upravljanja i kontrola, izradi i izvršavanju financijskih planova neprofitnih organizacija“, „Pravilnik o izvještavanju u neprofitnom računovodstvu i Registru neprofitnih organizacija“, „Pravilnik o neprofitnom računovodstvu i računskom planu“ te „Uputu Ministarstva financija RH za izradu i predaju financijskog izvještaja neprofitnih organizacija za 2014. godinu“. Predsjedništvo je na 10. sjednici održanoj 9. veljače 2015. godine donijelo odluku o vođenju jednostavnog knjigovodstva i primjeni novčanog računovodstvenog načela za našu Udrugu temeljem odredbe članka 52. Pravilnika o neprofitnom računovodstvu i računskom planu te je tu odluku dostavilo Ministarstvu financija. Nakon što je predstavio novu pravnu regulativnu koja se odnosi na udruge civilnog društva, tajnik je posebice istaknuo kako svi članovi u registru Udruge moraju imati i svoj OIB (osobni identifikacijski broj) koji trebaju svi članovi naše Udruge dostaviti tajništvu te kako je potrebno da članovi Predsjedništva Udruge prate provedbene propise te eventualne izmjene i dopune pravovremeno prihvate, usvoje i provode.

Anto Franjičević, rizničar predstavio je prihode i rashode za obračunsko razdoblje od rujna 2014. do lipnja 2015. godine prema uplatama novčanih sredstava za članarine i donacije. Istaknuo je kako u obračunskom razdoblju prihodi iznose 18.868,68 kn, a rashodi 14.583,40 kn te saldo na početku lipnja 2015. godine iznosi 4.285,28 kn. Svjestan duboke i dugotrajne ekonomske, a prije svega moralne krize, rizničar je na kraju naglasio kako usvojeni i dovršeni projekti Udruge i dalje zahtijevaju određena novčana sredstva te je zamolio sve članove, priatelje i donatore Udruge, koji žele i mogu, da i dalje uplaćuju novčana sredstva, članarinu i donaciju na broj IBAN-a Udruge: HR6223400091110152376 kako bi Udruga i dalje mogla djelovati sukladno svrsi i ciljevima njezina Statuta.

Predsjednik Nadzornog odbora Udruge Ferdo Širić podnio je izvještaj o nadzoru rada Udruge prema kojem su tijela Udruge u izvještajnom razdoblju radila sukladno odredbama Statuta Udruge.

Ad8) Nakon podnesenih izvještaja predsjednik je otvorio diskusiju o izvještajima. Nitko se nije javio za raspravu. Nakon toga predsjednik je stavio izvještaje na glasovanje te su svi izvještaji jednoglasno usvojeni.

Ad9) Nakon usvojenih izvještaja tijela Udruge kršćanski duhovni sastav „Rim“ izveo je i drugu duhovnu tradicionalnu pjesmu *Srce predajem ti*.

Ad10) Jednoglasno je usvojen novi *Statut* Udruge đaka Franjevačke klasične gimnazije Visoko iz Zagreba.

Ad11) Izbor novih tijela prema usvojenom Statutu: Sud časti. Sudionici na saboru jednoglasno su izabrali predložene članove Suda časti kao i njenog predsjednika, i to kako slijedi: članovi su Suda časti trajni đakon Stanko Mikulić član, Mato Topić član i Stanko Komšo, predsjednik Suda časti.

Ad 12) Program rada Udruge u sljedećem razdoblju, uz redovite aktivnosti Udruge kao božićno i uskrsno druženje, priprema i objavljivanje godišnjeg biltena, priprema i održavanje sabora, u bitnom je usmjeren na održavanje koncerta početkom listopada ove godine u Sarajevu te na održavanje prigodne akademije za obilježavanje 20. obljetnice Udruge sljedeće 2016. godine.

Ad 13) Članovi duhovnog sastava „RiM“ izveli su na kraju *Pjesmu nad pjesmama*, poznatu pjesmu VIS-a Jukić. Taj poznati biblijski tekst za glazbu je priredio fra Mirko Filipović, a uglazbio fra Ivan Opačak. I ova pjesma nalazi se na albumu franjevačke duhovne glazbe koji je Udruga objavila, uz aranžman Ante Gele i interpretaciju Tereze Kesovije. Osim na franjevačkom albumu ta je pjesma snimljena i kao spot „Pjesma nad pjesmama“ koju izvodi također Tereza Kesovija, a za koju je scenarij napisao Filip Philatz Filković.

Ad 14) Razno: u točci dnevnog reda „razno“ za riječ se javio Nikola Žilić. Sudionike sabora informirao je o tome kako je član naše Udruge Slavko Jeličić teško bolestan od karcinoma pluća. Zdravstveno stanje mu je pogoršano, a lijek koji bi mogao pomoći košta oko 5.000 kuna. Nikola je prenio kako Slavko Jeličić ne želi primiti pomoć od Udruge kao Udruge, nego ako mu netko od članova Udruge može i želi novčano pomoći u pribavljanju navedenog lijeka, nema ništa protiv. Svi nazočni su glasili su se s time da Udruga kao Udruga neće prikupljati potrebna novčana sredstva, nego ako mu netko od sudionika sabora želi pomoći u nabavi lijeka, može nakon službenog dijela sabora dati novčani prilog za lijek Nikoli Žiliću. Tom prilikom skupljeno je circa 5.000 kuna.

Ad 15) Završetak sabora u 12,30 i zajedničko druženje članova uz prigodni do-mjenak.

Zagreb, 15. lipnja 2015.

Osamnaesti sabor Udruge ĐFKG Visoko – Zagreb (Napretkov kulturni centar Zagreb, 13. lipnja 2015)

Vine Mihaljević,
predsjednik Udruge

Poštovani prijatelji i članovi Udruge,
posebna mi je čast i zadovoljstvo što vas mogu pozdraviti uime članova predsjedništva Udruge i u osobno ime ovdje u Napretkovom kulturnog centru u Zagrebu. Posebice pozdravljam našega profesora emeritusa dr. sc. Tomislava Ivančića i, profesore, iskreno Vam hvala da ste našli vremena kako biste uputili nekoliko misli o zamišljaju Boga i čovjeka priateljima i članovima visočke Gimnazije. Pozdravljam potom predsjednika Hrvatskog kulturnog društva Napredak iz Sarajeva prof. dr. sc. Franju Topića i zahvaljujem što nam je omogućio održavanje sabora u ovoj prekrasnoj dvorani, u Napretkovom kulturnom centru. Pozdravljam članove duhovnog sastava „RiM“ koji su svojim glazbenim programom uveličali ovogodišnji sabor Udruge. Na kraju pozdravljam sve prijatelje i članove Udruge. Ovom prigodom prenosim i pozdrave od direktora visočke Gimnazije fra Zvonka Miličića i drugih profesora koji nisu mogli doći na ovogodišnji sabor Udruge kao i pozdrave od brojnih članova Udruge koji su se javili e-mailom i zaželjeli uspješan rad saboru.

Pozdravnim govorom prisutnima se obratio prof. dr. sc. Franjo Topić koji se osvrnuo na nedavni posjet pape Franje Bosni i Hercegovini, odnosno Sarajevu i njegovu glavnu poruku mirotvorca i mironosca, a što je bio i glavni moto posjeta: „mir vama“. Naglasio je znatno djelovanje HKD Napredak nabrojivši brojne kulturne manifestacije te brojne kulturne hrvatske ustanove u BiH koje jamče i opstanak hrvatskog naroda u BiH.

Nakon usvajanje dnevnog reda rad sabora započeo je pjesmom „Negdje mi netko“ koju je izveo duhovni sastav „RiM“ koji su utemeljile sestre Ružica i Maja Nedić. U tom glazbenom sastavu također svira i njihov otac Slavko Nedić koji je dugogodišnji glazbeni urednik na Hrvatskom katoličkom radiju Zagreb i prijatelj naše Udruge.

Potom je prof. dr. sc. Tomislav Ivančić održao filozofsko-teološko predavanje o zamišljaju Boga i zamišljaju čovjeka tematizirajući temeljnu svrhu ljudskog postojanja koju čovjek nalazi u kristologiji. Kristološko iskustvo, odnosno iskustvo Božje prisutnosti i veća upotrebu zanemarivanog ljudskog intelekta prijeko su potrebnii današnjem čovjeku kako bi smisleno živio u ovome svijetu.

Nakon nadahnutog predavanja prof. Ivančića i tradicionalne duhovne pjesme „Evo me“, koju je izveo sastav „RiM“, izabrali smo radno predsjedništvo u sastavu: Dajana Čosić, Filip Akalović, Đuro Radman, Stanko Komšo i Vine Mihaljević, predsjednik, a za zapisničara je izabran Mato Pelivan.

Poštovani prijatelji, gosti i članovi Udruge, u ozračju nedavnog posjeta Svetoga Oca pape Franje Sarajevu, odnosno Bosni i Hercegovini kao i njegovih poruka mira koje je tom prigodom uputio svim narodima BiH, zatim u ozračju spomena na 70. obljetnicu Križnoga puta hrvatskoga naroda, a posebice na spomen ubijenih

svećenika, franjevaca, bogoslova i sjemeništaraca prošle nedjelje u Macelju, dopustite mi samo nekoliko riječi.

Prije svega u pogledu Udruginih projekata želio bih vas izvijestiti kako smo s Franjevačkom provincijom Bosnom Srebrenom iz Sarajeva dogovorili koncert 4. listopada 2015. godine u Bosanskom kulturnom centru (BKC-u) gdje će nastupiti izvođači s našeg objavljenog franjevačkog albuma. U pogledu pak drugog projekta „Memorabilia Bosne Srebrene“ projekt je obustavljen prošle godine samo u nedostatku novčanih sredstava za njegovo dovršenje.

U pogledu pak izmjene i dopune Statuta Udruge treba naglasiti smjernice koje postojeći Statut sadrži te osnovna polazišta koja smo imali u vidu, a odnose se na humanističko-franjevački, nacionalno-vjerski i kulturni identitet Udruge. Uz to ističemo i promicanje vrijednosti kršćanske uljudbe i obitelji koja nalaze svoje ishodište u Franjevačkoj klasičnoj gimnaziji Visoko.

Članovi Udruge trebaju se kolegijalno, karitativno i kulturno zalagati u područjima djelovanja koja propisuje Statut Udruge. Nove generacije visočkih franjevačkih konviktoraca osnažuju, obnavljaju te unose novih duh u Udrugu. Ovdje ističem i to kako u tijela Udruge treba birati članove koji imaju franjevački i ljudski zanos, koji se zalažu za opće dobro svih članova Udruge te članove koje ne opterećuje njihova prošlost.

Prema tome prvo što smo imali u vidu jesu *sadržaj, surha i ciljevi* Udruge koji na općoj razini imaju svoj hrvatski (nacionalni) i katolički (religijski) te kulturni identitet (franjevačka kulturna baština i hrvatski jezik) s jedne strane, te s druge pak strane djelovanje članstva koje se prije svega zrcali u međusobnom druženju, susretanju (kolegijalnost), međusobnoj solidarnosti (karitas), društvenom, književnom, likovnom, glazbenom djelovanju (kultura).

Druge što treba ovom prigodom istaknuti jest otvorenost članova Udruge i specifičnost (snaga) Udruge i njenih članova te humanističko-franjevačka koncepcija svijeta i čovjeka, prirode i Boga, zatim dijaloški odnos prema drugima i drugčijima, ekumenski diskurs u kršćanstvu te napokon tolerancija i mir među ljudima, vjera-ma i narodima. Upravo je to naša snaga i posebnost.

Treće što je potrebno istaknuti jest novo ozračje u Udruzi koje je nastalo novim članovima Udruge, naime njenim članovima postaju osim sjemeništaraca i konviktorci koji su i jedni i drugi učenici Franjevačke klasične gimnazije Visoko. Tako je naša Udruga osnažena i osvježena svim onim članovima koji prihvataju njene ciljeve koji su propisani u Statutu, a u okviru Zakona o udrugama u RH.

Nakon dugogodišnjeg iskustva u tijelima Udruge potrebno je također istaknuti kako za članove tijela Udruge treba birati one koji imaju ljudski i franjevački „zanos“, neopterećenu povijest, koji s radošću daruju i žrtvuju svoje sposobnosti, svoje vrijeme, svoja sredstva za opće dobro Udruge, uz puno razumijevanje i prihvatanje od strane drugih članova obitelji. Zapravo naša Udruga postoji samo „s dušom“, naša Udruga je „vrijednosna Udruga“ koja ima znatno društveno i kulturno djelovanje.

Poštovani članovi Udruge, jedan od redovitih naših problema jest financijske naravi. U tom smislu pozivamo i potičemo sve one koji mogu ekonomski podržati

Udrugu da to učine kako bismo i daljem mogli ostvarivati redovite ciljeve Udruge. Osim finansija ističem i trajnu pasivnost članstva te pozivamo sve članove da aktivno pridonose radu Udruge.

U pogledu OIB prema novom Zakonu o udružama RH svaki član udruge mora imati svoj OIB u Registru udruge. Stoga molimo članove koji nam nisu poslali OIB da nam ga pošalju i dogovorili smo se kako će ove godine popis svih članova u Biltenu biti isti kao prošle godine, ali sljedeće godine u biltenu će popis članova biti prema poslanim OIB-ima. Zahvaljujemo svim članovima koji su to već uradili, a pozivamo druge da to učine.

Na kraju zahvaljujem svima koji na bilo koji način sudjeluju u radu i djelovanju Udruge, našem domaćinu Napretku, Tomislavu Pokrajčiću na održavanju web-stranice Udruge, glazbenicima na duhovnim pjesmama kojima stvaraju posebno ozračje proslave uočnice 20. obljetnice, donatorima, podupirateljima, prijateljima i članovima Udruge, urednicima, autorima priloga za Bilten, dizajnerima, Ivi Pranjkoviću na lektoriranju tekstova te akademskom slikaru Vlatku Blažanoviću na likovnom opremanju, jednostavno HVALA svima!

Udruga đaka i prijatelja Franjevačke**klasične gimnazije Visoko e.V.**

Gemeinschaft ehemaliger Schüler und Förderer des Franziskanergymnasiums in Visoko e.V.

Predsjednik: Marijan Dadić, Aloeweg 3, D – 51109 Köln,
e-mail: jotto81749@aol.com

**Izvještaj sa zasjedanja
Udruge bivših visočkih đaka, ogranač za Njemačku,
održanog u Wiesbaden-Naurodu 24. 10. i 25. 10. 2015.**

Marijan Dadić, predsjednik Udruge bivših visočkih đaka, ogranač za Njemačku, pozvao je članove na susret u Wiesbaden-Naurod za 24. 10. i 25. 10. 2015. Došli su sljedeći članovi Udruge: Josip Andrić, Mato Baotić, senior, Vladan Babić, Marko Bagarić, Tomo Barbić, Ilija Bošnjak - Dzindzo, Anto i Marija Đoja, Jozo Džambo, Janko Jelušić, Ivo Jozić, Franjo Lozić, Josip Kašljević, Mijo Nujić, Veronika i Mato Valjan.

Josip Andrić

Dnevni red bio je sljedeći:

1. Pozdrav i izvješće predsjednika Udruge o radu u prošloj godini
2. Izvještaj rizničara
3. Predavanje Ive Jozića: „Očev blagoslov“
4. Razno

Točka 1: Predsjednik je pozdravio nazočne kolege na godišnjoj skupštini. Prenio je pozdrave i želje predsjednika središnjice Vine Mihaljevića iz Zagreba za dobar uspjeh našeg zasjedanja. Po prvi put među nama Marijan je pozdravio kolege Josipa Kašljevića (Schwaz, Austrija) i Vladana Babića (Buchloe).

Ove kolege nažalost nisu mogli pribivati našem susretu: Anto Batarilo, Srećko M. Džaja, Jozo

Ćačić, Ivan Jeleč, Anto Jeličić, Pero Pušić, Rajko Radišić i Mirko Vidačković. Pročitano je zahvalno pismo kolege Slavka Jeličića iz Zagreba.

Točka 2: Rizničar Josip Andrić izvijestio je o trenutačnom stanju računa Podružnice (712 €).

Udruga je poslala za godinu 2014. sljedeće priloge: 250 € za đačku tombolu u Sjemeništu u

Visokom, 250 € za potporu projekata središnjice u Zagrebu, 250 € za siromašne studente iz Bosne i Hercegovine. Za kolegu Slavka Jeličića kolege su u posebnoj akciji darovale 1.300 €.

Točka 3: Ivo Jozić održao je predavanje na temu „Očev blagoslov“. On je u svom predavanju govorio o važnosti roditelja za normalan razvoj djece. Naši su roditelji

naši korijeni. Oni su nas donijeli na ovaj svijet da sada i ovdje živimo. Ako potomak presječe vezu sa svojim korijenjem, ako se odsječe od svog podrijetla, ne može se dalje normalno razvijati i rasti, nedostaje ono bitno. Neće imati dovoljno životnog poleta, neće biti snage da vlastitim krilima i poleti. Latinski "benedicere" znači "blago-sloviti", dobro i lijepo govoriti o dotičnoj osobi. U Bibliji se često govori o blagoslovu. Bog proglašava dobrim sve što stvori, upečati im svoj žig kvalitete i blagoslov, blago-slovi – kao u nekom dijalogu sa stvorenjem – ono što je stvorio.

Nakon Ivinog predavanja nastala je žustra rasprava među kolegama koji su govorili o vlastitom iskustvu blagoslova u svom životu (Janko Jelušić, Tomo Barbić, Marijan Dadić i Jozo Džambo).

Točka 4: Razno. Kada su kolege raspravljali o dalnjim perspektivama Udruge, ogranka za Njemačku, došli su do zaključka da je protok informacija na relaciji Zagreb – Njemačka "mršav" i da nije transparentan. Velika tema diskusije bila je i tiskanje *Biltena* (br. 17). Kolege su bile ovog mišljenja: Bilten je prioritetna zadaća cijele Udruge, elektronsko izdanje "šepa" za tiskanim Biltenom, jer on kao knjiški oblik ostaje kao svjedočanstvo našeg postojanja i rada. Tiskano izdanje minimum je koji Udrugu drži na okupu. Bez njega je Udruga nevidljiva i onda je samo jedan korak do njezina gašenja. Bilten se mora tiskati. Naš ogrank preuzet će troškove tiskanja ovoga broja i u tom smislu će zamoliti Središnjicu u Zagrebu da se tiskanje ostvari što prije i da se za našu podružnicu rezervira određen broj primjeraka. Šo se tiče daljnog tiskanja Biltena, trebat će o tome s Udrugom u Zagrebu voditi otvoreni i konstruktivan razgovor.

Član Udruge Mato Baotić, senior, izdao je knjigu na latinskom jeziku *Dialogus de scriptoribus poetisque Romanis*, dijalog o poznatim rimskim piscima i pjesnicima. Knjiga je vrlo prikladna za učenike viših razreda koji uče latinski i za studente latinskog jezika. Osobe dijaloga su sv. Augustin, biskup, i njegov tajnik Paulinus. Augustin je glavna osoba ovog dijaloga jer on u svojim djelima na latinskom jeziku hvali ili kritizira rimske pisce pjesnike. Poznato je da se Augustin počeo baviti filozofijom nakon što je pročitao Ciceronovo filozofsko djelo *Hortensius*. Želja autora bila je da daci i studenti latinskog jezika djelomice upoznaju Augustinova djela.

Pročitan je osvrt Dragana Hazlera iz Basela o Marku Bagariću i njegovoj izložbi održanoj u Baden-Badenu 1988. godine: "Die zweite Kunst = Druga umjetnost". Franjo Lozić kratko je predstavio knjigu koju je napisao fra Janko Ljubos: *U kandžama zla. Fratrov ratni dnevnik u Bugojnu devedeset i neke* (Fojnica 2014) i preporučio da se ona pročita. Mato Valjan, đakon, predvodio je molitveni skup u kapelici. Sjetili smo se kolega koji su preminuli i pomolili se za njihove duše.

Nakon večere naše prijateljsko druženje nastavili smo uz pjesmu i ugodne razgovore. Pjesma je odjekivala do kasno u noć. Pjevala se iz svecih srca i sevdalinka. Dva izvrsna glasa: Anto Đoja i Josip Kašljević. Kao i uvijek naš Dzindzo neumorno je "tamburao".

Sljedeći naš susret ponovno će se održati u Wiesbadenu početkom mjeseca listopada godine 2016. Do sljedećeg susreta svima želim "Pax et bonum".

Neu-Ulm, 3. 12. 2015.

Očev blagoslov

Kao psihoterapeut imao sam dosta iskustva s pacijentima koji su imali nesređen odnos sa svojim roditeljima i koji su zbog toga trpjeli. Među njima su bile tri žene koje su kao djeca bile adoptirane / posvojene i odrasle kod drugih roditelja. Zajedničko im je bilo i ovo: otprilike s 18 godina željele su upoznati svoje prave roditelje. To im je omogućeno, ali su bile razočarane u tom susretu i iza toga su prekinule svaki kontakt s njima. Za me je bilo zanimljivo da je svaka od tih triju pacijentica imala strah od letenja avionom, tako da se nikad nisu usudile nekamo odletjeti na godišnji odmor iako su to jako željele. Osim toga su imale problema sa svojim ženskim identitetom i poteškoće u odnosu s muškarcima. Pri obradi tih bolesnica često mi se po glavi vrtila ona njemačka izreka „*Ohne Wurzeln keine Flügel*“! „*Bez korijenja nema krila*“! Iako sam do tada bio dosta dobro upoznat sa značenjem roditelja za normalan duševni razvitak djece ipak su mi ove tri terapije još upečatljivije te pojasnile i potakle me da se tom temom podrobnije pozabavim.

U kratkim crtama rečeno: Naši biološki roditelji naše su korijenje. Od njih potječemo, oni su nam omogućili da dodemo na ovaj svijet i da ovdje živimo. Neki pjesnik bi rekao: Oni su nas uveli u svetu rijeku života, oni su nam darovali život, mi smo njihov dar, a oni su nama darovani, kao naš izvor iz kojeg potječemo i naše korijenje iz kojeg smo izrasli. Svako stablo ima korijenje, a ono ima više zadaća: ono se brine za stabilnost i čvrstinu stabla, ono ga opskrbљuje vodom i hranjivim tvarima. Osim toga mnoga stabla pohranjuju u korijenu rezervne tvari. Ne čudi nas što je korijenje postalo simbol porijekla svakog čovjeka. Ako sad jedan potomak presječe vezu sa svojim korijenjem, ako se odsiječe od svog podrijetla, neće se dalje moći normalno razvijati i rasti, nedostajat će mu nešto bitno. Između ostalog neće moći imati dovoljno životnog poleta, teško će mu pasti da zamahne svojim krilima i da poleti, da osjeti životnu energiju i hrabrost.

I otac i majka važni su za svoju djecu, svatko na svoj način, bez obzira na to radi li se o djevojčici ili dječaku. Toga smo svi manje-više svjesni i o tome se dan-danas neobično puno piše i razgovara. Otkriva se sve više kako djeca internaliziraju roditeljsko ponašanje i njihove stavove prema njima, što ima velikog utjecaja na to kako će kasnije sami sebe donekle gledati kroz naočale svojih majki i svojih očeva, a isto tako kako će gledati pripadnike drugog spola. Za djevojčicu je itekako važno znati: kako me gleda mama a kako me gleda tata, kako se odnose prema meni, jesam li za tatu u redu ili me smatra „nemogućom“, što tata misli i govori o mami, kako se prema njoj ponaša, koliko ju cijeni i voli, kakvu sliku on ima o ženama općenito? itd. Za dječaka imaju slična pitanja veliko značenje, no njegov put do mame puno je kraći nego put do oca, jer mama je više prisutna i brine se o njemu većinom dana dok je suvremenim otac rjeđe tu i ne stoji na raspolaganju za osnovne dječje potrebe. Dječak ima za razliku od djevojčice intenzivniju potrebu za ocem, jer dječak na svom putu do muškog identiteta treba i traži u ocu uzor i lik s kojim se može identificirati.

Ivo Jozic

To psiholozi nazivaju „*Vaterhunger*“, „glad za ocem“, a ako se ta potreba ne može zadovoljiti, onda se govori o „*Vaterwunde*“, „očeva rana“, npr. ako je otac prerano umro ili se odvojio od obitelji ili je nepoznat i nedostupan, prezaposlen i duševno nepristupačan. Richard Rohr (USA-franjevac i jedan od najistaknutijih učitelja muške duhovnosti) kaže: „Čežnja za ocem ona je rana u ljudskoj duši koju sam najčešće susretao u mojojem cijelom iskustvu kao svećenik, kao dušobrižnik u zatvoru, u gimnaziji i u zajednicama koje sam osnivao, kao i kod mojih predavanja i susreta po cijelom svijetu. Ta čežnja za ocem prisutna je i kod žena, ali kod muškaraca je puno bolnija. Glad za ocem rana je koju mnogi od nas nose u sebi iako toga nismo svjesni. Za dječake je otuđenje od oca mnogo destruktivnije nego razdvajanje od majke. Nedostatak oca, nezadovoljena potreba da mu otac potvrdi vlastitu muškost, povlači za sobom potrebu koju kasnije stalno mora zadovoljavati na druge načine. U zatvoru Albuquerqe, gdje sam dušobrižnik, samo jedan od stotinu zatvorenika ima dobroga oca. Tamo je to pojačano kroz latinsko-američki mačo-mentalitet. U Peruu mi je pričala jedna časna sestra koja tamo radi u jednom zatvoru da su ju svi zatvorenici pred majčin dan molili da im dadne prigodne karte kako bi mogli majci čestitati za majčin dan, ali nijedan ju nije zamolio da mu dadne kartu kako bi mogao čestitati ocu za očev dan. Ovi muškarci su i zbog toga skrenuli na stranputice krive, nasilne muškosti, jer im otac nije pomogao da u se vjeruju. Sin mora vjerovati u to da ga otac voli, da u njega vjeruje i da ga respektira – tako reći kao svog druga... Uzmimo problem muškaraca koji siluju žene. Psihološki gledano silovanje je manje seksualni problem, a više izraz mržnje i nasilja protiv žena. To pokazuje da takvi muškarci još nisu otkrili svoju pravu muškost. Oni sebe ne smatraju vrijednima ljubavi, zato postaju nasilni. Sinovi koji nisu naučili vjerovati u sebe dobiju probleme s autoritetima. Oni usmjeravaju svu svoju mržnju protiv onih muških autoriteta koji za njih predstavljaju društvo.“

Djeca trebaju oca! Vrijeme između djetetove 2. i 3. godine važi u psihanalizi kao vrlo važno. Jer u toj fazi dijete izlazi iz simbioze s majkom – a to je jako bolno i povezano s mnogo strahova. Majka i dijete trebaju pri tome prisutnog oca: on štiti dijete od strahova pri gubitku majke i pomaže da se dijete odrekne svojih želja za simbiozom. Tako može dijete svoju majku puno realnije percipirati. Pri tome odnos među roditeljima igra veliku ulogu. Majka može dijete lakše otpustiti iz simbioze i podupirati ga kod njegovih pokušaja autonomije ako osjeća da ju njen partner voli – onda se ne mora čvrsto držati djeteta. A otac može djetetu dati više sigurnosti ako osjeća da ga njegova partnerica poštiva i podržava u njegovom angažmanu. Da bi dječak mogao razviti pozitivni muški identitet, potrebno mu je da se može s ocem identificirati. On može od žena sve naučiti, od povijanja dojenčadi do popravljanja auta, ali one mu to posreduju kao pripadnice drugog spola. One mu pokazuju kako je to kad žena radi one stvari za koje je nadležna i kako je to za žene važno. Ali one mu ne mogu posredovati kakvu važnost to ima na ljestvici vrednota u svijetu muškaraca. To može samo muškarac. To dječak vrlo rano i vrlo intuitivno internalizira. Da li otac uvuče trbuh a istakne prsa, da li ide pogнуте glave i obješenih ramena, da li se ukočeno ili elegantno giba. Tako preuzimaju sinovi načelno držanje i životne

stavove, dakako ne 1 : 1, i različito od pojedinca do pojedinca. Kasnije imaju vršnjaci i okolina u kojoj se kreću također veliki utjecaj.

Imajući to u vidu s pravom se može reći: imati oca koji je prisutan i koji u tebe vjeruje jest *blagoslov*. Jedan žurnalist mi je to u razgovoru lijepo rekao: „Kad čujem od svojih kolega iz kakvih razaranih obitelji dolaze i s kakvim problemima se moraju boriti u svojim međuljudskim odnosima i u svojim novoosnovanim obiteljima – onda osjećam da sam blagoslovljen time što potječem iz jedne intaktne obitelji i što se ne moram nositi s njihovim problemima. Neobično sam zahvalan svojim roditeljima što su ostali zajedno, što rastava braka nikad nije bila njihova tema i što su mi omogućili da se bezbrižno posvetim svojim temama.“

Ako otac nedostaje ili nije prikidan za identifikaciju sina, onda si sin – u najboljem slučaju – traži uzore negdje drugdje, npr. kod drugih očinskih likova s kojima ima dodira u svojoj bližoj okolini, npr. među župnicima, učiteljima, profesorima, rođacima itd. U najgorem slučaju traži ga na ulici ili na televiziji, što često dovodi u slijepu ulicu ili na krivi put, pa i zatvor, kako smo to gore vidjeli. Njima nedostaje samopovjerenje i sposobnost u se vjerovati, npr. nešto započeti i to privesti kraj, jer im vlastiti očevi nisu dali do znanja da u njih vjeruju. Ta težnja, čežnja i glad za očevim priznanjem i očevom ljubavlju prati nas dugo. Jedan uspješan poslovni muškarac povjerio mi je svoju bol: „Kad će konačno moj otac uvidjeti i potvrditi mi da sam uspješan čovjek i da sam daleko dogurao?“ U jednom evanđelju moli apostol Filip Isusa: „Pokaži nam Oca, to će biti dovoljno!“. Ovoj molitvi danas se možemo priključiti, to je molitva da gledajući prema Isusovu Ocu iscijelujemo bolnu Vaterwunde / čežnju za ocem, koja je danas puno veća i bolnija nego u prijašnja vremena dok je otac većinom radio kod kuće i bio dostupan.

Ako je u obitelji otac prejak, obitelj trpi od toga. Tiranzirajući otac neurotizira ženu i djecu. Djeca kasnije ne vjeruju da muškarci mogu voljeti jer nisu dovoljno iskusili da ih je neki muškarac, posebno otac, volio.

Tema „Očev *blagoslov*“ bila je često zastupljena na muškim seminarima. Neki polaznici su govorili o tome kako je njihov odnos s ocem odavno poremećen, kako trpe od toga, a ne nalaze snagu i način da tu nešto promijene. Poneki od njih rekli su kako imaju osjećaj da im nedostaje očev *blagoslov*, da čeznu za tim *blagoslovom*, za tom podrškom i ohrabrenjem od strane oca i da bi to željeli doživjeti. U tu svrhu kreirali smo jedan ritual u kojem muškarci *blagoslivljuju* muškarce polijevajući ih pregrštem vode s riječima: „Ti si pravi muškarac! Ti si *blagoslovljen!* Na pravom si putu! Idi svojim putem!“ To je otprilike ono što svaki sin očekuje od svog oca: potvrdu muškosti, vjeru u sina da je sposoban za sebe izabrati pravi put kroz život i ohrabrenje da ostane na svom putu. Tu smo se našli na području biblijske tradicije: Sve što je Bog stvorio našao je da je dobro i da mu je to uspjelo, a onda to *blagoslovio*, „*blago slovio*“. Kao kršćani vjerujemo da je svaki čovjek *blagoslovljen* već time što je stvoren, time što je uspjelo djelo Božje, pa smo taj temeljni, egzistencijalni *blagoslov* u tom ritualu prizvali u svijest dotičnog polaznika. Nekim polaznicima seminara koji su bili premalo doživjeli što je to osjetiti očevu podršku, osjetiti blagonakloni očev vjetar u jedrima životne jedrilice omogućili smo to jednom vježbom u grupi

koju možemo nazvati „*Grozd*“. Vježba izgleda ovako: Muškarac si izabere među polaznicima dvojicu kao predstavnike svojih roditelja, tada još četvoricu za predstavnike svojih baka i djedova te ih postavi iza „roditelja“, nakon toga još osmoricu za bakine i djedine roditelje itd. Sve to sa strane izgleda kao neki grozd. Sam polaznik stane na čelo toga grozda, „Roditelji“ mu stave ruke na ramena, a roditeljima stavljaju ruke na ramena njihovi roditelji koji stoje iza njih itd. Dotični polaznik uzme si vremena da osjetilno doživi što je to imati roditelje koji iza njega stoje i podržavaju ga, što je to moći se osloniti na svoje roditelje, osjetiti njihovu blizinu, blagonaklonošt, pažnju i ljubav.

U tom kontekstu smo se na muškim seminarima pozabavili i izrazom „blagoslov“. Latinski „*bene-dicere*“ prevedeno je davno na hrvatski jezik lijepim izrazom „*blago sloviti*“, dobro i lijepo govoriti o dotičnoj osobi. Ja sam se u jednoj takvoj prilici sjetio jednog nedjeljnog poslijepodneva kad sam bio negdje 12-14 godina i slučajno imao prigodu prisluškivati kako moj otac našim priateljima govorи o svojoj djeci i kako se o meni vrlo pohvalno izjašnjava. Iza toga sam se osjećao blago-slovljenim, kao da me je otac pred drugima blago-slovio. To je za me bio ključni doživljaj za koji sam neobično zahvalan i koji me do danas prati. Što god sam odlučio i započeo, bio sam uvjeren da bi to moj otac odobravao, podržavao i možda čak bio ponosan na mene. Ugodan vjetar u jedirima moje životne lađe!

Sam ritual blagoslova u obiteljima nekako izlazi iz mode, to je moj dojam. Ja se sjećam samo dvaju izričitih obreda blagoslova na kućnom pragu naše kuće. Jedan put je to bilo kad se moja starija sestra udavala i u vjenčanici izlazila iz roditeljske kuće. Oba puta otac je dao svoj blagoslov i poželio sve najbolje od Boga za naš izabrani životni put. Kasnije, prilično kasno, sa 60 godina, kad sam kroz rad s pacijentima postao još svjesniji značaja i snage očeva blagoslova, kod jedne posjete rekao sam ocu da mi je potreban njegov blagoslov i zamolio ga da me blagoslovi. On je bio iznenađen i počeo se nečkati. Rekao je da on ne zna kako se to radi, ali ja sam na tome inzistirao i on je na kraju na to pristao.

Neke svoje pacijente i klijente koji su imali problematičan i zategnut odnos s ocem ohrabrio sam da preskoče preko svoje sjene, da pristupe svom ocu i da ga oni *blago-oslove*. Npr. da mu se zahvale za sve ono što je otac za njih do tada učinio, prije svega što im je poklonio život na ovom lijepom svijetu. Rekao sam im da očevi često čekaju na taj korak sina, jer oni sami iz raznih vanjskih i nutarnjih razloga nemaju mogućnost ponovno pristupiti svojoj djeci i s njima zaći u razgovor o zategnutom odnosu i kako je do toga došlo. Ako se sin ili kćerka upute prema ocu i pokucaju na vrata njegova srca, onda se otac osjeća blago-slovljenim i može izaći iz svojeg kavez za koji su ga drugi zatvorili kao „lošeg“ oca ili je on sam sebe tamо umanevrirao.

Na seminarima u režiji Männerreferata biskupije Freiburg skupljali smo iskustva i s očevim blagoslovom u jednoj imaginativnoj vježbi.

U **Bibliji** se često govori o blagoslovu. Bog proglašava dobrim sve što stvori, upečati mu žig kvalitete i blago-slovi, blago oslovi - kao u nekom dialogu sa stvorenjem - ono što je stvorio. Kao da se blago i sklono obraća onom što je stvorio. Ako pažljivo čitamo Stari zavjet, naići ćemo na mnoga mjesta gdje Bog blagoslivlje nekog

pojedinca, neki par, neku obitelj ili pleme. Abrahamu daje onaj znameniti blagoslov, a s njim usko povezano i obećanje za budućnost cijelog njegovog potomstva. Ujedno mu daje punomoć da druge blagosliva: „Blagoslovit ću sve što ti budeš blagoslovio“. U Tori je bilo strogo regulirano tko smije dobiti očev blagoslov, a tko ne. I osigurano je da jednom dati blagoslov ostaje kod dotičnog blagoslovljenog i djeluje, ne može ga se vratiti nazad ili učiniti neučinkovitim. To je najjasnije prikazano u onoj priči o lukavom Jakovu i njegovom prvorodenom blizancu Ezavu. Obadvojica su čeznula za očevim blagoslovom i htjeli su ga na svaki način dobiti, služili su se dodvoravanjem, lukavstvom i prijevarom. I njihovo majci je također bilo jasno što to znači dobiti jedan jedini očev blagoslov, i ona se stavila u službu prijevare da bi svom sinu miljeniku Jakovu omogućila da ga slijepi otac blagoslovi. Znamo kako je završila priča: Ezav, koji je ostao bez blagoslova, gorko je plakao i preklinjao oca: „Oče, i ja želim tvoj blagoslov! Daj i meni svoj blagoslov! Zar imaš samo jedan blagoslov!?” Možemo s pravom reći: Svi smo mi djeca Ezavova, svi mi čeznemo za očevim blagoslovom, svima nam je svjesno ili nesvjesno jasno da nam je taj blagoslov bitno potreban i da on ima veliku snagu. U njemu su sadržane ne samo dobre želje roditelja nego i Božja snaga, snaga one instancije koja je iznad roditelja.

U Novom zavjetu zabilježene su situacije blagoslivanja, npr. gdje Isus uzima pet kruhova i dvije ribe, blagosliva ih i daje puku da se nasiti. Uzima djecu u svoje krilo, polaže na njih ruke i blagosliva ih. Na zadnjoj večeri uzima kruh i vino, blagosliva ih i daje svojim učenicima. Prije svog uznesenja na nebo blagosliva svoje učenike i dok ih blagosliva, iščezava u nebo. U kršćanskoj liturgiji svaki je sakramenat okružen znakovima blagoslova.

Jedna važna rečenica iz Biblije o učinkovitosti roditeljskog blagoslova glasi „*Očev blagoslov pravi djeci kuće, a majčina kletva ih ruši*“ (knjiga Jesus Sirah, apokrif Starog zavjeta). Blagoslov Božji, koji roditelji kao posrednici daju dalje svojoj djeci, znače u Starom zavjetu sreću i blagostanje, dok prokletstvo vodi gubitku zemaljske sreće, bijedi i nevolji. Niti blagoslov niti prokletsvo nisu tamo prikazani kao čin hira ili samovolje, nego kao refleks, kao odgovor na ponašanje djeteta: Tko svojim dobrim poнаšanjem, prije svega poštivanjem roditelja, stekne zasluge, tom će na ovom svijetu biti dobro i dugo će živjeti. Tko se svojim lošim poнаšanjem prema roditelju izloži prokletstvu, taj će zapasti u nevolju. I nije važno blagosliva li otac ili majka i proklinje li otac ili majka, odlučujuće je poнаšanje djece.

Nije nam iz Biblije poznato je li jedan takav blagoslov bio dat u jednoj vrsti obreda ili rituala. Vjerljivo da jest jer jedan tako važan čin zahtijeva i primjerenoj ritualni okvir, jasnu i za sve prisutne prepoznatljivu javnu gestu, jedan highlight, na koji se s napetošću čekalo, na koji su svi usmjerili svoju pozornost, kao što je danas kod krštenja djece highlight kad svećenik vodom polijeva glavu krštenika i izgovara formulu krštenja. Ali ne znamo u čemu se taj starinski ritual blagoslivljanja sastojao, kako je bio oblikovan ili insceniran, je li se pri tome koristilo ulje itd.

Gore sam spomenuo da u današnje vrijeme blagosливанje u obiteljima nekako izlazi iz mode. Šteta! Možda mi obred blagoslova previše prepuštamo svećeniku, a pre malo smo svjesni svoje svećeničke funkcije kao roditelji. Ako je obitelj Crkva u

malom onda su roditelji svećenici u toj Crkvi. Kad roditelj blagosliva, on samo posreduje Božji blagoslov. Ni svećenik nije ništa drugo nego posrednik onog božjeg blagoslova koji je tu i svugdje, dakle neovisno o posredniku. Upravo u obiteljima ima dosta prigoda za blagoslovanje, u svakodnevnički i pogotovo u prijelaznim ili pražnim situacijama. Npr. prije spavanja, kod blagovanja, prije polaska iz kuće, kad dijete krene u prvi razred škole, ili kad kreće na višu ili visoku školu, kad završava školu ili studij, prije prvog samostalnog putovanja, kod polaska na prvo radno mjesto ili na važan praktikum itd itd. Za malu i veliku „djecu“ pri tome je najvažnije da čuju i osjeti dobre želje svojih najbližih i da im se one jednom vrstom obreda posreduju. To je taj povoljni vjetar u jedrima vlastite barke koji djetetu daje sigurnost i osjećaj dobromaklonosti njihovih najdražih. To je izvor nade i pouzdanja. Smatram da je velika razlika za dijete da li nekamo samo putuje s blagoslovom roditelja ili bez tog blagoslova. Bez tog blagoslova će se možda osjećati usamljenije, s blagoslovom će ići kao s nekim nevidljivim suputnikom. Nije samo blagoslov koji ga prati, nego i molitve, misli i dobre želje koje roditelji svaki dan na put šalju. Sve to djeluje kao neka rijeka snage koja ga putem podupire i prati. Svaki put kad kući telefonira ili piše osjeća njihovu podršku.

I na koncu jedna lijepa pripovijetka od Rachel Naomi Remen: „Blagoslov moga djeda“ (iz knjige „Der andere Advent“). Kad sam petkom nakon škole dolazio svom djedu u posjet, čekao me je prostrit stol za kojim ćemo pitи čaj.... Kad smo popili čaj djed bi uvijek postavio dvije svjeće na stol i zapalio ih. Onda bi na hebrejskom izmijenio s Bogom nekoliko riječi. Ponekad bi te riječi izgovorio glasno, ali većinom bi on zatvorio oči i šutio. Tada sam znao da on u srcu razgovara s Bogom. Ja bih tu sjedio i strpljivo čekao jer sam znao: uskoro će uslijediti najbolji dio tjedna.

Kad bi djed završio svoj razgovor s Bogom obratio bi se meni i rekao: „Dođi vamo, Neshumele“. Ja bih se pred njim uspravio, a on bi nježno položio svoje ruke na moju glavu. Onda bi počeo Bogu zahvaljivati zato što postojim i što ga je učinio djedom. Onda je počeo govoriti o nekim stvarima s kojima sam se tog prošlog tjedna hrvalo, i pričao Bogu ono pravo o meni. Svakog tjedna sam bio znatiželjan što li će danas Bogu o meni pričati. Ako sam za vrijeme tjedna bio napravio neku glupost, on bi pohvalio moju iskrenost što sam priznao kako je uistinu bilo. Ako mi nešto nije uspjelo, on bi pohvalio da sam se zbilja trudio da mi uspije. Ako sam barem samo kratko vrijeme mogao spavati bez svjetiljke na noćnom ormariću, on bi pohvalio moju hrabrost da spavam u tami. A onda bi mi dao svoj blagoslov i zamolio žene iz daleke prošlosti, koje sam poznavao iz njegovih priča – Sara, Rahela, Rebeka i Lea – da pripaze na me. Ovi kratki momenti bili su u cijelom tjednu jedino vrijeme kad sam se osjećao sigurnim i mirnim. U mojoj obitelji, punoj liječnika i bolničarki, stalno se težilo tome da se sve više i više uči i da se sve više postiže u karijeri. Očito je uvijek bilo još nešto više što bi se moralо znati. Nikad nije bilo dovoljno. Kad bih nakon nekog školskog testa došao kući s rezultatom „98 od 100 bodova“, pitao bi me otac: „A što je s ona ostala dva boda?“ Za vrijeme cijelog mog djetinjstva samo sam trčao za tim preostalim dvama bodovima. Ali moj djed nije hajao na takve stvari. Njemu

je bilo dovoljno da ja postojim. I kad god sam bio kod njega, nekako sam znao s apsolutnom sigurnošću da on ima pravo.

Djed je umro kad mi je bilo sedam godina. Bilo mi je neobično teško bez njega živjeti. On me je gledao kao nitko drugi i zvao me lijepim imenom „Neshumele“, što je značilo „draga mala duša“. Sad odjednom nije bilo nikoga više tko bi me tako zvao. Ponajprije sam se bojao da će me nestati ako me djed ne bude više viđao i Bogu pričao tko sam ja uistinu. Ali sam s vremenom počeo shvaćati da sam na neki tajanstven način bio naučio gledati samog sebe njegovim očima. I da „jednom biti blagoslovljen“ znači „zauvijek biti blagoslovljen“.

KŠD Zrinski iz Waiblingena

Monografija je najljepši dar za oproštaj bivšem predsjedniku

Na 203 stranice s više od 400 slika, uz mnoštvo ljestvica i komentara obuhvaćeno je sve o djelovanju športske udruge iz Baden Württemberga

Bono Žepić

sport@vecernji.net

WAIBLINGEN

Nakon dugih priprema i dvogodišnjeg rada ovih je dana Kulturno športsko društvo Zrinski izdalo svoju monografiju u povodu 25 godina od kada je klub utečmeljen. Na 203 stranice s više od 400 slika, uz mnoštvo ljestvica, komentara, novinskih isječaka i drugih podataka obuhvaćeno je sve o djelovanju naše najuspješnije kulturno športske udruge u Baden Württembergu.

Kako to stoji na početnoj stranici, monografija je znak zahvalnosti i poštovanja prema svima koji su na bilo koji način doprinijeli uspjehu i popularnosti udruge. Izvanredno tehnički pripremljena sa sveobuhvatnim materijalima u luksuznoj izvedbi i cijeni od 13.500 eura za tisuću komada, biti će to vječna uspomena za sve one kojima je posvećena.

– Više od dva sam desetljeća bio predsjednik Zrinskog, već duže vremena sam se spremao u mirovinu. Kada je monografija na zadnjoj godišnjoj skupštini ugledala svjetlost dana, moj je rastanak došao u pravo vrijeme. Ovo će

M. Vidačković, Svalina i T. Vidačković s predsjednicom Jadrankom Kolar

Ovo će mi ostati kao jedna od najdražih uspomena – rekao je Mirko Vidačković

Monografija je izdana u tisuću primjeraka, a njezino tiskanje je koštalo 13.500 eura

mi ostati kao jedna od najdražih uspomena – rekao nam je Mirko Vidačković (70) koji je s Damironom Svalinom i sinom Tomislavom pripremio sve pisane materijale i slike.

Kod tiskanja je pak puno pomogao Ivo Odak dugogodišnji član kluba i jedan od vodećih stručnjaka u njemačkoj tiskari na Bodenskom jezeru.

Koncertna promidžba albuma „Pjesma nad pjesmama. Izbor pjesama VIS-a Jukić“

Glavna vijest iz naše Udruge svakako je koncertna promidžba franjevačke duhovne glazbe 4. listopada 2015. godine, na blagdan sv. Franje, u Bosanskom kulturnom centru u Sarajevu. Ovdje donosimo nekoliko glavnih informacija u pogledu navedenog koncerta kao što je vizualni materijal, tekstovi na promidžbi te medijsko praćenje. U vizuelnom pogledu tiskani su plakat, zatim pozivnica te ulaznica za promidžbeni koncert albuma.

Uredništvo

Slika br. 1: Promidžbeni plakat koncerta „Pjesma nad pjesmama. Izbor pjesama VIS-a Jukić“ koji je održan 4. listopada 2015. u Sarajevu.

Slika broj 2: Pozivnica za promidžbu koncerta „Pjesma nad pjesmama. Izbor pjesama VIS-a Jukić“

Slika broj 3: Ulaznica za promidžbu koncerta „Pjesma nad pjesmama. Izbor pjesama VIS-a Jukić“

Treba naime podsjetiti na to kako je članstvo Udruge na prošlom našem saboru obaviješteno o tome kako je s Franjevačkom provincijom Bosnom Srebrenom, koju zastupa tajnik provincije fra Janko Ćuro, dogovoren koncert predstavljanja albuma franjevačke duhovne glazbe „Pjesma nad pjesmama - izbor pjesama VIS-a Jukić“ i glazbenog spota „Pjesma nad pjesmama“ u Sarajevu na sv. Franju, 4. listopada 2015. Na koncertu su sudjelovali, kako su i najavili, sastav „Gelo band“ i izvođači: Tereza Kesovija, Zorica Kondža, Ivan Mikulić te Marija Husar Rimac i Ivana Husar Mlinac, Alan Hržica i Djordjija Palić.

Prije koncerta, osim promidžbe putem plakata, informacija putem radijskih postaja, franjevačkog mjesečnika „Svjetla riječi“, u povodu promidžbenog koncerta od 4. listopada 2016. godine emitirana je i posebna radijska emisija „Bosna Srebrena“ na kojoj je bio gost predsjednik Udruge Vine Mihaljević, a emisiju je vodio fra Vjeko Eduard Tomić iz *Svjetla riječi* iz Sarajeva.

Brojne su medijske reakcije na održani koncert od kojih ovdje donosimo samo neke. Informaciju o održavanju promidžbenog koncerta „Pjesma nad pjesmama. Izbor pjesama VIS-a Jukić“, 4. listopada 2015. godine u Sarajevu, u Bosanskom kulturnom centru, prenijeli su bosanskohercegovačke radijske postaje, neki portali kao bitno.net, dnevni listovi kao „Večernji list“, zatim tjednici „Katolički tjednik“, „Glas Koncila“. Najisrplnije je pak o tome izvjestio franjevački mjesečnik „Svjetlo riječi“ iz Sarajeva koji je objavio i nekoliko intervjua s izvođačima uoči same koncertne promidžbe albuma „Pjesma nad pjesmama“.

Nakon uvodnih pozdrava na koncertnoj promidžbi franjevačkog albuma u Sarajevu donosimo i informaciju o humanitarnoj donaciji Centru za odgoj i obrazovanje djece i mlađeži s poteškoćama u razvoju „Nova nada“ u Kovačima pokraj Tomislavgrada. Naime predstavnici Udruge Leonardo Jolić, član Predsjedništva Udruge, i njen predsjednik Vine Mihaljević, zajedno s predstvincima „Svjetla riječi“, ravateljem fra Jankom Ćurom i novinarkama Rafaelom Obučić i Borjanom Jozeljić, donirali su Centru za odgoj i obrazovanje djece i mlađeži s poteškoća u razvoju „Nova nada“ u Kovačima prikupljena sredstva na koncertnoj promidžbi franjevačkog albuma „Pjesma nad pjesmama. Izbor pjesama VIS-a Jukić“ održanog 4. listopada 2015. godine u Sarajevu.

Pozdrav na koncertnoj promidžbi albuma „Pjesma nad pjesmama“ 4. listopada 2015. u Sarajevu

Fra Janko Ćuro

Poštovani mons. Luigi Pezzuto, mnogopoštovani oče fra Lovro, gospodine Komšiću, uvažene gošće i gosti, dragi naši prijatelji u dvorani i kraj malih ekrana, sve vas srdačno pozdravljam našim lijepim franjevačkim pozdravom: Mir i dobro! Dobro nam došli!

Mislim da ne postoji jednostavnija, a u isto vrijeme učinkovitija ljudska interakcija od one koja se prožme glazbom, tim univerzalnim jezikom duha, povezivanja i razumijevanja! Vokalno-instrumentalni sastav bogoslova Franjevačke teologije Sarajevo „Jukić“, ogrnut redovničkim habitom i notama, dan-danas priča upravo tim jezikom glazbe, kojim, s puno entuzijazma, pronići mir i dobro te franjevačke osnove života. Jer kad se život ulije u pjesme, one jednostavno traže da se čuju. Upravo ta želja za komunikacijom poticala ih je i nadahnjivala za pisanjem i komponiranjem pjesama. Bez umora, zastoja ili manjka riječi VIS Jukić nam se jezikom glazbe obraća već gotovo pola stoljeća! I, evo, preko naše Udruge đaka Franjevačka klasične gimnazije Visoko njihove su pjesme došle do velikih i slavnih glazbenih imena, što je kulminiralo albumom koji se i nije mogao drugačije zvati nego upravo kako se zove: Pjesma nad pjesmama!

Zato, dragi prijatelji, prepustimo se večeras savršenom skladu riječi i nota, melodične poezije i poetične glazbe kojima je jedino moguće izraziti sve ono što se ne može izreći, a o čemu je nemoguće šutjeti, kako to lijepo reče veliki Victor Hugo. Ali to nije sve.

Ova nam večer, u pravom smislu riječi, daruje mogućnost spojiti ugodno s korisnim: da uživamo u izvedbama vrsnih glazbenih znalaca, a u isto vrijeme da pomognemo, ogrnemo plaštem konkretnе ljudske blizine i brige one za koje društvo najčešće slegne ramenima. Kao što već znate, sav prihod s večerašnje koncertne promocije namijenjen je djeci s posebnim potrebama, siromašnim đacima i studentima. Želio bih vam, draga djeco, đaci i studenti s ovog mjesta jasno reći: mi se u Franjevačkom medijskom centru „Svetlo riječi“ osjećamo povlaštenim da smo vam u mogućnosti pomoći! Naša ljudska blizina i konkretna briga, uz pomoć naših čitatelja, prijatelja i dobročinitelja nastavlja svoj hod. Računajte na nas i ubuduće!

Još jednom: dobro nam došli! Želim nam svima ugodnu i lijepu večer, večer za pamćenje!

Pozdravni govor na promidžbi albuma „Pjesma nad pjesmama“ Blagdan sv. Franje, 4. listopada 2015. u Sarajevu

Dame i gospodo, poštovani prijatelji i ljubitelji franjevačke duhovne glazbe, poštovani predstavnici crkvenih, religijskih, kulturnih i društvenih institucija, poštovani predstavnici medija, osobita mi je čast i zadovoljstvo da vas mogu pozdraviti uime nakladnika albuma „Pjesma nad pjesmama – izbor pjesama VIS-a Jukić“, Udruge ĐFKG Visoko, Croatia recordsa i Cro sacro etiketa Hrvatskog katoličkog radija iz Zagreba, te sunakladnika Franjevačkog medijskog centra „Svjetlo riječi“ i Hrvatskog kulturnog društva Napredak Sarajevo.

Pozdravljam njegovu ekselenciju mons. Lugija Pezzutoa, poštovanog provincijala fra Lovru Gavrana, gradonačelnika Sarajeva prof. dr. Ivu Komšića, direktora Hrvatskog katoličkog radija iz Zagreba gosp. Zvonimira Ancića, predstavnike Centra „Nada“ iz Kovača pokraj Tomislavgrada, Franjevačke klasične gimnazije Visoko i Hrvatskog kulturnog društva „Napredak“ Sarajevo. Još jedanput pozdravljam sve vas koji ste došli podržati ovaj humanitarni projekt.

Uz ideju Udruge da objavi izbor pjesama VIS-a Jukić, otrgne zaboravu velike hitove jukićevaca, da ih sačuva i prenese novim generacijama, osmišljen je i humanitarni, dobrotvorni glazbeni projekt čiji su ciljevi:

- potpora djeci i mladima s posebnim potrebama Centra „Nada“ u Kovačima pokraj Tomislavagrada
- potpora siromašnim učenicima Franjevačke klasične gimnazije Visoko te Na-pretkovoj Zakladi „Andrić – Prelog“.

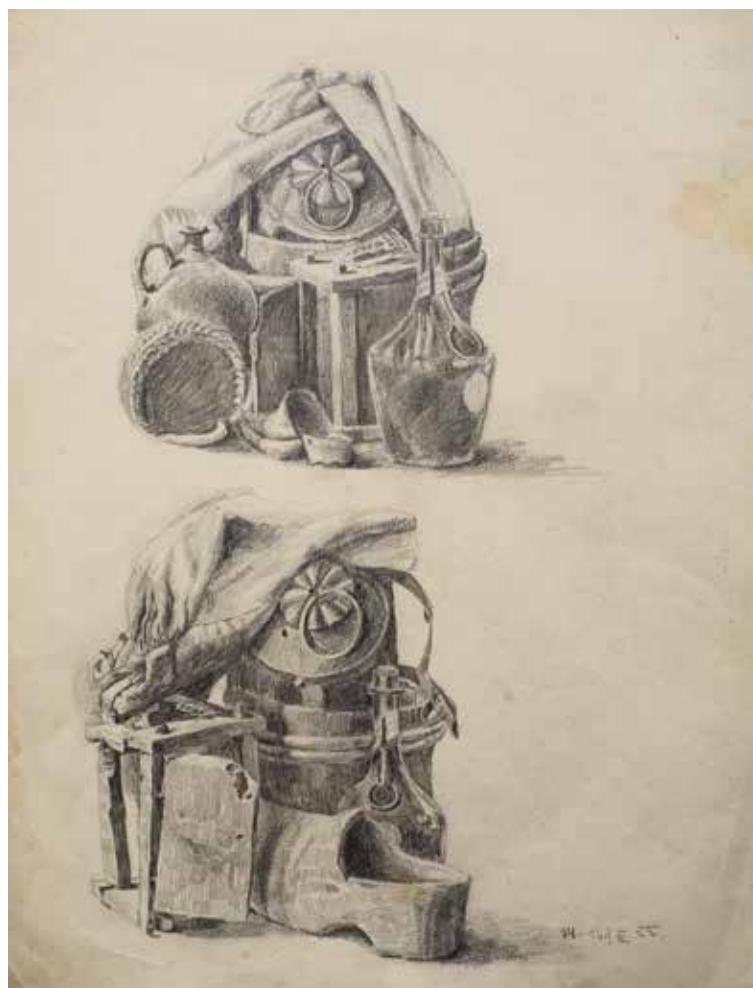
U ostvarenju ideje o objavlјivanju duhovnih pjesama franjevačkog sastava VIS-a Jukić, koju su podržale bosanskohercegovačke franjevačke provincije, na organizacijskoj razini potrebno je napomenuti kako je Udrugu udomio „Napredak“ u svojoj središnjici u Zagrebu, kako su se u konačnom objavlјivanju i promidžbi uključili Croatia records i Cro sacro etiketa HKR-a, te „Svjetlo riječi“.

U sadržajnom smislu, za kvalitetu glazbe, „duša projekta“ mladi je hrvatski glazbenik Ante Gelo, bez kojega ne bismo mogli ni započeti, a kamoli dovršiti ovaj humanitarni projekt. Gosp. Gelo animirao je druge članove banda kao i izvođače: Tereza Kesovija, Nina Badrić, Ivan Mikulić, Ivana Vrdoljak Vanna, Ivana Husar Mlinac, Doris Dragović, Željko Bebek, Marija Husar Rimac, Zorica Kondža, Kemal Monteno i Anto Kovačić, koji su ovaj album protkali svojim produhovljenim meditativnim glasom, a rezultat svega jest upravo ovaj franjevački album čiju koncertnu promociju predstavljamo večeras, a za čije ostvarenje dugujemo zahvalnost fra Janku Ćuri, ravnatelju „Svjetla riječi“, i njegovim suradnicima, naime franjevačkoj provinciji Bosni Srebrenoj. Ovom prigodom hvala svim generacijama jukićevaca koji su svojim

Vine Mihaljević

duhovnim glazbenim stvaralaštvom obilježili hrvatsku glazbenu kulturu u drugoj polovici 20. stoljeća ne samo u Bosni i Hercegovini nego i u Hrvatskoj.

Dopustite da na kraju zahvalim na suradnji bosanskohercegovačkim franjevačkim provincijama, aranžerima albuma, izvođačima, glazbenim studijima, urednicima i producentima, nakladnicima i sunakladnicima, donatorima i medijskim pokroviteljima, jednostavno hvala svima – jer ovo glazbeno djelo, dragi prijatelji, djele je „našega duhovnog orkestra“ i tim djelom želimo pomoći onima najpotrebnijima. Stoga ako samo jednom djetetu s posebnim potrebama *darujemo* osmijeh i ako samo jednom siromašnom učeniku *vratimo* vjeru u ljudsku dobrotu, mi smo uspjeli. Svi zajedno. Hvala!

**CENTAR ZA ODGOJ I OBRAZOVANJE DJECE I MLADEŽI
S POTEŠKOĆAMA U RAZVOJU „NOVA NADA“
Kovači bb, Tomislavgrad
Bosna i Hercegovina**

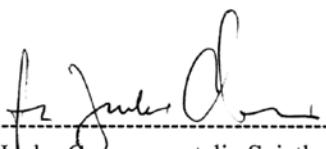
Predmet: *Donacija Centru za odgoj i obrazovanje djece i mladeži s poteškoćama u razvoju „Nova nada“*

U suglasnosti s franjevačkom provincijom *Bosna Srebrena* iz Sarajeva, Udruga đaka Franjevačke klasične gimnazije Visoko iz Zagreba objavila je nosač zvuka franjevačke duhovne glazbe „Pjesma nad pjesmama. Izbor pjesama VIS-a Jukić“. Uz ideju da Udruga objavi izbor pjesama VIS-a Jukić, otrgne zaboravu velike hitove jukićevaca, da ih sačuva i prenese novim generacijama, članovi Udruge osmislili su humanitarni, dobrotвorni glazbeni projekt čiji su ciljevi: potpora *Centru za odgoj i obrazovanje djece i mladeži s poteškoćama u razvoju „Nova nada“* u Kovačima pokraj Tomislavgrada i potpora siromašnim učenicima Franjevačke klasične gimnazije Visoko te Zakladi za sveučiliшte i stipendije Ivo Andrić – Vladimir Prelog“ HKD Napredak Sarajevo.

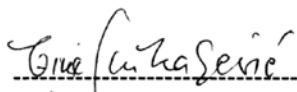
Udruga đaka Franjevačke klasične gimnazije Visoko u suradnji s Franjevačkim medijskim centrom „Svjetla riječi“ Sarajevo, čiji je vlasnik i utemeljitelj franjevačka provincija Bosna Srebrena, održala je koncertnu promociju nosača zvuka duhovne franjevačke glazbe „Pjesma nad pjesmama. Izbor pjesama VIS-a Jukić“ 4. listopada 2015. godine u Sarajevu. Prihod od prodanih karata za koncertnu promociju te prilog „Kap dobrote“ Svjetla riječi, Udruga đaka Franjevačke klasične gimnazije iz Zagreba i Franjevački medijski centar „Svjetla riječi“ Sarajevo doniraju 5.000,00 KM (pet tisuća konvertibilnih maraka) najpotrebitijima *Centru za odgoj i obrazovanje djece i mladeži s poteškoćama u razvoju „Nova nada“* u Kovačima pokraj Tomislavgrada.

Ovaj dar Udruge i „Svjetla riječi“ znak je ljubavi, poštovanja i solidarnosti sa svima vama te je dar prave, istinske „kapi“ ljudske dobrote.

Sarajevo / Zagreb, 3. prosinca 2015.

/fra Janko Čuro, ravnatelj „Svjetla riječi“/

/Vlne Mihaljević, predsjednik Udruge/

Školska godina 2015/16. u retrovizoru

Fra Ivan Nujić

Nakon sadržajima prebogate i dinamične 2014/15., i protekla školska godina donijela nam je mnoštvo radosti, predivnih iskustava, susreta i inovacija.

Ljetna škola za osnovce. Nakon što smo u srpnju 2014. godine organizirali I. ljetnu školu za 50 učenika i učenica, uglavnom iz poplavljenih bosanskoposavskih mesta, od 6. do 11. srpnja 2015. pod istim sloganom *Znam – mogu – hoću!* provedena je II. ljetna škola Franjevačke klasične gimnazije, na kojoj su sudjelovali ukupno 31 učenik i učenica iz Odžaka, Prozora, Usore, Kraljeve Sutjeske, Jajca, Kiseljaka, Sarajeva, Vareša i Visokog. Polaznici su u radnom vremenu pohađali nastavu hrvatskog, njemačkog i grčkog jezika, likovne i glazbene umjetnosti te matematike, kemijske, biologije i tjelesne kulture – koju su izvodili profesori Gimnazije – a u slobodno vrijeme organizirana su sportska natjecanja i razgledavanja samostanskih muzeja i zbirki u Visokom, Kraljevoj Sutjesci, Kreševu i Fojnici, šetnja po Sarajevu i kupanje na Ilijadi. Škola je završena kvizom te podjelom diploma i nagrada najistaknutijim polaznicima i animatorima.

Pobratimstvo s Koblenzom. Osim što već 8 godina uzajamno posjeće s *Berufsbildende Schule* iz Koblenza, naša Gimnazija u posljednje tri godine surađuje i sa školom pjevanja *Singschule an der Liebfrauenkirche Koblenz*. Nakon što smo u proljeće 2014. ostvarili zajednički glazbeni projekt *The Armed Man – Misa za mir* Karla Jenkinsa, koji te Rotary International podržao i proglašio najboljim projektom te vrste na svijetu za 2014. godinu, u lipnju 2015., uz podršku fonacije *Schiiler helfen Leben*, a u okviru zajedničkoga projekta Latin Bridge, stigla nam je u posjet manja skupina mladih članova ovoga zbora zajedno s dirigentom g. Manfredom Faigom. Zajedno smo posjetili Podmilače, Jajce, Travnik, Sarajevo, Kraljevu Sutjesku i Fojnicu te dogovorili nastavak suradnje u 2016. godini. Početkom jeseni, od 24. do 29. rujna, fra Ivan Nujić je s osmero učenika posjetio *Singschule Koblenz*, a fra Ivica Studenović i prof. Rina Breko s drugom su skupinom od 7. do 14. studenoga bili gosti učenika i profesora *Berufsbildende Schule*.

Turnir u Španjolskoj. Uz podršku visokoškoga rukometnog trenera g. Zdenka Antovića, koji je ujedno angažiran i u našoj Gimnaziji, naš rukometni sastav sudjelovao je na rukometnom turniru u Granollersu kod Barcelone, vjerojatno najbrojnije turniru te vrste na svijetu. Namjerivši se u grupnoj fazi natjecanja na teške protivnike iz Španjolske, Švedske i Kolumbije, naši se dečki nisu kvalificirali za nastavak natjecanja. Sve u svemu, odlazak u Španjolsku pružio im je dragocjeno iskustvo sudjelovanja na jednom velikom natjecanju i susreta s drugima i drugačijima. Nakon turnira, na povratak kući doživjeli su čari Barcelone te svratili u Avignon, Monte Carlo, Monaco te zabavni park Gardaland kod Verone i samu Veronu.

Ljetni seminari. Od 25. srpnja do 1. kolovoza 2015. u Starom Gradu na Hvaru održan je XXI. seminar *Pharos – antička kultura hrvatskog Sredozemlja*, na kojem su uz učenike triju zagrebačkih klasičnih gimnazija, V. gimnazije iz Zagreba i I. gimnazije

iz Splita sudjelovali i naši sekundani Anastazija Živković i Davor Mamuzić. Malo kasnije, od 9. do 20. kolovoza 2015., na *Europäische Jugendwochen* u Waldmünchenu, ubavome bavarskom selu na samoj češkoj granici, sudjelovali su Džejna Hindija i Hrvoje Žabić, II. r., te Monika Dusper, III. r.

Ljetovanje u Kaštelima. Zahvaljujući našem velikom dobrotvoru g. Jošku Berketu, šesnaestoro naših učenika provedlo je ljetni odmor u Kaštel Kambelovcu od 2. do 9. kolovoza. Bilo je prelijepo, ugodno, zanimljivo, jednom riječju: nezaboravno.

Početak školske godine. Ovu školsku godinu Gimnazije je započela sa 164 učenika, od kojih 24 sjemeništarca (18 Bosne Srebrenе i 6 Hercegovačke provincije), 99 konviktora (54 učenika i 45 učenica iz cijele BiH, od Orašja do Čapljine i Livna) te 41 učenik iz Visokog i okolice. U Gimnaziji predaju sljedeći profesori: fra Marko Ćorić grčki jezik, a fra Pavo Vujica njemački jezik, fra Franjo Radman informatiku i sociologiju, fra Josip Ikić engleski jezik, ravnatelj fra Zvonko Miličić likovnu umjetnost, psihologiju, logiku i filozofiju, tajnik fra Ivan Nujić latinski, a fra Ivica Studenović i fra Josip Mrnjavac grčki i latinski jezik, pedagog fra Stipo Alandžak religijsku kulturu, a fra Zvonko Benković hrvatski jezik i književnost te vjerou nauk. Kao odgojiteljice u konviktu zaposlene su tri sestre franjevke koje ujedno rade u nastavi: s. Željka Dramac i s. Anica Markelić predaju vjerou nauk, a s. Kristina Marijanović hrvatski i njemački jezik. S nama zajedno rade i vanjski profesori: gdjica Ana Tomas predaje hrvatski jezik i književnost, a gdjica Rina Breko njemački jezik, gđa Tatjana Miocević Tasić kemiju, g. Dalibor Ružička povijest, gđa Ivona Sokolović biologiju, gđa Edina Mimić i gđa Aminah Rifai matematiku, gdjica Amira Keserović fiziku, gdjica Violeta Bilela engleski, gđa Vedrana Komšić zemljopis, gdjica Melisa Zerdo glazbenu umjetnost, a g. Josip Dujmović tjelesnu i zdravstvenu kulturu. Računovotkinja je gđa Harisa Bećar, kućni majstor g. Ivica Šćulić, noćni čuvar g. Semir Bašić, kuharice gospode Ivana Đoja, Irena Prskalo, Spomenka Dujmović i Sanja Grubešić, a spremaričice gospode Slavica Đoja i Dijana Galić. U izvannastavnim aktivnostima angažirani su profesor gitare g. Nedim Limo, profesorica violine gđa Dženisa Brković-Harbaš, profesor puhačkih instrumenata Josip Popović i zborovođa Tamburaškoga zbora g. Tomo Maltar, dok rukometnu sekciju vodi rukometni trener g. Zdenko Antović.

U kolijevci Europe. Tercijani i kvartani su od 25. rujna do 4. listopada bili na studijskom putovanju u Grčku, petom po redu koje je u proteklih deset godina vrlo uspješno organizirao i vodio naš fra Ivica Studenović.

Similis simili gaudet. Od 29. studenoga do 6. prosinca 2015. naše odgojiteljice i profesorice s. Anica Markelić i s. Kristina Marijanović bile su sa skupinom učenika u Austriji, u posjetu partnerskoj školi Franziskanergymnasium u Vöcklabrucku, čiji su predstavnici prethodne godini bili naši gosti. Sličan se sličnu raduje, a naše su dvije škole zaista vrlo slične pa je i radost druženja bila tim veća. Ovo ugodno i korisno putovanje završilo je razgledanjem znamenitosti Linza, Salzburga i Graza.

Nova sportska dvorana. Jedan od najvažnijih projekata ne samo u prošloj školskoj godini nego u općenito u novijoj povijesti našeg Gimnazije zacijelo je izgradnja i opremanje naše nove sportske dvorane. Naime, nakon što je naša Gimnazija 2007. godine otvorena za sve vanjske đake bez razlike, sve veće zanimanje za nju i stalan

rast broja učenika potakli su nas da i se dalje profiliramo kao stup franjevačke prisutnosti u BiH i rasadnik budućih intelektualaca. Nastojeći se i dalje profilirati u tom smislu, započeli smo gradnju nove sportske dvorane, jer je naša postojeća dvorana, izgrađena 1935. godine, potpuno dotrajala i neuvjetna.

Nova dvorana projektirana je po standardnim normama, uz upotrebu suvremenih materijala i mogućnost prilagodbe prostora za tjelovježbu, rukomet, košarku i nogomet, kao i sve ostale dvoranske sportove. Objekt ima vlastitu kotlovnici, a izgrađen je i opremljen tako da se predviđaju minimalni troškovi održavanja i maksimalna ušteda toplinske energije. Gradnja je započela 1. srpnja 2014., a otvaranje proslavljeno božićnom priredbom i sajmom 18. prosinca 2015.

U projekt je uloženo oko 1,5 milijuna eura. Zahvalni smo našim dragim donatorima, bez čije velikodušnosti ove dvorane ne bi bilo, a to su prije svih Vlada SR Njemačke i njemačke dobrotvorne organizacije *Renovabis* i *Kirche in Not*, *Vlada Republike Hrvatske*, *Vlada Federacije BiH*, *Cementara Kakanj*, *Frama Bosne Srebrenе*, *Biskupija Željezno*, *Franjevački provincijalat Bosne Srebrenе* i *Provincijalat Hercegovačke franjevačke* te brojni pojedinci iz Njemačke, Švicarske, Kanade i Australije.

Evo i nekih tehničkih podataka o novoj dvorani:

- projektant: Arhitektonski ured *Osnap*, Sarajevo, g. Christoph Hinterreiter
- vanjske dimenzije: 56 x 30 m
- dimenzije sportskoga terena: 45 x 22,5 m
- sportski pod za mali nogomet, rukomet, odbojku i košarku
- pregradna zavjesa kojom se teren može podijeliti na dva košarkaška igrališta
- prostor za stolni tenis
- prostorija za trenera s ostavom za rezervice
- četiri svlačionice s ukupno 18 tuševa
- toaleti za sportaše, publiku i invalide
- led-rasvjeta
- grijanje toplinskim pumpama zrak-voda
- sportski pod s podnim grijanjem i pristupom za invalide
- tribine za oko 300 gledatelja i mini bar.

Suradnja s lokalnom zajednicom. Zajedno s Osnovom glazbenom školom „Avdo Smajlović“ iz Visokog, a uz podršku Općine Visoko, naša je Gimnazija 21. travnja organizirala u visočkome domu kulture priredbu *Zvuci i slike Balkana*, na kojoj su sudjelovale i ostale srednje iz osnovne škole s područja naše općine. U okviru programa bit će održan koncert narodne glazbe zemalja Balkana, a na natječaju za najbolji likovni rad na temu *Slike Balkana* sjemeništarac Nikola Kolak iz Vitine osvojio je 1. mjesto.

Dan škole. Proslava Dana škole ove je godine započela u srijedu 27. travnja navečer predstavljanjem knjige *Le Chapelet de Visoko*, o kojoj su vrlo lijepo govorili dr. fra Ivan Šarčević i bogoslov fra Fabio Badrov. Svetu misu sutradan u 16.00 sveta misa predvodio je don Milan Ivančević, ravnatelj KŠC Don Bosco u Žepču, a zatim

je u prizemlju Konvikta otvorena izložba slika akademika Đure Sedera, o kojoj je govorio bogoslov fra Zdenko Frlić. Program je nastavljen priredbom u novoj sportskoj dvorani, a završen zakuskom u prizemlju Konvikta.

Prigodne prezentacije i spektakli. Velik broj učenika sudjelovao je u raznim priredbama koje su održane tijekom školske godine. Tako, 21. ožujka obilježen je Dan šuma i Dan Downova sindroma, 17. listopada Dan kravate i kulture odijevanja, 6. prosinca blagdana Sv. Nikole s podjelom darova, 11. prosinca Dan planina, 9. veljače pokladna zabava, 14. veljače Dan zaljubljenih, 14. ožujka Dan broja π . Na *Cvjetnicu* je upriličena izložba i prodaja učeničkih radova u korist ustanove za djecu „Mali dom“ u Keniji, koju vodi naš kolega fra Miroslav Babić. Također, 12. svibnja obilježen je Dan ptica selica, a 8. lipnja Dan oceana.

Natjecanja. I ove je godine naša Gimnazija sudjelovala na europskom natjecanju iz klasičnih jezika koje provodi *Euroclassica*, udruga europskih društava klasičnih filologa, a diplome za osvojene zlatne, srebrne i brončane medalje te priznanja za sudjelovanje našim je učenicima uz priredbu za Dan škole podijelio izaslanik veleposlanstva Republike Grčke u BiH.

Tradicionalna *Gimnazijska večer glazbe* – GVEG 2016. – održana je na vrlo visokoj razini 5. svibnja. Nastupali su gitaristi, flautisti, pijanisti i puhači, a pobijedio je pijanist Ante Vukoj, sjemeništarac tercijan iz Kočerina.

Na županijskom natjecanju iz njemačkog jezika Elma Penjić postigla je 3. mjesto na razini C1, a na županijskom natjecanju u sricanju iz engleskog jezika u Zenici istakli su se Ema Krivdić i Emanuel Živković. Osim toga, naši su učenici sudjelovali na županijskom i federalnom natjecanju iz matematike u Zenici odnosno u Sarajevu i Stocu, a najbolje rezultate pokazao je tiron Mustafa Hajrić. Naša je Gimnazija 16. travnja ugostila Županijsko natjecanje iz informatike za srednje škole. Uz Svjetski dan voda, 22. ožujka, na općinskom natjecanju iz ekologije naši su učenici Daniel Glavaš, Marija Ivanović i Lucijana Marčeta osvojili I. mjesto.

Godišnja ekskurzija. Osim već spomenutoga studijskog putovanja u Grčku, na redovnu školsku u Zadar išli smo u dvjema skupinama, od 6. do 8. i od 13. do 15. svibnja. U Zadru smo dobili predivan smještaj u Sjemeništu *Zmajević*, a posjetili smo sve važnije znamenitosti toga grada: Franjevački samostan, Arheološki muzej, Sv. Donata, Sv. Šimu i Sv. Stošiju, zbirku *Zlato i srebro Zadra* te Muzej antičkoga stakla. U povratku smo posjetili Nin i tamošnji Muzej ninskih starina, zatim Šibenik i njegovu katedralu te Crkvu sv. Nikole Tavelića. Usput smo svratili i u na Goricu kod Livna, gdje smo razgledali crkvu, muzej i Jurkićevu galeriju.

Kraj školske godine i matura. Nastavna godina i matura završeni su u petak 18. lipnja. Od ukupno 150 učenika koji su završili nastavnu godinu, njih 33 nagrađeni su za odličan uspjeh i primjerno vladanje. Sutradan navečer upriličena je proslava mature, na kojoj su uz 29 ovogodišnjih maturanata – 8 sjemeništaraca, 13 konviktora i 8 vanjskih đaka – sudjelovali i kolege koji su iz Visokoga pošli prije 15, 20 i 30 godina. Veselje puno emocija i sjećanja na ljude i događaje maturanti i jubilarci nastavili su nakon večere uz pjesmu i ples do duboko u noć na sjemenišnoj terasi.

PSALAM NAŠIM DOMOVINAMA

Anto Dugonjić

Proljeće nam je opet banulo strelovito
Usprkos toliko boli, patnje i smrti
Zaigralo je kolo života vilovito
Gdje mnogi će biti zgaženi i strti

Dok nevina bjelina rascvaloga gloga
Predano teži nebu plavom
Ostadosmo bez premilog svoga
Grob je već prekriven samoniklom travom

Ljubljeni, pozvan si na put u sredini svojih dana
Nek anđeli te prate na putu tvom
Vapaj dižemo iz svih svojih rana
Da Gospod te primi u svoj Sveti Dom

Nebo je naša trajna domovina
Zanosno kliče Pavao iz Tarsa
Zemlja nam je kušnja – prašina i tmina
Molimo Svevišnjega da snaži nas katarza

I Nebo i Zemlja naše su domovine
Nebo nada, Zemlja vihori i tmine
I nikog taj usud neće da mine
Prije nego duša prhne u Svetu Visine

Bez nade, ufanja i ljubavi mi smo ništa
Tako nas uči i Rabbi iz Nazareta
Bez ljubavi nigdje nema uporišta
Bez ljubavi nema ni ovog ni Onog Svijeta

U neizmjernoj боли mi srca dižemo gore
Vjerom nošeni u naše vječne živote
Blaženstvo čuteć u osvit Nebeske Zore
Pod okriljem Božje milosti i dobrote

Memento na hrvatskog slikara Gabriela Jurkića (povodom 130. obljetnice rođenja)

Gabriel Jurkić i njegov brat blizanac Mirko, hrvatski književnik, rođeni su 24. ožujka 1886. godine u Livnu. Istoga dana krstio ih je fra Anto Brešić. Gabriel je hrvatski likovni umjetnik i jedan od najznačajnijih impresionista u Bosni i Hercegovini. Učio je slikarstvo u privatnoj školi Čikoša i Crnčića (1906/07), u Privremenoj višoj školi za umjetnost i umjetni obrt u Zagrebu (1907/08),¹ na Akademiji likovnih umjetnosti u Beču kod Aloisa Deluga (1908/09), a Akademiju likovnih umjetnosti završava pak u Sarajevu. Gabriel je umro u franjevačkom samostanu Gorica Livno 25. veljače 1974. Jurkić je prvi Hrvat iz Bosne i Hercegovine koji je završio akademiju likovnih umjetnosti i prvi bosanskohercegovački umjetnik koji je samostalno istupio u Sarajevu (1907). Uz njegovu veliku izložbu u Sarajevu (1911), koja je bila prenesena i u Zagreb, veže se i svojevrstan rekord naše likovne kritike, naime pedeset napisa i kritika objavljenih u sarajevskoj i zagrebačkoj tisku. Njegov impresionistički izraz posebice je svjedočio o ljepoti livanjskih krajeva, pejzaža, koji su na njegovim slikama uvijek imali nešto svečarsko, posebno, sakralno odnosno božansko.

Vine Mihaljević

¹ Prema *Glavnom imeniku I. tečaja slikarskog odjela Privremene više škole za umjetnost i umjetni obrt u Zagrebu* Gabriel je upisan pod rednim brojem 7 za školsku godinu 1907/8. Primljen je na temelju prijavnog ispita. Prvo polugodište platio je stipendijom Hrvatskog društva „Napredak“ iz Sarajeva 40 kruna mjesecne potpore, dok mu je drugo polugodište oprošteno. Vladanje mu je bilo uzorno, marljivost postojana, a napredak veoma dobar. Poučavali su ga risanju i slikarskom umijeću profesori Čikoš, Crnčić, Auer, Valdec, Šenoa, a ravnatelj je bio Frangeš. Za vrijeme studija u Zagrebu stanovao je kod Vjekoslava Banfića, u Kačićevoj ulici 21 u Zagrebu. (Glavni imenik I. tečaja slikarskog odjela za školsku godinu 1907/8, Privremena viša škola za umjetnost i umjetni obrt u Zagrebu).

Kao đak sedmog i osmoga razreda osnovne škole Ivan Goran Kovačić u Livnu, stanovao sam kod franjevaca u franjevačkom samostanu Gorica Livno. Meštar, koji je bio odgovoran za nas đake, bio je fra Andeo Kaić. U samostanu smo uz učenje služili i pomagali fratrima kojima je to bilo potrebno. Tako na primjer fra Dominika Duvnjaka mi đaci svaku smo večer pripremali za noćni počinak (izuvali cipele i čarape te mu prali noge). Svakog pak jutra opremali smo ga prije nego što je silazio u samostansku crkvu služiti svetu Misu. Također smo služili i pokojnog Gabriela Jurkića. Šetali smo ga po hodniku i bili mu pri ruci za sve drugo što mu je bilo potrebno. Za nas đake Gabriel Jurkić, gospodin s leptir-mašnom, nije bio podstanar, nego član franjevačke zajednice na Gorici. U tom duhu i u tom ozračju živio sam zajedno s Gabrielom od rujna 1972., kada sam došao u samostan Gorica Livno, pa do Gabrielove smrti u veljači 1974. godine.

Gabriel je živio u duhovnom ozračju i vrijednostima u franjevačkoj zajednici gdje je proveo zadnjih skoro dva desetljeća sa svojom suprugom Štefom Jurkić, hrvatskom katoličkom pjesnikinjom, gdje se družio na primjer s poznatim franjevačkim književnikom fra Eugenom Matićem (Narcisom Jenkom), s franjevačkim filozofom fra Bonifacijem Badrovom, slikarom fra Andelom Kaićem i brojnim drugim franjevcima.

Kada su me akademski slikar Ivica Šiško i drugi članovi Odbora za akademski spomen na Gabriela Jurkića u povodu 130. obljetnice njegova rođenja upitali bih li ja, kao onaj tko je zajedno s Gabrielom živio na Gorici, mogao reći nekoliko riječi o Gabrielu Jurkiću, odgovor je bio posve jasan. Ne mogu ništa posebno govoriti, nisam u struci, ne znam. Ustrajali su na činjenici da sam zajedno s Gabrielom živio i da na temelju toga mogu reći nekoliko riječi, kratko, i to predstaviti kao kratki memento učenika na Gabriela Jurkića. I pristao sam s napomenom kako će govoriti, posve rubno, jer o Gabrielu kao umjetniku ne mogu meritorno govoriti, a najmanje kao osmoškolac kojemu se u to vrijeme sve drugo vrzmalio po glavi osim Gabrielove umjetnosti. Dopustite mi da kroz nekoliko minuta ispričam šetnju s Gabrielom kroz njegovu izložbu u južnom krilu franjevačkog samostana kada su slike bile izložene samo danjem svjetlu, a poslijepodne već bi te slike tonule u samostanske sjene i tišine te čekale svoje vrijeme jer, kako ističe Josip Depolo, Gabriel je pristao na „povijesnu“ izolaciju koju mu je nametnula avangarda i asketski je prihvatio progon iz povijesti u ime budućnosti svog slikarstva. Ta budućnost postaje zbiljom.

Dok je video, slikao je ljepotu, sklad i eshatološki mir prirode, a kada nije više mogao vidjeti, ponirao je u dubine ljudske duše, ljudskog bića i u dubine prirode, tamo gdje nema svjetla, apsurdno, upravo zbog toga postoji život. Tada mu je priroda postala kontemplacijom i molitvom. O toj drugoj prirodi pričat će ovom prigodom, jer sam Gabriela poznavao samo kao slijepoga, blagog i tihog gospodina koji me čvrsto držao za ruku za vrijeme kratkih šetnji samostanskim hodnikom.

Gabriel je tiho i ugodnim glasom prepričavao sadržaje iz časopisa hrvatskog prirodoslovnog društva *Priroda* koje mu je čitao fra Andeo Kaić. Gabriel je bio zaljubljenik u prirodu, Božje stvorenje. Ona je bila njegov hram i samo je o njoj pripovijedao. Gabriel je često govorio o speleološkim istraživanjima na krškim područjima, o pećinama, jamama i ponorima. O istraživanjima Velebita, Biokova i Dinare u kojima se

otkrivaju neistraženi podzemni živi sustavi. Pričao je o zagađenosti rijeke Save, o ponoru riba i ugibanje drugih životnih zajednica uz rijeku Savu. Pričao je o podzemlju Popova polja, kroz koje protječe najduža rijeka ponornica koja stvara brojne podzemne sustave. Pričao je o zaštiti prirode, o „molitvi šume“ koja upozorava čovjeka na to da mu šuma dariva toplo ognjište, hlad u žarkom srpanjskom danu, da je šuma kćerka prirode krasne, dio čovjekove postelje, sljeme rodne kuće i korito čovjekove lađe te glasna jeka gusala. Čovječe, nemoj me bezumno sjeći, jer propast moja prokletstvo je što pogoda sve oko sebe, a najviše čovječe tebe i buduće tvoje potomstvo. Pričao mi je o „malom ledenom dobu“ od 1600. do 1850. u Skandinaviji i u području Alpa, kako je u tom razdoblju došlo do naglog povećanja ledenjaka i da je došlo do jakog zahladnjena. Zato ga stručnjaci nazivaju „malo ledeno doba“. Pričao je o odnosu prirode i čovjeka, o ugroženosti čovjekova okoliša i samoga čovjeka, o čemu je bilo riječi na stockholmskoj konferenciji 1972. godine. O naglim klimatskim promjenama i okolišu zbog melioracije, sječe šuma, novih prometnica, industrijalizacije. Pričao je o ugroženom svijetu ptica, pričao mi je o maslini, o čovječjoj ribici, endemu podzemnih slatkovodnih staništa dinarskog krša. Pričao mi je i o brojnim drugim informacijama koje mu je fra Andeo čitao, a Gabriel pozorno slušao te ih nama prepričavao.

Gabrielove slike prirode posebnim mirom, skladom i doživljajem postaju metafizika slike, prirode, koju je pak moguće razumjeti samo s franjevačkog zrenika, *Pjesme stvorova*, gdje sva stvorena, priroda, univerzum i čovjek imaju zajedničkog Oca, Stvoritelju. Ali kakav je to franjevački odnos prema prirodi, prema biljkama, životima, prema svemu stvorenom? Taj se odnos zrcali prije svega u odnosu svetog Franje prema stvorenjima u *Pjesmi stvorova*. U toj pjesmi sve proizlazi od Boga Oca i time sve objedinjuje istinsko sestrinstvo i bratstvo: sunce, zvijezde, mjesec, vjetar i vrijeme, voda, oganj i zemљa naša su braća i sestre. Sve pripada Ocu, Bogu, koji je temelj i smisao svega, a nas povezuje jedino ljubav i zahvala. Budući da je priroda, svako stvorenje, plod stvoriteljske Božje ljubavi, svako stvorenje, čitav svijet, priroda je lijepa i dobra.

Franjin odnos prema prirodi nalazi posebno mjesto u franjevačkoj duhovnosti. Tako je priroda poseban jezik u misli svetog Bonaventure koji je promatrao svijet kao cjelokupan sklad odnosâ koji oblikuju svemir. Priroda je čovjekov „prirodni“ okoliš, njegova kuća, njegova domovina. Priroda podsjeća čovjeka na njegov bitak, bivstvovanje u svijetu. Čovjek postoji jer postoji priroda. Prema sv. Bonaventuri, materija nije inertna, pasivna. Ona je živa, ispunjena neograničenom mogućnošću i nastanjena je univerzalnim duhom. Kontemplirajući prirodu i priznajući srodstvo s prirodom, čovjek otkriva svoj izvorni poziv, da je sudionik samog misterija života. Upravo nam Gabriel daruje u svojoj umjetnosti neograničenu ljepotu prirode koju nastanjuje univerzalni duh, daruje nam sklad i mir prirode te smisao koji je onkraj same prirode, samog pejzaža. Božićne večeri, mir snježne idile, mir proljeća, jeseni, žetve, zime, inju, sutona, stada, oblaka koje sijeku metafizičke zrake svjetlosti, uprisutnjuju i kristološki povezuju sve u jednom Stvoritelju, Bogu, koji je i za samoga umjetnika, kako sam pokazuje na autoportretu, u raspelu, uskrsli Krist. Bila je to za Gabriela franjevačka kristologija.

Danas, nakon 42 godine, iz perspektive Gabrielove kontemplacije, meditacije o prirodi i njenom Stvoritelju, gledam njegovu umjetnost, sakralni krajolik, prirodu kao trajnu ljepotu, mir i sklad, kao posebno stanje iščekivanja konačnog otkupljenja u uskrsrom Kristu ne samo čovjeka nego cijelokupne prirode, čitavog svemira. Odbacujući kartezijansku podjelu *res cogitans* i *res extensa* te poziv Bacona za čovjekovu moć nad prirodom s posljedicama suvremene industrijalizacije i tehnologije, upravo Gabriel, poput usamljenog franjevačkog proroka priziva u svijest, svojom umjetnošću, transcendentno obzorje prirode na način kako to sv. Franjo čini u *Pjesmi stvorova*: razgovara s bratom suncem i mjesecom, sestrama zvijezdama, s braćom vjetrom, zrakom i oblakom, sestricom vodom, bratom ognjem, sestrom i majkom zemljom te sestrom tjelesnom smrti, Sve to Gabriel uozbiljuje u svojim šumama, proplancima, snjegovima, planinama, cvjetnim livadama, oblacima, stadima ovaca i pastircama njihovim, dolinama, potocima, godišnjim dobima, svjetlima i sutonima livanjskog krajolika.

Pokušaj bijega od Boga milosrđa i praštanja

Jonina knjiga spada zacijelo među najmanje spise Staroga zavjeta. U hrvatskom prijevodu ona čini samo stranicu i pol. Iako tako po opsegu malen spis, on s književne strane predstavlja pravo malo umjetničko remek-djelo, a s teološke pokreće niz važnih i aktualnih teoloških tema. Tu su velike teme o Gospodinovoj nadležnosti nad prirodom, nad drugim narodima, nad pojedincem i njegovom osobnom sudbinom. Tu je svakako i tema o svekolikoj potrebi obraćenja i praštanja, kao i ona o neograničenom Božjem milosrđu i ljudskoj uskogrudnosti. Knjiga osobito snažno naglašava razliku između Božjega i ljudskoga načina promatranja svekolikoga svijeta i čovjeka, kao i djelovanja u njemu.

Doista malo je koji starozavjetni biblijski spis sa svojom porukom suvremen kao što je Jonin. U njemu su opisana dva temeljna stava prema drugima: onaj Božji i ona ljudski prikazan u liku proroka koji bježi od Boga. Jona je glavni lik knjige. Jonino ime dolazi od hebrejske riječi *jônâh* što hebrejski znači golubica, golub. Jona predstavlja čovjeka koji želi pobjeći od milosrdnoga i oprštajućega Boga za sve ljude i više predstavlja antiproroka nego istinskoga proroka.

1. Prorok koji bježi od Boga

Doista je nečuveno u biblijskoj predaji da jedan prorok bježi od svoga Boga i od zadaće koju je trebao u njegovo ime izvršiti. Na početku nije jasno zbog čega to prorok čini, ali u četvrtom poglavlju knjige Jona obznanjuje da je razlog njegova bijega sam Gospodin, koji je „Bog milostiv i milosrdan, spor na gnjev i bogat milosrđem i da se nad nesrećom brzo sažali“. Razlog prorokova bijega nisu začuđujuće Ninivljani nego sam Bog s kojim se Jona ne slaže i ne želi se složiti. Jona želi jednostavno pobjeći od takvoga Boga jer ne želi prihvati Božje kriterije djelovanja.

Jonin spis je inače pun ironije kojom pisac želi dovesti u pitanje i olabaviti tvrde stavove proroka Jone, a jednak tako i njegovih suvremenika. Tako u prvom poglavlju prevladava ono duboko satirično: dok Jona, Židov, jednostavno spava dubokim snom u dubini lađe, dotle se mornari – pogani mole za spas svih, pa i za spas proroka Jone. Zar nije duboko ironično da dok Židov bježi od svoga Boga, dotle ga poganski mornari žele vratiti upravo njegovu Bogu. Duboka ironija obavlja također prizore u kojima prorok traži smrt poput jogunasta djeteta jer mu Bog ne ispunjava želje, a Bog ga unatoč tomu oslobađa od njega samoga i od zla koje je duboko u njemu.

Na kraju pripovijedanje prerasta doista u grotesku: proroka koji hoće na svoj račun pobjeći lađom od Boga velika riba prevozi upravo njegovu Bogu, i to besplatno. Ironija se susreće i u trećem poglavlju kad se, nakon nekoliko mlakih prorokovih riječi upućenih stanovnicima Ninive, cijeli grad, s kraljem i sa svim životinjama, oblači u kostrijet – te svi čine pokoru i na kraju se odvraćaju od svoga zla.

Božo Lujic

Ironizirajući Gospodinova proroka uspoređujući ga s mornarima koji su bili pogani autor želi poručiti da zapravo nitko nema unaprijed osigurano pravo na Boga i da je Bog u svojim postupcima sloboden te da često može govoriti i djelovati i preko onih koji formalno nisu „vjernici“. U knjizi je time otvoreno pitanje o tome tko zapravo pripada Bogu i tko je u konačnici njegov?

A što je trebao doista učiniti Jona? Trebao je navijestiti obraćenje velikim neprijateljima vlastitoga naroda – Ninivljana, jer bi inače u svojoj zatvorenosti stanovnici tog grada trebali propasti. Jona to odbija učiniti jer zna da je Bog milosrdan i milostiv i da bi se mogao smilovati stanovnicima Ninive, a Asirci su bili neprijatelji izraelskoga naroda. Zato prorok odbija otici i izvršiti Božju naredbu. U knjizi stoji da Jona umjesto da ide na istok u Ninivu, bježi u suprotnom smjeru na zapad u Taršiš. Božja akcija koju Bog nakon toga poduzima ima za svrhu vanjskim sredstvima potaknuti proroka da iznutra prihvati Božju zapovijed. Jona u svojoj namjeri ostaje tvrdokoran. Ipak pritišeňjen vanjskim okolnostima, Jona nevoljko navješće Ninivljana propast sa samo pet mlakih riječi, na što se Ninivljanji obraćaju – i Bog im se doista i smiluje. Izgledalo je da se tim činom obraćanja Ninivljana i Božjega smilovanja sve završava, i to sa sretnim završetkom. Ipak tomu nije bilo tako!

2. Dva načina djelovanja: Božji i ljudski

No Jonina knjiga ne završava s trećim poglavljem kao što se moglo s razlogom očekivati. Postoji i četvrto poglavje u kojem se Bog trudi omekšati srce tvrdokornom proroku koji se na smrt ljuti zbog toga što se Bog smilovao Ninivljima i poštudio ih od uništenja. Tek tu doznajemo da se Jona buni praktično protiv Boga i protiv njegova načina opravštajućega i milosrdnoga djelovanja. S druge strane, Bog želi otvoriti proroku oči srca da uvidi kako je bilo ispravno smilovati se također i Ninivljima i kako njegovo smilovanje nije unaprijed pridržano samo za izraelski narod. Jona u svojoj uskogrudnosti i isključivosti zapravo želi da neprijatelji njegova naroda budu istodobno i Božji neprijatelji, što se naravno kosi s Božjom biti i njegovim odnosom prema svim narodima.

U svojoj uvrijeđenosti prorok ne opravdava svoje stavove, on ih jednostavno iracionalno zastupa. Njegove reakcije više sliče onima povrijeđenoga djeteta koje ne želi vidjeti drugoga pored sebe. Jer kako netko može više željeti uništenje vlastitih neprijatelja nego održanje vlastitoga života?! No Bog se i u ovom slučaju pokazuje veoma strpljiv i posve human Bog: on želi izlijeciti svoga proroka od zla koje ga uništava. Zato mu služi biljka kojom je želio zaštititi proroka od žege sunca, ali time i objasniti ispravnost vlastitoga postupka. Naglim uklanjanjem biljke prorok je trebao shvatiti kako pomoću nje Bog želi pokazati svoju skrb i smilovanje i za Jonu, kao što je to prethodno pokazao i za Ninivljane. U tom smislu Jona se izjednačava s Ninivljima. Kao što Ninivljanji trebaju Gospodinovu pomoć u liječenju od vlastitoga zla, tako i Jona treba posebnu Božju skrb u iscjeljenju od svoga zla.

Zapravo u Joninu spisu svi sudionici bez iznimke trebaju Božje praštanje i smilovanje. Mornari pogani da bi preživjeli oluju, Jona da bi izišao iz utrobe ribe

i da bi ga Bog ozdravio od zla koje ga opterećuje, Ninivljanu da ih Bog ne bi uništo te da bi im oprostio. Načelno govoreći, Gospodinovo praštanje i smilovanje bilo je neophodno cijeloj zemlji i svim njezinim stanovnicima bez obzira na to tko oni bili. Bez tog smilovanja i praštanja nitko ne bi mogao opstatiti, jer sve počiva na Božjem milosrđu.

Zašto je tomu tako? Poruka koja slijedi glasi da je samo u ljubavi praštanja moguće pobijediti zlo u njegovim korijenima, a da se istodobno ne izazove novi val zla. Očito je – proizlazi iz poruke Jonine knjige – kako istinska snaga ne leži u moći uništavanja drugih bez obzira kakvi oni bili, nego u moći praštanja, koje uvijek iznova daje novu mogućnost života. Ukoliko mržnja i zlo izgrizaju zdrave temelje života i dovode cjelokupnu stvarnost i život u pitanje, onda je praštanje neminovan put za očuvanje života.

3. Tko je golub, a tko jastreb?

Jonina knjiga otvara veliko pitanje: Bog milosrđa i smilovanja ili osvetoljubivi Bog uništenja. Na razini metafore to bi se dalo i ovako izraziti: Je li Bog golub ili je jastreb? Iz knjige biva jasno da je Jonin način razmišljanja zapravo onaj jastreba bez obzira na njegovo ime, a da je Gospodin zapravo golub u svom razmišljanju i djelovanju, jer dok Jona želi uništenje drugih, Gospodin želi spasenje svih. Neosporno je da je Jonin spis u opisu Boga praštanja i milosrđa otisao najdalje u Starome zavjetu. U njemu Bog raskida klasičnu shemu prijatelj – neprijatelj dovodeći u pitanje načelo oprاشtanja za sebe, a uništenja za druge te iznosi nova načela ponašanja. U tom spisu naziru se obrisi novozavjetnoga Boga koji opršta svima i traži da i ljudi oproste svakome, pa i vlastitim neprijateljima.

Iz tog maloga spisa objavljuje se ljubav koja se utjelovila i bila djelatna u Novome zavjetu u osobi Isusa Krista. To je ljubav koja spašava izgubljene: izgubljene sinove, Mariju Magdalenu i carinika Zakeja, koja oslobođa od ljudskoga načina djelovanja i razmišljanja Petra i Zebedejeve sinove. Iz Jonine knjige proizlazi da se Božju ljubav ne bi ni u kojem slučaju smjelo privatizirati i pokušavati zadržavati samo za sebe i za svoj narod. Pouka Jonine knjige značila bi da čovjeku nikada i nigdje ne bi bilo dopušteno određivati Božji način djelovanja u svijetu, ali isto tako i da Božji način djelovanja ostaje uvijek iznova primjerom čovjeku u njegovu djelovanju i odnosu prema drugima.

Jonina knjiga ne samo da otvara brojna pitanja nego i završava velikim pitanjem, kao uostalom i usporedba o ocu i dvojici sinova: je li se Gospodin trebao smilovati Ninivi, njezinim stanovnicima, djeci i stoci? Je li otac trebao izaći u susret obojici sinova i primiti ih u očinski dom ljubavi? Drugim riječima: je li Božji način djelovanja istinskoga praštanja dosita ispravan? Ili je možda ispravniji onaj Jonin uskogrudni stav osvetoljubivosti? Tko treba dati odgovor na ta pitanja? Na ta pitanja treba odgovoriti svaki čitatelj Jonine knjige – i to u svakom vremenu, pa i ovome našemu. Knjiga potiče i današnje čitatelje na uvijek iznova aktualno razmišljanje o slici Boga i o njegovome odnosu prema svijetu.

4. Je li poruka o Bogu praštanja samo iluzija?

Kad se iščita Jonin kratki spis, može se pomisliti da je ono što on traži samo iluzija, jer je to zapravo neostvarivo u ovome i ovakvome svijetu. Zašto oprati onome tko čini зло? Zar Bog zločince ne bi trebao jednostavno uništiti i tako očistiti svijet od zla? No ostaje otvoreno pitanje je li to doista moguće tako jednostavno riješiti? Je li crta između dobra i zla baš tako jasna da je to moguće bez pridržaja učiniti ili su ljudi pojedinci, ali i narodi, isărani i dobrim i zlim te da nije moguće jednim potezom razdvojiti dobro od zla? Nije li u svakome u većoj ili manjoj mjeri prisutno зло kao trajna opasnost?

Iako se radi o starozavjetnom spisu, poruka Jonine knjige doista je duboko novozavjetna i Isusova, a to znači da bi trebala biti i naša u ovome i ovakvome svijetu. Ostaje svakako veliko pitanje i za današnje čitatelje: je li Bog kojega se danas naviješta samo Bog kršćana ili je on također jednako i Bog pripadnika drugih religija? Je li to Bog – Bog samo jednoga naroda ili su svi narodi Božja djeca i kao takvi zaslužuju i Božje i ljudsko poštovanje, oprati i smilovanje?

Velik broj pitanja otvara i potrebu velikoga broja odgovora. Ne bježi li se često i u kršćanstvu od tako milosrdnoga Boga u prikazivanje Boga koji bi više sličio zapovjedniku logora nego pravome biblijskome Bogu? Današnje vrijeme, čini se, vapi za Bogom pravde, za Bogom smilovanja i praštanja, za Bogom dobrote, za Bogom milosrđa. Kad je u ovome svijetu mnogo toga korumpiranoga, izobličenoga, neosjećajnoga i sebičnoga, slika ovakvoga Boga predstavlja melem na ranu današnjega društva. Trebalо bi samo djelovati prema načelima ovakvoga Boga smilovanja i dobrote pa bi kršćanstvo bilo humano i prihvatljivo i današnjem čovjeku.

Bilo bi svakako potrebno takvoga milosrdnoga i opratičućega Boga ne samo naviještati nego i u praktičnom djelovanju djelima pokazivati. Trebalо bi konačno prestati bježati od Boga milosrđa i praštanja. Uostalom, na tom je tragу i bula pape Franje *Lice milosrđa* u kojoj potiče kršćane u današnjem svijetu na prakticiranje milosrđa i na naviještanje Boga čije je ime upravo Milosrđe.

Hrvatski intelektualac danas?

Zahvaljujem predsjedniku Udruge što me je pogurao da napišem par kartica na temu hrvatski intelektualac danas s posebnim osvrtom na humanističko i franjevačko školovanje u Visokom.

Tko je intelektualac? Ne bih se usudio dati definiciju. Na tragu Ludwiga Wittgensteina rekao bih da ne mogu decidirano ustvrditi što sve nužno odlikuje skupinu pojedinaca koje nazivamo intelektualcima, ali da postoje neke odlike koje ih svrstavaju u svojevrsnu "obitelj", da ih odlikuje "*family resemblance*" (obiteljska sličnost). Naime, među članovima određene obitelji redovito postoje sličnosti, iako ne možemo reći da su svi članovi te obitelji iste boje očiju, iste visine, jednakih talenata itd. Od oca se možda naslijedi boja očiju, od jedne tetke oblik nosa, a od djeda stas itd. Tako će i jednog intelektualca odlikovati širina znanja, drugoga jasnoća izlaganja misli, trećega hrabrost u zastupanju stavova.

Jedna od odlika koje bi morale resiti intelektualca svakako je kompetentnost. S obzirom na to da više nitko ne može ovladati svim područjima znanosti, intelektualcem se s više prava može zvati onaj koji vlada svojom uže shvaćenom strukom, ali sagledava i šire područje znanosti, a dodatno je svjestan društvene odgovornosti znanstvenika. Kompetentnost je, prema tome, nužna, ali nije i dosta odlika, ako se svede na usko specijaliziranu kompetentnost, bez uvažavanja međuodnosa i međuovisnosti različitih partikularnih interesa i nužnosti da se ne ignorira opće dobro. U tom smislu intelektualac ne bi smio biti zatvoren, nego se treba hrabro suočavati i s pitanjima što ih nameće novi splet okolnosti.

Kad je riječ o kompetentnosti, ona se sve više suzuje. Danas nije moguć renesansni *uomo universale* koji bi vladao cjelinom dostupnih znanja. Unatoč tome, uman čovjek dijeli s drugim ljudima, pa i sa svim ljudima, s cijelim čovječanstvom, brige i interesu. Na pamet mi dolaze Noam Chomsky i pokojni Umberto Eco, dakle pojedinci koji su se afirmirali kompetentnošću u svojoj struci, prvi u općem jezikoslovju, drugi u semiologiji, ali su svoje kompetencije vidjeli i kao pokretače za sučeljavanje s potrebama šire zajednice, ne samo nacionalne, nego i nadnacionalne.

Intelektualci bi, po mom sudu, općenito trebali zastupati i njegovati univerzalne vrijednosti: istinito, dobro i/ili lijepo. Od umjetnika ćemo očekivati naglasak na lijepom, od filozofa na istinitom, od Bogu posvećenih osoba na dobru.

Postoje i osebujni pojedinci – na pamet mi dolazi Viktor Žmegač – koji su, uz prvotnu struku, razvijali i svojevrsnu sekundarnu kompetentnost. Drugim riječima, premda nisu ostvarili nemogući ideal univerzalnoga genija, u nekoj su mjeri kompletirali svoju ličnost sljedeći taj dodatni, drugotni, poriv i poziv. Nije li, uostalom, prije više od jednog stoljeća A. G. Matoš, svoj skromni kruh zarađivao pišući, uz poeziju, književne kritike, ali i svirajući violončelo?

Kad smo već kod Matoša moramo se sjetiti da je on, kao starčevićanac bježao upravo u Beograd, ali nije skrivao svoje starčevićanske stavove, istodobno se izlažući

Ante Šoljić

i napadima s više strana, ali i nalazeći iskrenih prijatelja u toj sredini. Dok je Matoš iz straha od Beća bježao u Beograd, danas, nažalost, zahvaljujući bijedi naših političara, sve više mladih ljudi, potencijalnih intelektualaca, mora bježati prema Beču iz straha od "regionske" perspektive.

Na Matoševu se primjeru naravno povezuju dvije, ili čak tri, razine: odgovornost i vjernost samome sebi, (dostojanstveno nacionalistička!) odanost Domovini i vjerodostojan humanizam, to jest zastupanje i njegovanje univerzalnih vrijednosti.

S obzirom na to da me moj cjeloživotni intelektualni put zaokuplja pitanjima vezanim za jezik, nakratko ću se zaustaviti na tri bliskoznačnice: *intelektualac* je na engleskom i *intellectual* i *scholar*, a na francuskom *intellectuel* i *clerc*. To će nas dovesti u srž teme koju mi je "zadao" predsjednik Vine. Klerik je u jednom značenju pripadnik klera, a mi smo svi u Visoko prvotno došli da bismo postali bosanski (ili hercegovački) franjevci. U drugom pak značenju klerik je nekoć bio umni djelatnik, gotovo jedini pismeni pojedinac u nekoj zajednici. Kad danas kažemo *intelektualac* to nam zvuči nekako gordo (lako ćemo se sjetiti riječi Maksima Gorkog "čovjek – kako to gordo zvuči!"), a kad kažemo klerik to nas pomalo potišti jer asocira na odgovornost koju smo – neki od nas – izdali, neki izbjegli preuzeti, treći joj neadekvatno udovoljili...

Sad me asocijacija vodi k temi odgovornosti intelektualaca: francuski je filozof i književnik Julien Benda 1927. objavio djelo *La trahison des clercs* (Izdaja intelektualaca). S razlogom Benda optužuje upravo intelektualce kao velike sukrivce za izbijanje I. svjetskog rata. Među njima napose velikog pisca i političara Mauricea Barrès-a, velikog promicatelja francuskog nacionalizma. Citira, među ostalim, njegovu misao da "domovini treba priznati da ima pravo i kad bi imala krivo". U sličnom kontekstu Benda prenosi jednu zgodu koju je ispri povjedio Lav Tolstoj. Naime, Tolstoj je kao časnik video kako je jedan njegov kolega udario čovjeka koji se udaljio iz stroja, pa je tom časniku predbacio: "Zar Vas nije stid tako postupati s nekim sebi sličnim? Vi dakle niste čitali Evanđelje?" Taj mu je otpovrgnuo: "Vi dakle niste čitali vojnička pravila?" Benda konstatira da većina moralista koje se sluša posljednjih pedeset godina, napose francuski literati, poziva na ruganje Evanđelju i na čitanje vojničkih pravila.

Svoje je djelo Benda zaključio ironičnom mišlju da se civilizacija čak kreće prema ujedinjenju ljudske vrste u pohodu protiv drugih vrsta, umjesto ranijih ratova nacije protiv nacije. Nemajući više drugoga boga do li sama sebe i svojih htijenja, čovječanstvo će iščekivati velike stvari, hoću reći grandioznu zapljenu materije što ga okružuje, uistinu veselu svijest svoje moći i svoje veličine. A povijest će se nasmijati mišljenju da su Sokrat i Isus Krist umrli za tu vrstu.

Zaustavimo se, dakle, na ovoj sličnoznačnici klerika i intelektualca.

U mislima se vraćam u Visoko, u rujan 1950. (kao hajdukvac dopuštam si tu godinu navesti i kao godinu osnutka Torcide, koja se ovih dana ponajviše povezuje s navijačkim ratovima i sa sjenama Orjune!) kad sam zajedno s Mirkom (fra Lukom) Markešićem prvi put video električnu žarulju. Kod svakog su prekidača bile napisane upute kako upaliti svjetlo! Jedan se tiron fra Ignaciju obratio: "Pošteni!" (pogrješno je razabrao riječ "Poštovani!"). Tijekom objeda redovito se, uz jelo, čitalo neku poučnu knjigu. Fra Ignacije me je privatno podučavao ruski, da ne bih druge dake ometao u

učenju. Hoću reći, Visočka nam je gimnazija stvarala sve preduvjete da kao budući klerici možemo biti i intelektualci. Govorim o dalekim pedesetima, ali s razlogom vjerujem da u našoj gimnaziji još vlada, ako ne isti, a ono barem sličan duh (u jednom od Biltena objavljen je moj kratki članak *Duh Visokog*, ja ga više na uspijevam naći). Šezdeset i šest godina kasnije čudim se kako su se toliko razišli naši pogledi na hrvatsku stvarnost, dok čitajući Matoša nalazim toliko toga što bih i danas potpisao? Matoš se, uz određene rezerve, kao nacionalist priznavao učenikom Barrësa, ali njegov nacionalizam nikad nije zabrazdio u šovinizam. I tu sebe doživljavam bliskim Matošu, unatoč stalnoj dreci protiv nacionalizma. Bolno sam doživio razgovor s bivšim kolegama u Sarajevu, kad sam rekao da su za mene Tuđman i Mesić kao Bog i šeširdžija, a jedan mlađi kolega reče otprilike ovo: "Da, samo je pitanje tko je tu šeširdžija." No, moram biti i kritičan i samokritičan, drukčije se na iste stvari gleda iz Dubrovnika, nego iz Sarajeva.

Kao što u Bibliji imamo velike i male proroke, tako možemo razlikovati velike i manje intelektualce. Među hrvatske intelektualce možemo, bez lažne skromnosti, ubrojiti i niz pojedinaca poniklih iz FKG Visoko. Ne ču se ovdje upuštati u njihovo rangiranje, ali neke nedvojbeno možemo ubrojiti u autentične intelektualce.

Za autentičnost intelektualca presudna je s jedne strane jasnoća sagledavanja društvenog stanja, a s druge strane hrabrost i neovisnost u predlaganju smjera kojim treba ići naprijed. Intelektualac se mora kloniti strančarenju i biti brana protiv ostršćivanja društvene komunikacije. Rani primjeri intelektualca većeg formata su Abelard i Erazmo. Abelarda odlikuje hrabrost, odmak od zatečenih autoriteta, sve do drskosti. Erazma pak odlikuje humanistički otklon od dogmatizma i fanatizma. Unatoč velikim talentima ni Abelard ni Erazmo, iako su bili pripadnici klera, nisu bili sveci. Abelard je, dapače, zbog svoga slobodoumlja bio gotovo stalna meta sve-toga Bernarda.

Jedna od odlika koja bi, uz kompetentnost, morala resiti intelektualca jest i kritičnost. Samokritičnost također. Nedavno je dr. Ivica Šola održao sjajnu lekciju „poznatim europskim intelektualcima“ koji su se okomili na ministra Zlatka Hasanbegovića i protiv njega potpisali peticiju u francuskom „*Liberationu*“. Šola je istaknuo kako je nedostojno pravog intelektualca svoj sud temeljiti na tuđim objedama. Nai-me, ni Alain Finkielkraut ni Dario Fo, ni Antonio Negri sigurno nisu čitali Hasanbegovićeve radove na hrvatskom jeziku, a samo to bi im moglo dati pravo zauzeti vlastiti stav o Hasanbegovićevu "problematičnosti". Ilustrirajući svoju polemiku s „poznatim europskim intelektualcima“ nizom njihovi bjelodano bedastih rečenica, Šola ironično zaključuje: „Ako ste razumjeli ovo što sam zaključio, ako ima veze sa stvarnošću, onda nisam intelektualac.“

Tko, dakle, jest hrvatski intelektualac danas? Za početak ču navesti nekoliko imena oko kojih ćemo se vjerojatno svi složiti da jesu hrvatski intelektualci, a tek zatim ih pokušati klasificirati i rangirati. Odmah ističem da taj popis dajem uglavnom nasumično jer ove kartice pišem u žurbi, *ex abrupto* („Visočanima“, kao klasičarima, ovo zacijelo ne trebam tumačiti).

Držim da nitko ne će osporavati da se među hrvatske intelektualce s razlogom ubrajaju Vlado Gotovac, Igor Zidić, Tonko Maroević, Slobodan Prosperov Novak, Ivo Banac, Slaven Letica, akademici Vladimir Paar i Josip Bratulić, Tonči Matulić, Ivica Šola, fra Ignacije Gavran, Vjeko Božo Jarak, Srećko Matko Džaja, fra Stjepan Pavić, fra Ivan Bubalo, fra Božo Lujić, fra Anto Popović, fra Marko Karamatić, fra Ivan Šarčević, fra Mile Babić, dr. Ivo Pranjković, dr. Nino Raspudić. Ovo, dakako, nije zatvorena lista. Bez ikakva pridržaja među intelektualce možemo ubrojiti liječnika Antu Dugonjića, koji iskazuje tako istančan osjećaj za djela likovne umjetnosti, a isto tako i Petra Lovrića, putopisca i hodočasnika, Ivana Kordića, sveučilišnog profesora i savjetnika u Hrvatskom filozofskom institutu, pa zatijelo i našega predsjednika, Vinu Mihaljevića, znanstvenog savjetnika Instituta društvenih znanosti Ivo Pilar.

Odmah ćemo lako uočiti da nekoliko nabrojenih spadaju u svjetovnjake, a drugi su pripadnici klera. Uz ovu klasifikaciju usudim se pristupiti i rangiranju. Ne osporavajući neupitnu intelektualnost svjetovnjaca Zidiću, Maroeviću, Bancu i Letici, držim da su fra Ignacije, Vjeko Božo Jarak, Srećko Džaja i Tonči Matulić s više "duše" u svome intelektualnom angažmanu, odnosno da Zidić, Maroević i Letica tu i tamo podlegnu sklonosti žongliranja, samodopadnosti i nonšalantnosti, ponekad i narcizma.

Dakako da su Zidić, Maroević, Banac i Letica poznatiji od fra Ignacija. To je, međutim, posljedica manje bitnih okolnosti, točnije o podiju na kojem su nastupali. S vremenskim odmakom fra Ignacije će, u to čvrsto vjerujem, zauzeti istaknutije mjesto u povijesti hrvatske kulture.

Kad je izbio I. svjetski rat netko je napisao da se ugasilo svjetlo koje se za života te generacije više ne će upaliti. Ja sam se nakon oslobođanja Knina 1995. bio ponadao da je time u Hrvatskoj upaljeno svjetlo koje se ne će ugasiti za mog života. A posljednji me tjedni uvjeriše da se svjetlo ugasilo, a veoma je upitno hoće li se upaliti prije nego ja sklopim oči.

Eto, to je, dragi Vine i dragi moji visočki prijatelji, moje (jednodnevno) razmišljanje o hrvatskim intelektualcima danas. Ako ste me razumjeli, ne znam jesam li i ja intelektualac.

Dubrovnik, 19. 6. 2016.

Hrvati Bosne i Hercegovine u prostoru i vremenu

(Hrvatski institut za povijest, 4. prosinca 2013.)

Iako nam prigoda ne dopušta iscrpnije govoriti o naslovljenoj temi, ipak ću na stojati upozoriti na prilike i čimbenike koji su pridonijeli nastanku i očuvanju hrvatskoga identiteta u Bosni i Hercegovini, hrvatske povijesti, jezika i kulturne baštine općenito, na sve što ga čini posebnim uz druga dva tamošnja konstitutivna naroda, od srednjega vijeka pa sve do naših dana.

Andelko Mijatović

Povjesne pokrajine Bosna i Zahumlje od početka prvoga stoljeća nakon Krista u sastavu su Rimskoga Carstva, odnosno u sastavu rimske provincije Dalmacije. Nakon Teodozijeve podjele Carstva 395. godine na Istočno i Zapadno, zapadno su od crte razgraničenja Budva-crnogorske planine - Drina. U VII. st. u ta područja doseljavaju Hrvati, tada pod bizantskim vrhovništvom. Nakon bizantsko-franačkog rata od 812. g. kraće su pod franačkim vrhovništvom. Osamostaljivanjem hrvatskih državnih tvorevina između Raše i Drine, Jadrana, Drave i Dunava te duž istočne jadranske obale sve do Drača – Bijele Hrvatske, Crvene Hrvatske i Panonske Hrvatske, kako ih se nazivalo, odnosno u historiografiji i danas naziva, navedene pokrajine dijele sudbinu hrvatskih zemalja općenito. Njihova politička pripadnost kroz stoljeća ovisit će i o sposobnosti Hrvata da se odupru čestim i jakim napadima susjednih osvajačkih država i naroda upravo na ta područja.

Bosna se spominje prvi put u VIII. st. u starohrvatskom spisu „Methodos“ kao zasebno hrvatsko upravno područje između rijeke Drine i planine Borove na zapadu. Po bizantskom caru Konstantinu Porfirogenetu „zemljica Bosna“, kako ju je oko 950. godine nazvao u svom poznatom djelu „De administrando imperio“, područje je uz srednji i gornji tok rijeke Bosne, odnosno od Ivan-planine do Vranduka, od planine Vranice i Vlašića do rijeke Drine, s gradovima Katera i Desnik. Po istom izvoru, dakle u X. st., u području od Dubrovnika do rijeke Neretve pokrajina je Zahumlje, u kojoj će u XV. st. nastati nova državna tvorevina Hercegovina. Obje su pokrajine, u većini prirodno omeđene planinama i rijekama, dovoljno velike da su se u njima mogle uređiti posebne upravno-političke jedinice, vjerojatno i za prethodnih političkih organizacija zasebne upravne cjeline.

Prošlost Bosne od VII. do X. stoljeća dosta je nejasna i nepoznata, kao i drugih susjednih većih ili manjih područja. Pop Dukljanin navodi da je Bosna prvobitna sastavnica hrvatske države. Da je u ranom srednjem vijeku Bosna u sastavu tadašnje Hrvatske, potvrđuju i činjenice da negdje u Podrinju s Bugarima ratuju hrvatski vladari: knez Trpimir (845. – 864.), kralj Tomislav (910. – 928.) i kralj Petar Krešimir IV. (1058. – 1075.). Car Porfirogenet navodi da sjeverno od Zahumlja, dakle u Bosni žive Hrvati, a u XII. st. arapski geograf Ibn Idris navodi da je Dubrovnik zadnji grad Hrvatske i da tu živi hrvatsko pučanstvo pa dakle i u zaleđu – Zahumlju i Bosni. Iz svega navedenoga i na osnovi mišljenja brojnih hrvatskih i drugih povjesničara

Bosna je višestoljetna zasebna hrvatska upravna cjelina na istoku Bijele ili Dalmatinske Hrvatske (Hrvatske u području rimske provincije Dalmacije), odnosno Kraljevine Hrvatske od X. stoljeća.

Nije jasno kad je Bosna, iz upravnih i strateških razloga, postala jedna od hrvatskih banovina. Činilo ju je više županija. Po kroničaru fra Nikoli Lašvaninu iz XVII. stoljeća, to je bilo 756. godine, kada je kralj Budimir razdijelio Hrvatsko Kraljevstvo na banovine, a poznati povjesničar Vjekoslav Klaić mišljenja je da je to bilo u vrijeme kralja Tomislava. Prvi nam je ban poznat tek iz druge polovine dvanaestoga stoljeća.

bje pokrajine, Bosna i Zahumlje, kroz čitav srednji vijek često su bili osvajački ciljevi susjednih država i naroda. Tko je vladao Bosnom i Zahumljem, ovisilo je o političkim prilikama u jugoistočnoj Europi, o vojnoj snazi Hrvatske, vojnoj snazi istočnih susjednih osvajača Bizanta, Bugarske, Duklje, Zete, Raške i uspješnosti pojedinih njihovih vojnih pohoda. Od 1102. godine, kada je Hrvatsko Kraljevstvo ušlo u personalnu državnu zajednicu s Ugarskom, i Bosna je u sastavu hrvatsko-ugarske državne zajednice, sve do 1377. godine. Njezino područje u onom općem feudalnom društvenom sustavu ovisilo je prvenstveno o odnosima pojedinih bosanskih banova prema hrvatsko-ugarskom vladaru, njihovim zaslugama i ugledu pri hrvatsko-ugarskom kraljevskom dvoru, a i o njihovoj moći prema susjednim velikašima i općenito.

Sve do druge polovine XII. st. Bosna je prostorno ograničena na područje Porfirogenetove „zemljice“. Prvo njezino prostorno širenje povezano je s banom Kulinom (1180. – 1204.) kojega je hrvatsko-ugarski kralj Bela I., očito za velike zasluge u ratu s Bizantom 1167. – 1180., nagradio oblastima Usorom (područje oko donje i srednje Bosne, oko rijeka Ukraine i Usore, donje Spreče i Save), Soli (područje između gornje Spreče i Save, Drine i Majevice), Donjim krajkima (područje uz gornje tokove Vrbasa i Sane) i župom Neretvom (područje oko gornjega toka Neretve). Nakon Kulinove smrti banovina je svedena u granice „zemljice“ Bosne, a i u sljedećim razdobljima povećavan je njezin teritorij, ovisno o raznim političkim i drugim prilikama. Od 1284. godine banovine Bosna, Usora, Soli i Mačva (u današnjoj sjeverozapadnoj Srbiji, onda u sastavu hrvatsko-ugarske države) činile su jedinstvenu upravnu i stratešku cjelinu na čelu s hercegom Dragutinom Stjepanom, zetom hrvatsko-ugarskoga kralja Stjepana Arpadovića i bivšim raškim kraljem. Od konca XIII. st. banovinom Bosnom upravljuju poznati hrvatski velikaši Šubići Bribirski. G. 1299. knez Pavao Bribirski naziva se „gospodarom Bosne“ i „banom čitave Bosne“, a njegov sin Mladen 1318. naziva se „banom Hrvata i Bosne i općim gospodarom Humske Zemlje“. Banovina Bosna posebno je ojačala u vrijeme bana Stjepana Kotromanića (1322. – 1353.), gospodara čitave Bosne, Usore, Soli, Donjih krajeva, Humske Zemlje, Završja ili Zapadnih strana (Glamoča, Livna i Duvna), Župe Imote te Krajine (područja između Cetine i Neretve). Kotromanić sudjeluje u ondašnjim političkim procesima i u banovini Hrvatskoj i Dalmaciji, 1349./1350. suprotstavio se najjačem srpskom vladaru caru Dušanu Silnom (1331. – 1355.), podigao je Bosnu na veći stupanj upravne samostalnosti, kovao svoj novac itd. Banovina Bosna vrhunac svoje moći doživjava u vrijeme Kotromanićeve nasljednika bana i kralja Stjepana Tvrtka (1353. – 1391.) koji je na putu veće političke samostalnosti iskoristio političke prilike u susjednim

srpskim zemljama i u hrvatsko-ugarskom kraljevstvu. Godine 1373. zavladao je istočnim gornjim Podrinjem (istočno od Drine i dijelom Polimlja) u Raškoj, a 1377. proglašio se kraljem Bosne, Raške i Primorja (područja od Dubrovnika do Boke kotorske), iskoristio je dinastičke neprilike i građanski rat u Hrvatsko-ugarskom kraljevstvu i koncem 1380-ih godina pod svoju vlast okupio sve hrvatske zemlje i gradove južno od Velebita do Budve, osim Zadra i Dubrovnika, i 1390. proglašio se „kraljem Dalmacije i Hrvatske“. Iako se tim činom pod kraj XV. st. pružila mogućnost da Bosna postane središte jedinstvene hrvatske države, smrt kralja Tvrtka u veljači 1391. onemogućila je daljnju ulogu Bosne na okupljanju i objedinjavanju hrvatskih zemalja u jedinstvenu političku cjelinu.

Čitavo vrijeme bosanskoga hoda u veću samostalnost, od konca XII. st. pa do propasti Bosanskoga kraljevstva, u Bosni i Zahumlju, u Bosanskoj crkvi, po uzoru na slične pokrete uz sjeverno Sredozemlje i cijeli kršćanski Zapad, djeluje katolički laički pokret čiji su nositelji „dobri kršćani“, odnosno „dobri krstjani“, kako se onda izgovaralo, zagovarali u Katoličkoj Crkvi obnovu ideala zajedništva i siromaštva u duhu prvobitnoga kršćanstva. To se događa u vrijeme kad se u hrvatskim i okolnim zemljama sve više govori o katarskoj i patarenскоj herezi, kada ugarski dvor nastoji sve više vladati apsolutistički i u hrvatskim zemljama, kada latinske strukture Crkve u pripadnicima Bosanske crkve, sljedbenicima čirilometodske baštine gledaju krivovjerce, a zetski kralj Vukan Nemanjić, koji je 1199. godine upozorio na tu tobоžnju herezu, nastoji se domoći Zahumlja. Iako u takvim okolnostima bosanski kršćani pred vizitatorima uvijek isповijedaju vjeru „Rimske crkve, naše majke, glave svega crkvenog jedinstva“, njih se za dualističko krivovjerje optuživalo više od dvjesto pedeset godina, Crkvu bosansku sa slavenskim jezikom 1231. proglašilo se heretičkom i osnovana je nova Bosnska biskupija s obredom na latinskom jeziku, 1247. ta je biskupija podložena madžarskoj metropoliji u Kalocsi, a njezino je sjedište oko 1250. preneseno u Đakovo. Protiv Bosne su se pokretali vojni križarski pohodi što je sve, za čitavo vrijeme, pridonosilo nestabilnosti političkih, crkvenih i društvenih prilika općenito u Bosanskom kraljevstvu, sve do njegove propasti 1463. godine. Suvremeni rezultati historiografskih istraživanja akademika Franje Šanjeka, dr. fra Andrije Zirduma, dr. Srećka Džaje, dr. Milka Brkovića i drugih pokazuju da u srednjovjekovnoj Bosni nije bilo nikakva bogumilstva, patarenstva odnosno krivovjerja, nego su „bosanski krstjani“ bili redovnici sv. Bazilija i sljedbenici baštine svete braće Ćirila i Metoda.

U vrlo složenim političkim prilikama u prvoj polovini XV. st. u dijelu Bosanskoga kraljevstva, Zahumlju, Humu, Humskoj Zemlji, Humskom Kneštvu, kako se je sve nazivala ta pokrajina, nastala je zasebna državna tvorevina Hercegovina, dobrim dijelom kao posljedica osamostaljivanja od bosanskoga vladara velikaške obitelji Hranić Kosača, s područjem od Pljevlja i Prijepolja do Cetine, od Boke kotorske do Omiša i do gornje Neretve. Pripadnik te velikaške obitelji Stjepan Vukčić Kosača (1435. – 1466.) posebno će nastojati svoj posjed proširiti prema zapadu do srednjeg toka Cetine, na sjeverozapadu do Kupreške visoravni i prema gornjem toku Vrbasa, a na sjeveru prema izvoru Bosne i prema planini Jahorini. Svoju neovisnost prema

Bosanskom kraljevstvu, uz osmanlijsku vojnu pomoć, Stjepan Vukčić Kosača potvrdit će listopada 1448. uzimanjem titule hercega koja je još za njegova života postala sinonim njegova imena, a njegovo je područje već 1449. prozvano Hercegovinom.

Političke prilike u jugoistočnoj Europi, posebno izazvane osmanlijskom provalom 1352. na europsko tlo i u samom Bosanskom kraljevstvu razdiranom vjerskim prilikama i velikaškim sukobima te osmanlijskim ugrožavanjem još od g. 1386., utjecat će na moć, stabilnost i sudbinu Bosanskoga kraljevstva. Koncem dvadesetih godina XV. st. Osmanlije su se učvrstili u središnjoj Bosni i istočno od Sarajeva organizirali Bosansko krajište s važnom utvrdom Hodidjedom. Nakon što su u drugoj polovini XIV. st. osvojili skoro čitav istočni dio Balkanskoga poluotoka i 1459. ostatke Despotovine Srbije, Osmanlije su u svibnju i lipnju 1463., nakon što su ga osamdeset godina razgrađivali i na razne načine uništavali, u munjevitu napadu osvojili Bosansko kraljevstvo, pod Jajcem pogubili kralja Stjepana Tomaševića, pobili sve visoko plemstvo, po nekim procjenama oko 100.000 stanovništva odveli u zarobljeništvo, a oko 30.000 djece i mladića odveli u Carigrad, preveli ih na islam i uključili u elite borce janjičare. Nijedna susjedna država nije priskočila napadnutom Bosanskom kraljevstvu u pomoć. Jedino je papa Pio II. osobno poveo križarsku vojnu za oslobođenje Bosne, ali je taj naum propao njegovom smrću srpnja 1464. u Anconi. Već u početku srpnja Hercegove su snage poduzele protuoefenzivu, potiskujući Osmanlije iz oslojenih područja i gradova. Kada je u početku listopada u protuosmanlijsku akciju stupio i hrvatsko-ugarski kralj Matijaš Korvin, ubrzo mu se pridružio i Herceg sa svojim snagama. Dok su hrvatsko-ugarske čete potiskivale Osmanlije iz doline Vrbasa i sa sjevera, Hercegov stariji sin Vladislav oslobođio je Livno, Ramu i Uskoplje, a srednji sin Vlatko oslobođio je istočnu Bosnu, sve do Srebrenice. Nakon potiskivanja Osmanlija u središnju i istočnu Bosnu, radi uspješnije obrane, kralj Matijaš je osnovao Jajačku banovinu u dolini Vrbasa sa sjedištem u Jajcu, Srebreničku banovinu oko rijeke Spreče sa sjedištem u Srebreniku te uspostavio obranu u dolini Neretve, oslanjajući se na tamošnje glavno uporište Počitelj i druge utvrđene gradove.

Pred osmanlijskim osvajanjima Hercegovina se održala do početka 1482., kada su zauzeli njezino posljednje uporište Herceg-Novi, a posljednje hrvatsko obrambeno uporište u Neretvanskoj dolini Koš na Posrednici palo je 1490., obrana na Spreči održala se do 1512., a Jajačka banovina održala se je pune 64 godine, do početka 1528. godine. Dalje hrvatske obrane na Cetini, Uni i kroz Slavoniju držale su se desetljećima. Današnja Bosna i Hercegovina posljedica je osmanlijskih osvajanja hrvatskih zemalja u XV. i XVI. stoljeću te oslobođilačkih ratova u XVII. i XVIII. st. u kojima su Osmanlije potisnuti preko Save i Une te odbačeni od hrvatskih gradova na jadranskoj obali.

Iako je Mehmed II. Osvajač kustosu Bosne srebrene fra Andželu Zvizdoviću 28. svibnja 1463. u Milodražu nedaleko Fojnice svečanom poveljom Ahd-namom, bosanskim franjevcima i njihovim vjernicima katolicima zajamčio sigurnost života, ne-povredivost imovine i slobodu kretanja, ta povelja nije važila zauvijek, nego je pri svakoj promjeni na prijestolju morala biti potvrđena. Radi toga franjevci su pri nastupu svakoga novog sultana morali putovati u Carigrad, obilaziti tamošnje uredi i

potplaćivati korumpirane službenike. Ubrzo su počeli i službeni progoni katolika i rušenja njihovih sakralnih objekata. Po istraživanju dr. fra Andrije Zirduma Osmanlije su u Bosni i Hercegovini porušili 464 katoličke crkve i 48 franjevačkih samostana. Koliko su katolici propatili i što su sve pretrpjeli u četiristoljetnoj osmanlijskoj vladavini u BiH, to se neće moći nikada istražiti, a tek sačuvana svjedočenja, posebno sačuvane i objavljene franjevačke kronike približno predviđaju to stanje.

O etničkoj i vjerskoj slici srednjovjekovne Bosne, a i Hercegovine, uz već navedeno, vrlo očito svjedoči opis koji nam je 1530. ostavio habsburški diplomat Benedikt Kuripecić na putu iz Beča u Carigrad, u kojem svjedoči o tome da u Bosanskom kraljevstvu žive „tri naroda i tri vjere. Prvo su starosjedioci Bošnjaci koji su rimo-kršćanske vjere. Njima je Turčin, kada je osvojio kraljevstvo Bosnu, dozvolio, da drže svoju vjeru i ostanu u zemlji. Drugo su Srbi, koje oni zovu Vlasima, a mi ih zovemo Cincarima ili Martolozima. Ovi su došli iz mjesta Smedereva i grčkoga Beograda, a vjere su sv. Pavla... Treći narod su pravi Turci. Ti, naročito ratnici i činovnici, s velikim tiranstvom vladaju obama prije spomenutim narodima, kršćanskim podanicima.“ Na osnovi prikazanoga svjedočenja, ali i mnogih drugih, jasno je da su u srednjovjekovnoj Bosni prije osmanlijskoga osvajanja Hrvati katolici bili jedino stanovništvo. Nakon osvojenja Bosne i Hercegovine Osmanlije u opustošena područja iz gudura istočnobalkanskoga prostora dovode pravoslavno stanovništvo vlaške, srpske i drugih narodnosti.

U prošlosti su neki velikosrpski povjesničari negirali, a i danas neki, posebno bošnjački ideolozi, negiraju hrvatsko obilježe srednjovjekovne Bosne i Zahumlja, iako činjenice upućuju na drukčije zaključke. Navedene pokrajine sastavna su područja hrvatskih zemalja još od VII. stoljeća kada su Hrvati došli u bivše rimske provincije Dalmaciju, Ilirik i Panoniju u kojima su organizirali svoje političke organizacije. Živjeli su u sastavu tih hrvatskih državnih organizacija i vladari su im bili zajednički. Težnje i problemi bili su im također zajednički pa i česti osvajački napadi. Bosanska crkva stoljećima je bila u sastavu Splitske metropolije, Barske nadbiskupije i Dubrovačke nadbiskupije. Svi vladari srednjovjekovne Bosne, svi bosanski banovi i kraljevi, po etničkom podrijetlu bili su Hrvati i katolici. Prvi poznati bosanski ban Borić (1154. – 1163.) Hrvat je iz Grberja kraj Slavonskog Broda. I osnivač dinastije Kotromanića ban Prijezda (1250. – 1271.) bio je iz Kutjeva u Slavoniji što svjedoči o općoj povezanosti Bosne s Hrvatskom.

Političke i državne srednjovjekovne tvorevine, Bosansko kraljevstvo, od 1377. do 1463., i Hercegovina, od 1448. do 1482., nastale na hrvatskom etničkom i povijesnom prostoru u posebnim onovremenim društvenim i političkim prilikama i okolnostima, uz Hrvatsko Kraljevstvo i kasnije uz Dubrovačku Republiku, još su dvije hrvatske državne tvorevine. U vrijeme svoga postojanja obje te državne tvorevine s Hrvatskim, odnosno s Hrvatsko-ugarskim kraljevstvom bile su vrlo usko povezane narodnosno, politički, a često i vojnički, ovisno o prilikama te kroz crkvene, svakovrsne kulturne, prometne i gospodarske odnose u obostranim smjerovima. Te su veze nastavljene i nakon osmanlijskoga osvajanja Bosne i Hercegovine. Dok su pod osmanlijskom nasilničkom i diskriminirajućom vlašću mnogi katolički

vjernici u složenim političkim i socijalnim prilikama prelazili na islam, mnogi od njih su stoljećima čuvali svijest o svome etničkom i vjerskom podrijetlu, drugi su masovno bježali u susjedne hrvatske zemlje i uključivali se u tamošnja društva u svim strukturama i na svim razinama. Hrvatski državni staleži i svi koji su javno djelovali nisu zaboravili Bosnu i Hercegovinu pod osmanlijskom vlašću i stalno se pozivali na njihovo oslobođanje. Hrvati koji su ostali u Bosni i Hercegovini, predvođeni svojim duhovnim i kulturnim pastirima franjevcima Bosne srebrenе, kroz cijelo razdoblje osmanske vlasti njegovali su bosanske srednjovjekovne političke i kulturne tradicije i, koliko su prilike dopuštale, održavali su odnose s Hrvatima u susjednim hrvatskim zemljama. Osobito su u dva zadnja stoljeća pomno pratili tamošnja politička i kulturna gibanja, uključivali se u njih u svim oblicima, s velikim prinosima, ali i s velikim žrtvama, kao i nedavno, 1990-ih godina u stvaranju Republike Hrvatske i njezinoj obrani od srpskoga agresora i pred srpskom i muslimansko-bošnjačkom agresijom u Bosni i Hercegovini u obrani vlastitih domova i vlastitoga identiteta. Iz ovoga sažetog izlaganja očito je i jasno da Hrvati u Bosni i Hercegovini nisu marginalna pojавa, kako tvrde osporavatelji njihova identiteta i ravнопravnosti, nego je njihova ukorijenjenost stara skoro četrnaest stoljeća, koliko i hrvatsko ime u ovim prostorima.

Putešestvije jednog đakona

„Kako ti se zove otac?“ - pitao je milicajac.

Josip Kašljević

„Tomo.“ - rekao sam.

„Kako ti se zove mater?“ - pitao je dalje.

„Marica.“

„Rođena?“

«Marić»

«A Marić, veliš?»

Šutio sam, jer sam znao da su Marići bili u banjolučkoj regiji svi viđeni samo kao ustaše.

«Kako se zove đed?» - pitao je dalje.

«Očev otac Joskan, Joso.»

«A od matere?»

«Ilija» - rekoh...

Tako me je ispitivao i za bake s obje strane i čak za datume rođenja. Od djedova i baka nisam znao, no «lupao» sam ponamjerice znajući da nema gdje provjeriti, bar ne ovog časa.

U taj kiosk, koji je nekad služio za prodavanje tiska, a u ovo neizvjesno vrijeme kao kućica na kontrolnoj točki, uđe jedan stariji rezervist, vojnik iz rezervnog sastava oružanih snaga JNA.

«Samo ću se malo ogrijati dok ne najde bus za Banjaluku.» - rekao je i sjeo tik uz peć, koja je gorjela «ko luda».

«Gdje si radio?» - nastavio je milicajac.

«U Sintetiku.» - rekao sam.

«A žena?» - ispitivao je dalje.

«U bolnici.»

«Je s' ti Joskanov, boga ti?» - upita me sad rezervist.

«Jesam.» - izustio sam tiho.

«Pusti ovog čovjeka!» - ustao je i glasno, skoro derući se, rekao milicajcu.

«Jesi li ti siguran da ga znaš?» - pitao ga je jako začuđeno.

«Znam mu oca, mater, đeda, babu! Znam mu svu familiju!» - odbrusio je i primakao se meni kao da me želi zaštiti.

«Neće to ići baš tako lako» - rekao je milicajac.

Ja sam sav protruuo.

«Ma šta neće!» - dreknuo je sad rezervist.

«Ako ja, ko srpski vojnik ne mogu spasiti jednog čovjeka, onda se nemam za što više borit!» - nije odustajao.

A ja sam imao osjećaj da ću se srušiti, jer je u kiosku bilo tako vruće, a ja u zimskoj jakni. Bio je 20. prosinca 1992.

«Ako si ti, stari, baš siguran, onda neka bude tako» - smirenio je rekao milicajac i lagano zatvorio bilježnicu u koju je do malo prije upisivao podatke.

Bilježnica je bila nova i bio je «od korica» započeo s unosom podataka.

«Možeš ići!» - obratio se meni.

Ja sam želio još zahvaliti neznanom spasiocu, no onaj drugi je dreknuo: «Ajde, gubi se!»

Izišao sam iz kioska kako sam najbrže mogao, a na mokrom asfaltu još su ležale moje stvari istresene iz kufera. Naime, na trećoj kontrolnoj točki od Banje Luke koridorom prema Srbiji, a bilo ih je 27, dvojicu je maloljetnih momaka i mene izdvojio iz autobusa jedan mladi srpski vojnik. Pitao me je poznajem li Isusa. Ja sam mislio da se sa mnom želi samo našaliti, no on me je uz upite imam li rokovnik s adresama sa sobom izveo i zatražio torbu na pregled. Nakon što sam je pronašao, jer je u prtljažniku busa bilo mnogo istih kufera, naredio mi je da ga otvorim i istresem na asfalt. Sad više u žurbi i od straha nisam uspijevao sve one stvari strpati u kufer. Uhvatila me panika. Uspio sam, hvala dragom Bogu, nekako zatvoriti ciferšluz (Reissverschluss) i ubacio kufer u bus.

Na svakoj slijedećoj kontroli samo bi pogledali listu putnika i propustili bus dalje. Ja sam unevijeren sjedio na svom mjestu i bez prestanka u sebi ponavljaо: «Sveti Anto, moli za nas! Isuse mili, smiluj nam se!» I na svakoj kontroli kad bismo bili pušteni dalje: «Hvala ti, Bože, za onog rezervista!»

Nakon beskonačno duge vožnje koridorom ušli smo preko mosta u Srbiju. U najbližem pograničnom mjestu mogli smo se odmoriti u jednom restoranu i nazvati svoje telefonom, koji je bio u kuhinji, da smo najgore prošli. Ugodno iznenađeni go-stoljubivošću srbijanaca i lijepo okrijepljeni bili smo smješteni u novi bus i nastavili svoje putešestvije kroz Srbiju prema Mađarskoj.

Ujutro smo bili već u Austriji i rano popodne izašli smo na posljednjoj benzinskoj crpki na autocesti pred Njemačkom kod Salzburga. Tu nas je trebao čekati moj zet, koji je 9 mjeseci prije nas s mojom sestrom izbjegao svojima u Tirol i nama napravio papire za ulazak u Austriju. Bog mu dao!

Prije mnogo godina, davne 1963. u noći Badnjeg dana na Svetu noć, u kući mojih bake Ande i dida Joskana, uz pomoć bake, na svijet me donijela moja majka Marića. Potjecala je iz obitelji Marić i istoimenog zaseoka Marići na rubu Šargovca prema Motikama!

Budući da je snijeg nemilice padaо, žurna služba nije se mogla probiti do našeg mesta imenom Zalužani. Tako ništa drugo nije ostalo majci i baki nego da me kod kuće dočekaju na ovaj svijet. Nije išlo baš glatko, no nije ni dugo trajalo i začuo se plač maloga dječaka. Baka Ande, navikla do tog dana dobivati samo ženske unuke, sva ushićena uzviknula je: «Rodio se mali braco!» I kako je tada bio i običaj, baka mi je, osim nadimka, dala i pravo ime: «Nek se zove Josip po didu Joskanu!»

I te badnje večeri započeo je svoj ovozemni život Josip, zvani Braco, Kašljević...

Baka Andja te godine nije stigla napraviti tradicionalni božićni kolač gibanicu, jer je bila zauzeta mojim dolaskom na svijet. Od tog Badnjeg dana nije ga više ni pravila. Kasnije je voljela reći da sam je ja oslobođio od te obaveze oko gibanice.

Još sa mnom trudna moja je majka cijeli jedan tjedan noću i danju pekla opeku za našu novu kuću, koju je otac započeo na komadu zemlje iznad stare prijedorske ceste. Bilo je to ustvari preko puta didove kuće u kojoj sam ugledao svjetlo dana.

Već u jesen sljedeće godine uselili smo se u dvije spremljene sobe u svojoj novoj kući. Jedna soba je bila ujedno dnevna i kuhinja sa stolom za ručavanje, a druga je bila spavača. Sve je bilo novo, pričala nam kasnije mama. I šparet i sećija, olti otoman, i kredenac i stol sa četiri štokrle, stolca bez naslona. Zastori na prozorima bili su „u trendu“, bijele store, a umjesto tepiha ponjavice, koje je mama dala otkati kod jedne susjede, tada smo govorili komšinice, na Tunjicama. Ponjavice su neki zvali i prnje, jer su se tkale od razderanih kaiša starog platna, a staro ruho zvali smo conje ili prnje.

S vremenom su mama i tata opremili i preostale dvije sobe, hodnik i ostavu, zvanu špajz. A s vremenom ni ja nisam više bio sam kao dijete u kući. U sljedećih sedam godina dobio sam dvije sestre, Ljubu i Anu, i jednog brata Iliju. Ane je jedina dobila ime po krsnoj kumi, a Ljuba i Ilija po didu i baki s majčine strane. Jako se pazilo na tradiciju.

Kad se brat Ilija kao zadnje dijete u našoj obitelji rodio, ja sam krenuo u osnovnu školu. Kako su nam tri škole bile podjednako daleko, ili blizu, moji su odlučili da idem u Šargovac, jer sam tamo imao jednog rođaka vršnjaka i s njim sam u istoj klupi sjedio osam godina. Moj dragi prijatelj Josip Gagula, sin didove sestre Ljube.

Kako sam u školu krenuo 1970, a u Banjoj Luci je 1969. bio jak zemljotres, koji je skoro sravnio sve sa zemljom, moja prva učionica bio je jedan stari autobus. Moj najmlađi stric Ivo, stariji od mene dvije i pol godine, imao je manje sreće. On je morao te godine otići sa svojim razredom u Srbiju u grad Suboticu na školovanje dok nam ne izgrade novu školu u Šargovcu. Veliki događaj bilo je useljenje u novu školu iduće godine, ali mnogo veći bio je u ljeto kad su se kući vratili đaci razreda koji su godinu proveli u Subotici. Doček na željezničkom kolodvoru u Banjoj Luci bio je koliko veseo i raspjevan, toliko i tužan i bolan. Mnoge su te godine uz potres izmijenile i naučile životu.

Naša kuća je bila građena starim načinom gradnje. Temelj je bio zidan od kame na, a zidovi od opeke. Tata je često znao reći kako se u našu kuću ugradilo manje od dvije vreće cementa. Zato je i ostala cijela. Kažu, to ju je spasilo. Malo se razgibala lijevo, malo desno i sve se opet vratilo na mjesto. Imala je krov na četiri vode i nije bilo urušavanja duma, zidova s lijeve i desne strane u krovu, koje su imale kuće na dvije vode. One bi se urušile i ako je to bilo prema unutrašnjosti kuće, onda je bila šteta još veća a ako je bilo prema van, ostali su barem čitavi unutarnji zidovi i namještaj.

Godine su prolazile i mi smo rasli. Kad sam ja odlučio nakon osmog razreda upisati Franjevačku klasičnu gimnaziju u Visokom, brat Ilija je završio prvi osnovne. Težak je bio rastanak od obitelji i prijatelja. Moji su to htjeli obilježiti pa su pozvali

rodbinu na ručak nedjelju pred moj odlazak u sjemenište. Moj did Joskan, pokoj mu duši, tom zgodom je rekao: „Ako on bude pratar, ja će biti papa!“ To sam sve ove godine nosio u sebi, ne kao trn, nego kao motivaciju.

Nakon nekoliko tjedana od dolaska u Visoko dobio sam i prvo pismo. Pisala je mama i u njenu kuvertu jedan je listić stavio i moj brat, sad već u drugom razredu osnovne. Na njegovom listiću nije pisalo mnogo, nego ono najvažnije. Naravno, najvažnije za brata! Stajalo je: „Gica je dobro, kako si ti? Ilija“

Naime, naš susjed u Zalužanima držao je prasilice i te godine se dogodilo da je jedna imala 13-oro prasadi, odojaka. Jedno je vrlo brzo ostalo bez dojke i nazadovalo. Da ne bi uginulo, susjed je prasence poklonio mom bratu. Hranili su ga na flašicu i odgojili kao kućnog ljubimca. Trčkaralo je po kući i roktalo. Mom bratu bilo je jako važno da je prase dobro, zato je i pisao pismo baš onako.

Bližio se lagano i Božić. A u sjemeništu stara tradicija da tironi, učenici prvog razreda, pred odlazak kućama na ferije, dugo čekani raspust, svaki za se napravi jedne božićne jaslice, koje će biti ocijenjene i bit će dodijeljene tri nagrade.

Mnogi moji kolege započeli su s radom i mjesec dana prije. Mogao sam gledati kako iz dana u dan nastaju krasne štalice i jezerca, stazice i ogradice, bunarčići i vatrice. Ja nikako nisam imao inspiracije. Već se primakao i dan izlaganja jaslica, a ja nemam baš ništa. Veli mi kolega Anto Šimunović, moj dragi prijatelj rodom od Kotor Varoša, kako ima nekog plastelina, od koga se mogu praviti razne stvari, pa ako želim, mogu to dobiti jer on više ne treba. I najednom mi sine ideja! Uzeo sam plastelin i od njega načinio figurice Svetе obitelji, pastira, ovčica i kraljeva. Uzeo veći komad suhe kore od drveta i podbočio s jedne strane sa suhom grančicom, te obložio mahovinom. Sve su to bili ostaci materijala od mojih kolega, koji to više nisu trebali. Neki su toga dana dali izložiti svoj treći pokušaj jaslica, a ja sam u zadnjih dvadeset minuta složio svoju viziju Božića.

U učioniku s izloženim jaslicama ušli su članovi ocjenjivačkog vijeća. Sve su to bili naši profesori. Pored jaslica nije smjelo stajati ime, kako ne bi bilo nekorektno ocijenjeno. Prošlo je 15-ak minuta i pozvali su nas u učioniku. Nakon kratkog i poučnog govora našeg prvog prefekta, odgojitelja, fra Vitomira Silića, počeo je drugi prefekt, fra Marko Čorić, s proglašavanjem 3. mjesta. Pa je onda slijedilo 2. Ja se nikako nisam vidio među laureatima, no kad sam, stojeći pored svog uratka, bio zamoljen da istupim, hvatao me neki strah i obuzimala jeza. „A prvu nagradu dobiva Josip Kašljević za jaslice od plastelina! One su nam se učinile najbližima stvarnosti onoga vremena. A k tomu su figurice izrađene njegovom rukom a ne izrezane s čestitke. Siromaštvo, jednostavnost i ljupkost likova učinili su svoje.“

Svi su pljeskali, a ja sam se prvi puta zacrvenio. Inače nisam stidljiv. „Sad očekujemo koju riječ od našeg mladog umjetnika“ - rekao je prvi prefekt. Ja sam bio zaleden. Što da kažem? Pomislio sam: „istina oslobada“ i ispričao svoju anegdotu o manjku inspiracije sve do posljednjeg sata.

Presretan i jako ponosan tog sam dana otišao vlakom kući za Banju Luku na božićni raspust.

U gimnaziji nisam baš volio jezike, osim maternjega. Više su mi ležali prirodoslovni predmeti i umjetnost. Umjetnost svake vrste! Skoro da nije bilo sekcije u kojoj nisam bio učlanjen. Volio sam glumu, poeziju, slikarstvo, glazbu. Volio sam sve što vole zanesenjaci. Profesor njemačkog jezika, fra Ladislav Fišić imao je bezbroj puta razumijevanja za moje nespremnosti za sat, jer sam dan prije morao nešto spremati za nastup. Profesor glazbe, fra Slavko Topić, naučio me solidnom dirigiranju tako da sam zadnjih godina ovdje u Tirolu, točnije u Schwazu s prijateljem Tomom Lukendom vodio zbor i tamburaški orkestar.

U sjemeništu se nije održao ni jedan kviz, a da ja nisam bio spiker, moderator. Jednostavno, odijelo i kravata su mi pristajali kao saliveni. To je skoro i moj dragi prijatelj pater Anto Bobaš jednom spomenuo u svojoj radijskoj emisiji ponedjeljkom od 22:30 sati: «Oni rokaju za Gospodina», kad je ispričao cijelu povijest nošenja kravata u našoj generaciji sve dok jednom jedan od nas, a neću ga imenovati, nije i u kupaonicu došao u kupaćim gaćama i kravatom oko vrata.

Godine su odmicale i mi smo odjednom bili kvartani, četvrtiši. Mnogi od nas naveliko su pušili, premda je bilo zabranjeno, što se iskreno nadam da je i danas. Prefekti su imali nebrojene muke s nama pušačima. Jedne smo zgode moj kolega Ilija Šarčević i ja, Jozo Gogić bojao se visine pa on nije, popeli se olukom za kišnicu s terase na krov samostana i prešli na drugu stranu otkud smo mogli odozgo promatrati večernje šetnje profesora po vrtu i na miru pušiti svoj «Lord». Naravno, žar cigarete prikrivali smo rukama, da se ne bismo odali.

Trajalo je to i mjesecima sve dok nas nije jednom prvi prefekt upratio i prije nego smo uspjeli prijeći na drugu stranu, pozvao na odgovornost. Kako smo bili već pred maturu, predložio nam je jedno sigurnije mjesto «za zidan», kad se već ne možemo odviktunuti, naime njegovu kupaonicu na prvom katu. To je bilo k'o grom! Do mature smo rado pušili u skrovitosti prefektove kupaonice sve dok nismo otkrili galon s vinom. A bilo je domaće! I tako je dobro šmekalo! Mi bismo svaki put, a i učestali smo, kad idemo pušiti, povukli po jedan dobar cug iz galuna. Nakon par dana već su bila po dva cuga i sve tako dok nismo ispili cijelo vino. On nam se tih dana često smijao u face: «Što smo danas veseli», i ne sluteći razlog. Kad je otkrio, bilo je sasvim kasno, galon je bio prazan, a mi skoro alkosi. «Majko moja, šta sam ja Bogu zgrijeo?» - bilo je njegovo sasvim opravdano pitanje. Mi nismo znali odgovor!

Kratko pred kraj mature saznali smo da će se s nama naš brat laik Ivica Matić nakon našeg oblačenja upisati na teologiju. Naime, bio je tri godne stariji od nas i u svojoj završnoj godini gimnazije na kraju imao tri negativne, no nije htio napustiti fratre i obukao se kao brat laik. Časno je službovao za samostan te tri godine i polaganio, nikome ne govoreći, izvanredno u Zagrebu završio četvrti razred gimnazije i upisao s našom generacijom dalje teologiju na Nedžarićima. Svaka čast, brate Ivica!

Kako sam se dobro snalazio u građenju božićnih jaslica i kako mi je nakon prve nagrade u prvom razredu gimnazije Sveta obitelj postala nekom vrstom oopsesije,

često sam i u Sarajevu dobivao zadatke gradnje jaslica u crkvi. To mi je svaki put bila kako čast, tako i veselje i užitak.

I tako uvijek razmišljajući o Svetoj obitelji krajem četvrtog semestra dragi Bog pozove k sebi moju majku Maricu. Bolovala je godinama od bubrežnih kamenaca i nakon četvrte operacije, koju je po želji imala u Zagrebu, dobila sepsu i preminula. Moj otac, sestre i brat nisu se bili snašli u toj situaciji. Otac je počeo piti, a sestre i brat popustili su u školi. Osjećao sam odgovornost i potrebu da im pomognem. Zamolio sam provincijala fra Luku Markešića za 6-omjesečnu eksklastraciju i bilo mi je odobreno. Moji meštari nisu odobravali taj moj potez, a ni župnik fra Dujo Ljevar u Barlovčima. Bio sam raspoređen u svoj zavičajni samostan Petrićevac, gdje je gvardijan bio fra Josip Božić. Braća u samostanu bila su više nego dobra i susretljiva prema meni, budućem «fra Propalom». No mene se to nije mnogo doticalo. Meni je u glavi bio nauk II. Vatikanskog koncila o trajnom đakonatu. I nakon tih šest mjeseci promišljanja upitao sam prvog meštara fra Benedikta Vujiću za mogućnost zaređenja kod nas u Bosni. Odgovor je bio, kako sam i slutio, da naša Crkva u Hrvata u Bosni ne potrebuje još taj crkveni red. Jako brzo sam bio na čisto da je bolje biti dobar vjernik nego loš svećenik i zatražio sam odrješenje od zavjeta. Već sljedećeg dana sam uz pomoć mog prijatelja i zemljaka fra Božidara Blaževića bio na željezničkom kolodvoru s kartom u jednom smjeru za Banju Luku.

Rodbina je očekivano osuđivala moju odluku, no ni za ovo nisam mario. Još tada su mi u ušima odzvanjale riječi svetog Pavla: «Milošću Božjom jesam što jesam!» Sveta obitelj me vodila ka mojoj obitelji i nakon dvije godine u sakramantu ženidbe svojoj sam današnjoj supruzi Antoniji obećao vjernost do groba i zajedništvo u sve-mu, što je i ona obećala meni.

Otac mi je darovao našu bivšu štalu da ju preuredim u kuću. U toj kućici, štalici smo dočekali i našu prvu kćerkicu Anamariju. Prve četiri godine naše male obitelji po mnogo čemu su podsjećale na život Svetе obitelji – barem mene. Štalica, jednostavnost, čistoća i duha i tijela, marljivost... I onda se niotkuda stvorio crni rat! Grmjelo je iz Hrvatske. Naše Hrvate tjerali su u rat, ali im nisu vjerovali. Nesnošljiva situacija! Tako je bilo i u Hrvatskoj, pričao mi moj zet Željko Srđić, jer je on izbjegao k nama u Banju Luku iz Zagreba. Tada sam radio u Sintetiku blizu kuće. Pomogao sam i njemu da se tu zaposli kao izbjeglica, a moja sestra Ljuba u svojoj je rođenoj kući bila prijavljena kao izbjeglica. Imala je naime osobne isprave na adresu u Zagrebu gdje je godinama radila. Jednog dana na ulazu u tvornicu bio je izvješen spisak radnika i radnica čiji je radni odnos tim danom prekinut. Nakon kratkog negodovanja razišli smo se svatko na svoju stranu.

Te su godine zet i sestra otišli preko Srbije za Austriju njegovima u Tirol. Bili su devet mjeseci smješteni u jedan stari gostinjac gdje su im izbjegličku pomoć uzimali za stan i hranu. Zet se trudio svim silama naći posao i uspio je. Čim je dobio prvu plaću, otputovao je u Zagreb i nama preko Caritasa poslao ogromni paket s namirnicama i garantno pismo za ulazak u Austriju. To mu nikad nećemo zaboraviti! I opet mi se činilo da nas Svetu obitelj u stopu prati. Morali smo kao i oni u progonstvo...

Preko dva mjeseca vadili smo papire za izlazak, koji su bili valjani samo jedan mjesec i ako nisi uspio otpovotati, slijedi Jovo nanovo! Mi smo, srećom, bolje rečeno Božjom pomoću, uspjeli na vrijeme osigurati kartu za Austriju i nedjeljom, 20.12.1992. ispred Kraša u Banjoj Luci krenuli busom koridorom za Srbiju i onda kroz Mađarsku do Austrije.

S tog puta u nepoznato, osim one teške zgode sa srpskim rezervistom, koji mi je spasio život, rado se sjetim i ove: vozimo se autobusom, prošlo je ono najgore i lagano se smrkava.

Kad se već dobro smračilo, vozač upali i svjetla u autobusu a moja će Anamarija: «Tata, došla struja!» Cijeli autobus praskom se nasmijao, a Anamarija me začuđujuće gledala! Kao, pa rekao si da ti uvijek javim ako vidim da gori svjetlo. Redukcije struje uvukle su nam se pod kožu, pa su osim vrabaca i djeca pjevala «Došla struja!»

Kako smo iz Banje Luke krenuli nedjeljom 20. 12. oko 14 sati, putujući cijelo poslijepodne, stigli smo u Srbiju u jedno mjesto odmah nakon granice. Već na granici se osjetilo da je tamo drugi svijet, ali u pozitivnom smislu. Nitko više nije pitao tko si i kamo putuješ, nego samo imaš li važeće putne isprave.

U malom gostinjcu mogli smo se osvježiti i nazvati svoje u Banju Luku da im javimo kako smo sretno prošli najgore. Nastavili smo u mnogo modernijem busu preko Mađarske ka Austriji. Sutradan oko podneva smo već bili kod Salzburga, gdje smo mi izašli iz busa na posljednjoj benzinskoj crpki prema Njemačkoj. Tu nas je trebao čekati zet Željko i pomoći nam do Tirola, ali ga nije bilo. Nakon dva sata čekanja nazvao sam taxi i zamolio na mom «visokom njemačkom» da nas odveze na željeznički kolodvor. Nije bio nikakav problem što nismo imali šilinge, nego marke. Na kolodvoru sam dao adresu na koju smo trebali otpovotati i ljubazna službenica na blagajni dala mi je i točno ispisani tijek putovanja do odredišta s vremenima polaska i potrebnim vezama na bus-linije.

Ukrcali smo se u vlak za Tirol. Točno se znalo gdje sjedimo. Krenuli smo. Imao sam osjećaj da smo sad konačno slobodni od svih ratnih utjecaja. No vrlo brzo nakon starta, kad smo se već lijepo smjestili i raskomotili, jer je bilo nekoliko sati vožnje pred nama, javile su se misli o tome kako su oni koji su ostali.

Na info-listiću našeg putovanja za Tirol stajalo je «Wörgl, umsteigen auf Regionalzug» i ja sam to «preveo» sa «pripremiti se za silazak», jer je već nakon 25 km bilo mjesto imenom Jenbach, gdje smo trebali presjeti na bus. Tako sam Antoniji, njenoj sestri Mirjani i kćerki Anamariji rekao da u tom mjestu moramo izići iz odjeljka za sjedenje u hodnik vlaka i biti spremni za silazak. Veselo smo čekali stojeći i hodniku i gledajući krajobraz. I vidjeli smo prvu tablu na kojoj je pisalo Jenbach. Pa drugu, i onda treću. Vlak je i dalje vozio istom brzinom. Pomislio sam da je to sad tek teretni kolodvor i da onda dolazi putnički. No najednom nije više bilo tabli na obzoru, nego samo široka rijeka. Kasnije sam saznao da se rijeka zove Inn i da je najveća u Austriji.

I tako smo prozujali kroz Jenbach, jer ja nisam znao što točno znači «umsteigen»! Presjeti, a ne spremiti se. Kako taj vlak nije stajao u manjim mjestima, jer je bio međunarodni, sljedeća stanica za silaz bio je Innsbruck. Glavni grad Tirola, veličine Banje Luke. Ništa nam nije preostalo od novca doli 14 i pol njemačkih maraka, a sad se treba još vratiti 30-ak km nazad do Jenbacha. Nakon skrušenog raspitivanja na kom kolosijeku stoji regionalni vlak za taj gradić, smjestili smo se blizu izlaznih vrata. Kratko nakon polaska naišao je i kontrolor i zatražio na pregled karte. Ja sam u zemlju propadao objašnjavajući mu kako smo greškom proletjeli za Innsbruck i pokazao mu info-listić iz Salzburga, te preostalih 14 i pol maraka. Bio je to jedan stariji gospodin, jako uljudan i razuman. Vidjevši svu našu bijedu suosjećao je i rekao: »Gleiches Land, gleiche Firma, geht gut!« I otišao dalje. Uto smo stigli u Jenbach i ote mi se iz usta: Ah, Jenbach, što nas jadne...

Sačekali smo nepun sat za vezu busom do odredišta Maurach am Achensee. Još jedna etapica i tu smo! Stigao je i bus. Dali smo svoje kuferice i vrećice da ih vozač smjesti u prtljažni prostor. Krenuli smo. Autobus je kratko vozio ravnicom uz Inn i onda se počeo penjati cestom u brda. Penjao se i penjao. Nigdje mjesta, samo šuma i provalije. Počeo me hvatati strah. Kamo to idemo? Nakon tri četvrti sata stigosmo u Maurach. Zamisli, na 960 m nadmorske visine jedan gradić kao iz bajke. Vozač nas je upozorio gdje trebamo izići i nešto pokazivao na kuću iznad stanice, no ja sam gledao da ne zaboravim koji kufer u busu.

Stajali smo na stajalištu za bus. Snijeg iznad pojasa. Svi obućeni u ski-odijela i sa skijama u rukama. Samo mi s kuferima. Kuda sad? »Idemo prema dolje« - rekoh. I krenuli smo strmo. Išli smo i išli i došli do skoro zadnje kuće u mjestu. Tek kad smo skroz ožednjeli stao sam i jednu mještanku upitao za adresu koju trebamo. Dala nam je da si u našu praznu plastičnu bocu natočimo vode u njihovoj garaži i pokazala na smjer otkud smo došli. »Isti slučaj, dragi vjernici« - pomislio sam. Naime, tako je jedan župnik pravio usporedbe u svojim propovijedima. Dakle, nazad kao i s Jenbachom. Što se mora, nije ni teško. Pješačili smo oko kilometar nazad i onda sam, umoran od nošenja kufera i Anamarije, koja mi je sjedila za vratom, rekao neka sjednu pred jedan hotel na praznu klupu, a ja će potražiti kuću i doći po njih. I bilo je tako. Produžio sam do stajališta za autobuse, gdje smo izšli, i potražio u okolini. Stigao sam i do jednog drugog hotela i tamo su mi rekli koja je to kuća na povratku do stajališta. I baš sam prolazio pokraj kuće kad začujem kao u snu da me netko zove: »Braco!«

Okretao sam se lijevo pa desno i onda sam pomislio da si umišljam, kad ono opet: »Braco, gore!« Dignem glavu, kad ono moja sestra Ljuba na prozoru! Suza joj suzu goni i ne može od uzbuđenja ni ime mi izustiti. »Evo me dolje!« - rekla je i nestala s prozora. Mili Bože, jesam li to sanjao ili je java? Bio sam na rubu da zaplačem. Izašla je i dotrčala k meni, koji sam i dalje stajao ukopan na istom mjestu! »Svršeeno je naše putešestvije!« - pomislio sam i svom snagom zagrljio sestruru. Ridali smo od sreće! Nakon duge minute upitala me: »Gdje su ostali?« Idemo po njih, odgovorih. Bili su nekih 300-tinjak metara niže kod onog prvog hotela.

Na putu do njih pitala me gdje je njen Željko. Nisam joj mogao odgovoriti jer se nismo s njim sreli. »Ma, doći će on već!« - kazala je onako usput. »Bitno je da ste vi

tu! On će se snaći.» Ušli smo u njihovu sobicu na prvom katu starog gostinjca. Bračni kreveti, dvokrilni ormar, stolić s dva stolca, umivaonik s ogledalom, hladnjak i na njemu električno kuhalo bio je cijeli namještaj.

Na stolu je bio tanjur pun narezane salame slične našoj čajnoj, samo je bila četvrtasta a ne okrugla. Kasnije sam saznao da se zove Kantwurst. Bila je jako ukusna, pogotovo za nepce, koje mjesecima takvo što nije kušalo.

Kasno u noći stigao je i zet Željko i rekao nam da već sutra moramo u jedno mjesto 50-ak km udaljeno od njih u kojem nam je u jednoj austrijskoj obitelji našao smještaj.

Nakon nepune 52 i pol godine došlo je vrijeme da se konačno na odgovarajući način zahvalim svojim roditeljima na životu, koji su mi zajedno s dragim Stvoriteljem darovali. Naime, moja majka živjela je za dan kad ću ja imati svoju Mladu misu! Nije dočekala taj dan. Nije ga dočekala na ovom svijetu, no siguran sam da je sa mnom i mojim najdražima slavila gore na nebu! Naravno da je i moj otac bio za to, no on nikad nije previše o tome pričao, radije je sve to nosio u tajnosti svoga jednostavnog radničkog srca i proste duše seljaka vjernika.

Dakle, ređenje je vrhunac moje priprave i dara služenja! No ono što je na jedan poseban način tomu prethodilo jest moj odlazak u Izrael, Sv. Zemlju tri godine prije ređenja o Uskrsu 2013.

Naša Hrvatska katolička misija u Innsbrucku bila je organizator toga hodočašća, bolje rečeno «letičašća», jer smo letjeli zrakoplovom. Cijelo putovanje i boravak u Sv. Zemlji neizrecivo me se dojnilo, no jedan poseban «dodir Gospodina» osjetio sam u bazilici Svetog groba u Jeruzalemu.

Naš vodič kroz Izrael bio je franjevac konventualac fra Tomislav Glavnik, kojemu je to bio 27. put da vodi jednu grupu. Nemjerljive su informacije koje smo od njega čuli tih dana. Za svako mjesto i zgodu imao je objašnjenje i priču.

Krenuli smo, kako i spada, od Nazareta i išli, koliko je bilo moguće, vremenjskim slijedom Isusova života. Koliko smo bili oduševljeni i sretni da smo tu u zemlji kojom je naš Gospodin hodao. Tako smo rijetko bili i u situaciji da budemo ljuti na svoje pretke svih kršćanskih konfesija što su neke od bazilika i crkava u tako derutnom stanju! Ali uvjek iznova nam je Gospodin šaptao kako smo mi ondje da bismo molili, a ne sudili i odvagivali.

Tolike umjetnine i predodžbe različitih naroda o tome kako izgleda u njihovoj tradiciji Majka Gospodinova! A onda i saznanje i viđenje da sama bazilika Navještenja već dugo vremena, od Drugog vatikanskog koncila nije dovršena. Nedostaje sredstava za oblaganje kamenom! Bože moj, a koliko kamena na ovom planetu! Toliko potencijalnih darovatelja! Ali nije do naroda Božjega, nego do slugu Božjih, koji se ne mogu nikako dogоворити tko treba što uraditi.

Stalni osjećaj napetosti između Židova i Muslimana s bezbrojnim granicama na kojima je jako upečatljivo ispisano kome je zabranjen ulaz! Onda uđete u bilo čiji

dućan i dobijete svjetski dobru uslugu, ili u restoran s obje strane i uživate u nemjerljivo boljem ukusu hrane nego kod nas u Europi.

Prolazeći sva mjesta povezana s postajama iz Gospodinova života neizbjježno put vodi na zadnju postaju, Smrt, Uskrsnuće i Uzašašće! A to je sve u Jeruzalemu. Baš tu u Jeruzalemu, na Njegovu grobu doživio sam obraćenje! Ne obraćenje u klasičnom smislu riječi, prosvjetljenje, spoznanje i promjenu misli iz temelja, nego obraćenje potpunog predanja Gospodinu do te mjere da sam od tog momenta uviјek spreman na poziv Gospodina napustiti ovaj svijet! Prvi put sam sasvim svjesno i bez straha rekao Bogu: «Evo me!» Imao sam osjećaj da mi se cijelo tijelo trese i da lebdim nad podom bazilike. Nisam osjećao svijet oko sebe, nisam osjećao vrijeme, osjećaj dodira ili zvuka... Bio sam u jednoj drugoj dimenziji života, u dimenziji koja je pripadala Gospodinu! Od tog trena sam bio sasvim siguran da sam na pravom putu i da je Gospodin upravo želio da imam obitelj i da mu služim u isto vrijeme kao đakon = sluga!

Tom obraćenju prethodila je dva dana prije vožnja replikom broda iz Isusova doba i na njemu jako osobni razgovor s mojim mjesnim banjolučkim biskupom, uzorititim Franjom Komaricom. Tom zgodom smo razgovarali o putu nas izbjeglih iz Bosne i naše nove zadaće biti «sol svijeta», te moga puta u smjeru intenzivnijeg služenja Bogu – đakonskog seminara, koji sam poхађao u Innsbrucku. Preporučio sam se biskupovim molitvama i zagovoru!

Tri godine nakon posjeta zemlji našeg Gospodina bio sam zarađen ne za svećenika, kako je moja majka željela, nego za trajnog đakona = slugu Božjega, koji ima bogatstvo obitelji i savršenstvo slavljenja Gospodina služeći na Njegovom oltaru Euharistije i oltaru ljudskog života!

Molitvenik s velikim slovima

Moram vam još ispričati jednu od lijepih uspomena na didu Matu. Sjećam se dobro ovog. Moja majka bila je prirodno pobožna žena i voljela je hodočastiti posebno u svetišta - Komušina, Sinj - gdje se štovala blažena Marija Djevica, majka našeg Isusa Krista. Buduci da joj je vid oslabio, nije mogla više čitati mala slova iz Biserja sv. Ante. I tko se još u ono vrijeme pobrinuo da moja stara majka dobije Biserje Sv. Ante pisano velikim slovima? To je bio did Mato iz Bučića. Bilo je dana kad sam s materom dolje u Baravišću napasivao svoju kravu. Dok je moja mater držala kravu na sidžimu (lancu) u jednoj ruci, ja sam kao mali dječak već znao dobro čitati ružarja, tj. krunicu - a u drugoj ruci mater je imala krunicu i kad bi ona započinjala krunicu, ja sam joj morao iz tog molitvenika pročitati npr. ono što dolazi na tri prva zrna krunice: 1) koji neka nam umnoži vjeru, 2) koji neka nam učvrsti ufanje, 3) koji neka nam usavrši ljubav. I onda zavisno od vremena molilo se: npr. žalosna otjastva krunice za vrijeme korizme ili radosna otajstva krunice u svibnju: to je bio Marijin mjesec. To je sve svježe kao da se jučer dogodilo. Čujem kako majka šapuće i izgovara sve te Zdravomarije, a istovremeno imam doživljaj kako krava pase onu travu i kako postaje sita. Sve je tih, ma čini mi se kao da se sve pretvorilo u neku skladnost, u neki mir: molitva moje majke, priroda i životinja koja pase, a i laki uzdah i briga majke - dok moli - za svoju djecu. To je moja priča o Molitveniku s velikim slovima. Ne znam je li Molitvenik ova zadnja vremena preživio. Znam jedno: moja priča o didu Mati i njegovu poklonu mojoj majci preživjela je i živi. I živjet će dok sam je živ i mognem pričati. Evo i vama pričam. I moram reći da mi je, dok ovo pričam, vrlo toplo oko srca!

Josip Andrić

Nepoznati susjed

Tomo Barbić

Progone me mnoga pitanja na koja nikako da dokučim odgovor. Živim između sjećanja i zaborava. Sjećanje mi čini život ljepšim, ponekad i teškim, a zaborav podnošljivijim. Stojim na raskrižju između života i djelovanja u duhu Asiza moga fratrluka u tamnom viljetu i ove zapadne nepodnošljive lakoće postojanja u kojoj sve više postajem Camusov „Stranac“ umjesto modernog Odiseja ili barem Don Quio-tea. Nesvesno sam napisao negdje u zaledu kako sam sebe izgubio, a druge ne mogu naći. Izreke: „Bog za sve i svatko za sebe. Dabogda se zabavio sam sa sobom“ imaju sve više značenja. Mislio sam nekada da su Andrić, Kundera, Camus i Isus bili veliki sanjari i idealisti, da je ono o čemu pišu i govore prošlost i neponovljivo. Nažalost, povijest se ponavlja i malo iz nje učimo. Zaista ja i moj nepoznati susjed sve više potiskujemo kulturu suživota i udaljavamo se u nepovjerenju, strahu i isključivosti. Negdje u mraku susrećem Stepskog vuka od Hessea koji mi šapče: „Ovaj svijet pri-pada političarima, ekonomistima i pravnicima. Nema zraka za ljude.“ Svaki dan susrećem nepoznatog susjeda na zajedničkom ulazu ili stepeništu. Pogađam po mirisu iz njegove kuhinje što kuha za večeru. Čujem i kada su glasniji. Vidim u zajedničkom prostoru za pranje veša koje rublje nosi. To je jedna rijetka i neponovljiva bližina usred gradskog anonimiteta. Zašto se usprkos takve blizine malo pozajemo!? I doista u mom naselju od stotinjak stanova u desetak zgrada malo tko koga dublje poznaje osim po marki auta ili po boji jakne. Nazvali smo ga onaj s najnovijim Mercedesom, ljubazni u plavoj jakni, koju nosi često kad se susretнемo u zajedničkom podrumu naše zgrade, gdje on opet u svom odvojenom prostoru nešto izrađuje i vrti. Kako inače da nazovemo nekoga čije ime nismo više godina nikada čuli: Nepoznati ili gospodin Neznanović. Nažalost tako bismo morali zvati više nepoznatih ljudi. Znamo mnogo o njemu, „Stepskom vuku“ ili Camusuvu „Strancu“ ili Isusovu „Farizeju“; gdje stanuje, koliko auta ima, ali ne i gdje radi ili je li vjenčan sa svojom ljubavnicom ili ne daj Bože ljubavnikom, što je sve ovdje postalo normalno u izvrnutom sustavu vrijednosti i etike bez morala. Ali se razumijemo kad kažemo: „onaj čovjek odozgor, posve iza ili iz one vile, kojoj ne mogu prići od silnih pasa čuvara, kamera i alarma. Dakle, „onaj ljubazni s plavom jaknom i najnovijim Mercedesom“ - opisujemo i predstavljamo rado susjede takvim kategorijama, nažalost ne i Aristotelovim, Sokratovim, Kantovim, a najmanje Isusovom ljubavlju prema bližnjemu. Umalo ne zaboravih spomenuti da kod mene stanuju i oni s velikim terasama, posebnim sunčobranima ili možda i rajske vrtovima. Posebno su upadne gospode sa psima kojih se strašno bojim i zbog toga su od mene hvala Bogu, još dalje. One to nikako ne mogu razumjeti jer je za njih samo čovjek čovjeku vuk, psi su za njih kao ljudi. Čak ih i ukapaju pod raznim ceremonijama na grobljima i plaćaju za njih debeli porez i veterinare. Imaju i psihoterapeute za pse i frizere, a o ljudima i ne govorite kao da im i ne trebaju. Kolegica u birou naziva svoju susjedu: „Miss Perfekt“, jednim zavidnim kratkim imenom. Na selu i u mojim dragim fratrima to je bilo

drugačije. Tu smo poznavali svakoga u glavu; čiji je rod, koliko je težak i kakav je karakter, kakve je boje kose, do nadimka koji mu se često nije ni sviđao. Najčešće smo jedni druge zvali po djedu, ocu ili daljem porijeklu, naciji ili kraju. Bio sam dugo prepoznatljiv po didu Petru: Tomo Petrov. Mater su zvali mlada Konjevićka sve do smrti, a sve Barbiće: Barbijani Talijani. Bilo je još u selu žena: Mađarica, Dalmatinke, Busovki, Hercegovki, Slovenki, a da im druga imena nismo ni znali, ali smo ih prepoznavali po karakteru njihova kraja, koji su vječno nosile i svjedočile. Brojevi kuća u selu nisu bili ni važni. Svatko, pa i poštar znao je tko gdje živi, kakav je, koliko ima djece i od čega živi i muči se. Svi su bili u prirodi i pokretu: od njive, crkve, pa do dalekih gradova. Usput su se pozdravljali i razgovarali o svim mukama i zgodama. Čak se ni za persiranje svećenika nije znalo iako se pred njim padalo ničice i ruka mu se ljubila uz molbu za blagoslov. Svi su bili na ti, i ja i dragi Bog, kojega su rado spominjali, ali nažalost i grdili ako im nije uvijek sve molbe uslišao i rod podario kako su oni htjeli. Svi su bili sličnog statusa: seljaci, rudari ili poneko zanatlija. Dobro se sjećam kako su žalosti i u radosti bili solidarni i uvijek se zajedno susretali, često i bez poziva posjećivali i pratili u vojsku, sjemenište, čak i na rad u inozemstvo, svadbe, a isto tako i na groblja. O tempora, o mores! To su bile sudbinske zajednice, koje su osim fizičke blizine imale i socijalnu blizinu i solidarnost. Susjed u blizini bio je u stara vremena bolji nego brat u daljini. Danas je nažalost došlo postmoderno i postkršćansko doba u kojem smo sve više stranci i nepoznati susjeti. Poznajem neke koji žive sa stranknjama, a viču u zaboravu: „Stranci napolje!“ Ne zna jadnik da vozi strano auto, jede stranu pizu, ide na Urlaub u inozemstvo i sam Isus mu je stranac. Dakle danas sve više doživljavamo usred željene ili neželjene anonimnosti jednu čudnu formu susjedske blizine još više nepodnošljive tuđine i osamljenosti. Možemo samo slutiti po mirisu njegove večere o njegovu porijeklu, kulturi i ukusu. Da ne bude sve tako idilično, ima i rijetkih svađa ako netko povrijedi ovu nepodnošljivu lakoću postojanja zato što kosi vrt u vrijeme kada neki pas spava ili lupa vratima ili se čuje glasan radio ili televizor, a ne daj Bože da se čuje pjesma iz grla, makar to bilo i za Božić. Zna se da čuvari reda jedva čekaju da svoj posao obave perfektno i po zakonu unovče dobrim kaznama, a nekad prijete i izgonom jer su nepodnošljivi susjeti pretjerali. Tako su nekadašnje rajske, sudbinske zajednice propale - passe. Sve se više danas govori o privatnoj sferi, koja se brani svim sredstvima. Nevidljivi zidovi straha, stresa, hektike i svih izama sve su veći i tvrđi. Što više imamo kruha to je manje duha, kaže stara poslovica. Zaista ekonomski ovisnosti i potrebe među susjedima sve je manje, a sve više samoće, otuđenja, egoizma, zavisti i straha. Imaju modernu znanost i tehniku i zato za ljude nemaju vremena osim poslovno. Zato je Kundera u pravu kad kaže da je sve više u svijetu nužnosti, a sve manje spontanosti. Nekada je spontanost činila život ljepšim i podnošljivijim i bilo je puno više. Čini se da je bolji život i standard donio socijalne distance i nepodnošljivu lakoću postojanja nepoznatim susjedima i strancima, koji sve više gube zajedničke vrijednosti i forme. Propadaju tradicionalne obiteljske mustre i forme. Postalo je normalno da u istoj zgradi žive jedni pored drugih kao stranci konzervativni penzionirani visoki činovnici, siromašni studenti i daleki Afrikanci, negdje u potkovlju. Jedino što ih

sve povezuje jest spoznaja i želja da se svi u toj zgradi osjećaju u svom svijetu dobro i sigurno. No ni to im nije dostatno za dobro poznanstvo ili čak prijateljstvo. Naravno da nije sve ovako crno. Ipak ima iznimki i ljudi u našem susjedstvu koje bolje poznajemo i susrećemo ponekad na kavi ili kod njih ostavimo ključ kad idemo na Urlaub. No ova pojava je rijetka, jer se najčešće ispričavamo da nemamo vremena inače bismo češće ovo ili ono... Opet susrećem onog ljubaznog iz ove priče u plavoj jakni, koji mi izgleda sasvim normalno, i koji bi se kad bi imao vremena, vrlo rado s nama i upoznao. Činilo se da nešto želi reći, čak je i pogledao ispod naočala, koje su mu pale na nos. Odjednom mu se čelo smrče, reče samo: „Grüß Gott“ i nestade u svom dijelu podruma. Tako je to teklo mjesecima, godinama. Onda se više i ne misli o tome, skoro nikako. Moja žena kaže da redovito pozdravlja i da se ponaša pristojno i ljubazno. Isto je i u drugim gradskim četvrtima i neboderima s puno različitosti i suprotnosti, a najviše otuđenosti i formalne ljubaznosti, gdje se redovito ljudi na ulazu pozdravljuju i zahvaljuju iako im je srce uplašeno i daleko. Netko nekada usput izusti kako je vrijeme loše ili da je negdje žarulja pregorila, pa se boji mraka. Skoro se nitko ne usudi u tim momentima reći kako se zove i gdje stanuje. Kako se zovete vi i što radite? To bi bilo zadiranje u privatnost i tajnost podataka koji su zakonom štićeni. Eto opet sto i nekog razloga da ostanemo nepoznati susjedi. Čak se i prilikom useljenja ne iskoristi zgoda da nepoznati postanu poznati i bliski. Možda je to sve postalo i normalno, jer je već više od dvadeset godina prošlo otkako sam doselio. Umiruće djeluje i znanost koja kaže da gradski život u usporedbi s predmodernim selom ima sve manje intezivne veze sa susjedima. O tome je pisao jedan moderni njemački sociolog i istraživač, Walter Siebel iz Oldenburga, u eseju „Je li susjedstvo danas još moguće?“ On kaže da žitelji gradova nisu zbog toga lošiji ljudi. On tvrdi dalje, i to djeluje umirujuće, da žitelji gradova imaju slobodu izbora svojih socijalnih kontakata izvan svoga susjedstva, ali da su ipak intenzivniji prijateljski odnosi u prijašnjim seoskim zajednicama. Bilo kad reći će ljubazni u plavoj jakni: „Ovo je ludo s otpadom, ali tako se radi u našem vremenu.“ I onda mi nastavimo govoriti o smeću i još o našem vremenu i o problemima ovog globalnog svijeta, o susretu civilizacija koji sve više zadaju glavobolje izgubljenim političarima. To je bio prijelomni moment i zato čudan. Kada se sada susretnemo, kažemo često samo: „Hallo!“ Ponekad netko i zastane, nasmiješi se i upita: „Kako ste?“ U nekim prigodama znamo i više progovoriti, a odnedavno i u podrumu. Tako je to u životu. Svoje susjede susrećemo uvijek na istom mjestu: na ulazu, kod poštanskog sandučića, kod kante za smeće, u podzemnoj garaži ili u podrumu. Imamo u dvorištu lijepo igralište za djecu sa živom ogradiom i klupama. Nažalost, i to se malo koristi jer malo djece stanuje u zgradici. Odnosno, najradije se izdaju stanovi samcima ili parovima bez djece. Radije je svatko za sebe nego da koristimo lijep park, iako je Bog za sve. Englezi imaju zgodnu i prikladnu izreku za ovu priču: „My home is my castle“. Slobodno prevedeno: „Kod kuće sam ja kralj“. To je zaista tako. Možda će se nekada i promijeniti ponašanje među susjedima, iako ja u to sumnjam kao čovjek klasike i tradicije, a ne od moderne znanosti i tehnike. Digitalni mi susjed često odaje više nakon tri kliki nego ona gospoda sa psom, kojega se i bojim i čije mi je formalno: „Hallo“

i dosadilo. Mnogi modernjaci reći će na kraju da je nepotrebno komunicirati sa susjedima, kad već imaju internet i druge i druge medije. Možda su zato i sve dublje distance, kako prostorne, tako tehničke i emocionalne. Ipak stvarno susjedstvo nije mrtvo. Zašto bi i bilo? Spomenuti sociolog Walter Siebel ipak je uvjerenja da će susjedski odnosi doživjeti jednu vrstu renesanse. To nije samo do useljenika koji češće njeguju bliske kontakte sa svojim sunarodnjacima nego što to rade domaći. Društvo je sve starije i samotnije i trebat će brzu pomoć jedni drugih od kupovine, čuvanja djece, bacanja smeća, njegi... Tako će susjed biti bliži u nevolji nego što su to digitalni prijatelji. Nepoznati će se susjadi sve više u zajedništvu i nevolji susretati i pomagati. To će biti povratak starim dobrim vremenima, iako više zbog socijalnih nego zbog ekonomskih potreba. Zato se sve više grade zajednički starački domovi i kvar托vi za starost, jer su djeca sve dalje od njih. I na kraju sanjam kako je „onaj ljubazni u plavoj jakni“ ovdje iz mog susjedstva doselio u lijepo susjedstvo starosti. Sudbina je tako htjela da smo se sreli u Caritasovu staračkom domu u kojem ja kao budući umirovljenik volontiram i sve više imam vremena za nepoznate susjede. O svemu smo prije nekoliko dana pričali. Bilo mu je teško. Meni ne... Polako je sve ispalо kao jedna zajednička biografija. Ja sam upoznao njegov život, a i on moј. Tu kulturu suživota trebalo je odavno njegovati u uvažavanju i susretanju, složili smo se obojica. Tako sam ga na kraju ipak upoznao iako mi nije jasno što sam tako dugo morao na to čekati. Rekao mi je lakonski da je to tako na zapadu civilizacija i kultura. Budućnost je ipak u susretima i istinskom suživotu s drugima sa što manje nepovjerenja i isključivosti, jer nas božanska ljudskost obvezuje i povezuje da postanemo bolji ljudi. Svi smo odgovorni i trebamo rušiti zidove predrasuda i straha kako bismo se susretali u slobodi i ljubavi. Na kraju sam se rastužio i zabrinuo jer su mi javili da ne podnošljiva lakoća postojanja nepoznatog susjeda zauzima sve više mjesta u tamnom bosanskom vilajetu. Zapad nam je postao u svemu uzor koji želimo sto prije stići, da ne bismo bili zaostali Balkanci. Istinita je izreka koja kaže da je sreća tamo gdje još nismo. O tempora, o mores!

Schwabmünchen, 20. 2. 2016.

Lica ulice

Stipo Križanac

Čitajući «Napredak» zamijetio sam da nam urednik lista često na zadnjoj stranici usporedbe radi prikaže fotografije grada nekad i sad. Dugo ostajem na tim fotkama i razmišljajući se pitam tko je sve i kakav tom ulicom hodio.

Volim čitati knjige i svaka mi je interesantna. Još je zanimljivije čitati ljudska lica. Lice je najinteresantniji, najsloženiji i najneodgonetniji dio čovjekova tijela. Sa svakog se čita drugačija, posebna priča. Na svijetu je oko sedam milijardi lica, na tisuće ih je sličnih, ali dva ista lica - ne postoje.

Kada se nađem na ulici, da li stojim ili se šećem, preda mnom defiliraju i klize kao na traci razna lica prolaznika. Određujem ih po njihovom fizičkom izgledu i općem izrazu, po starosti, socijalnoj pripadnosti, intelektu i karakteru: lijepo lice, izduženo, okruglo, mesnato, koščato, dječačko, staračko, momačko, djevojačko, muško, žensko, samrtničko, malokrvno, punokrvno, preplanulo, njegovano, krastavo, bublijasto, pjegavo, pirgavo, čosavo, bradato, obrijano, neobrijano, izborano, smežurano, namrgodeno, bunovno, ispavano, sneno, simpatično, ljupko, šarmantno, očaravajuće, zavodničko, ironično, sarkastično, cinično, beživotno, zagonetno, osobenjačko, upečatljivo, izvanserijsko, neponovljivo, prosjačko, radoznalo, mudračko, očinsko, materinsko, musavo, rošavo, smiješno, našminkano, ozbiljno, glatko, grubo, suho, nježno, mlado, staro, pokislo, kiselo, veselo, tužno, drag, milo, fino, namjijano, blijedo, bijelo, crno, zeleno, crveno, rumeno, prozirno, poznato, strano, iscrpljeno, ispijeno, umorno, garavo, krvavo...

Dok idem gradom lovim lica s gradskih ulica i čitam na njima karakter, temperament, psihologiju: pitomo lice, divlje, divljačko, agresivno, drsko, bijesno, osvetničko, blago, izvještačeno, ropsko, prkosno, plemenito, potuljeno, naivno, nevino, dobroćudno, dobronamjerno, mrzovoljno, zlovoljno, ravnodušno, ratoborno, gnjevno, sanjalačko, zanesenjačko, zabrinuto, začuđeno, ozareno, vedro, ledeno lice...

Na posebno karakterističnim licima zadržavam se i tko zna što bi sa mnom bilo kada bi moji sugrađani čuli moj unutarnji monolog o njihovim licima: - Ovo lice je nejasno, neprepoznatljivo, kao na neuspjeloj fotografiji... A na ovom licu sve je izrazito, kao da je pod lupom. - Na ovom licu kao da piše: «Meni su potonule sve lađe»

- Na onom pomiješane grubost i nježnost.

Stojim na ulici. Gledam zgrade – sve su mi poznate i uvijek iste. Ulice i izloge u njima znam napamet. Ali su mi nova i interesantna ljudska lica. Volim zagledati u prolaznike, da im «čitam »s lica: tko su, kako žive, čime se bave, što misle i što osjećaju..? Čitam im sudbinu.

Ulica je ogromna pozornica na kojoj teče rijeka prolaznika. Sudaraju se, s ispriskom ili bez nje, idu sami, udvoje, vode se za ruke, pod ruku, zagrljeni... Neki sporo kao da mile po loju, a neki hitro, žurno kao da će zakasniti na nešto. Neki mijenjuju ritam hoda - čas brzo – čas sporo kao da su na nekim nevidljivim uzdama koje su čas zategnute čas popuštene.

Koliko različitih ljudi, toliko različitih hodova; netko ide oprezno kao da gazi po jajima, netko sitnim ubrzanim korakom, netko gega, netko ljuma, netko tihim laganim korakom, a netko tako glasno lupa cipelama i štiklama kao da daje takt.

Jedan kicoš, raskošne brade, uvjeren da se čitav svijet okreće oko njega, hoda pobjednički kao da je iznad njega trijumfalna kapija. Pored njega vuče se ukočenim hodom žena u feredži, zamotana sva u crnom, kao da ide na vješala ili u neku provaliju. Djed i unuk držeći se za ruke održavaju ravnotežu među sobom tako što je djed nagnut prema naprijed, a unuk prema nazad kao da koči starca u njegovu nastojanju da idu brže iako im se nigdje ne žuri, nego samo trače vrijeme dok su skupa.

Djevojka zlatne kose ide korakom mjesečara, od visine klati se i povija poput dozrelog žita. Za njom plovi, neprimjetnim sitnim koracima, sakrivena pod dugom odorom, časna sestra - imam dojam da klizi nogostupom. Ritmički kao neka lepeza slaže se haljina žene izvijenih umjetničkih obrva i blagog osmijeha na usnama crvenim kao dozrela trešnja. Invalid jareće brade nabada kraćom nogom kao da sadи kupus. Jedva iskoračuje bolesnik mrtvačkog blijedog lica neodlučno kao da gazi po minskom polju. Tetura sredinom ulice neka raspikuća i ispičutura...

Kreću se ogromnom pozornicom ulice stari i mladi, idu bezbrižni i zabrinuti, neodlučni i odvažni, ravnodušni i usplahireni, razdragani i srditi... Promiču lica vedra i naoblačena, svježa i neispavana, lica beba s jamicama na obrazima i naborana lica staraca.

Promiču razne frizure: punđe, konjski repovi, afro frizure, kratke, duge kose, počešljane, raščupane, šesiri, kačketi, bijela odijela, crvene haljine, šarene košulje, mnogobrojne i mnogobojne tašne i mašne - čitav arsenal.

Tu su na ulici lupeži, neradnici, zgubidani koji «jure ale i prodaju zjale», boemski, pjesnici i buntovnici. Pored njih su i oni koji na ulici ne gube vrijeme, kojima je ulica – život: čistač cipela, prodavač kestena, svirač na harmonici, prosjak - ljudi kojima je ulica posao, kruh, kuća i kućiste.

Tu, na ulici, može se vidjeti čovjekova nevolja i nesreća koja se čita sa njihova naborana, izbrzdana čela na koje su zasjele brige. Susrećem prodorne i ratoborne, zračne i mračne, umorne i sumorne – svakojake oči.

Nosi ulica na svojim leđima mnogo tužnog i veselog. Tu je početak i kraj mnogih ljubavi. Tu se mnogi sretnu i tu se mnogi i razidu. Ona u sebe prima i optimiste i pesimiste, sretne i izgubljene - sve prima raširenih ruku. Ulica je modna pista za pomodarce i pomodarke.

Ulica je živo kino u kojem se sve događa spontano. Nju treba znati razumjeti i opažati jer je to jedan viši stupanj ljudske mudrosti. S lica šetača mogu se čitati čitavi romani koji su na njima ispisani. Samo jedan mig, pokret glave, ruke ili drugog dijela tijela daju nam čitave savjete ili cijele priče. Ta pantomima toliko je rječita da se pretvara u dramski jezik kojim se glumi na ulici često bolje nego u kazalištu. Ulica i živi i osjeća i voli istovremeno.

I tako, kao na filmu, u mojoj glavi smjenjuju se lica jedno za drugim, ne dajući mi vremena da mislim o njemu, da mu se sjetim imena, roda i zanimanja.

Treće doba

Stipo Križanac

Doznavši za bolest fra L. F. i da se nepokretan nalazi u domu staraca u Novoj Biloj, odlučio sam ga odmah posjetiti.

Dugo se nismo vidjeli. Samo jednom poslije mog školovanja u Visokom i to slučajno u samostanu u Gučoj Gori povodom 150-e obljetnice samostana. Zaboravio me, malo sam mu ostao u sjećanju kao veselo i zdravo dijete, jer sam se naglo razvio tek u četvrtoj godini gimnazije. I sada kada sam doznao za sobu broj 123, u kojoj je smješten profesor, pretpostavljam da me neće poznati, da će mu se morati predstaviti i pobliže mu opisati tko sam i razlog što sam mu došao.

Ovaj dom mi je od ranije poznat. Tu mi je mama živjela svoje posljedne dane, a ja je često obilazio. Upravu vodila č. s. iz Španjolske strogo i uredno. Dom ne zaudara na znoj i mokraču kao drugi starački domovi. Ovaj nema neugodnih mirisa. Uvijek čist i uredan. Starci imaju sve, čak i više prostorija: dvorane za gledanje televizije, šetnju, igre, blagovaonice, udobne kupaonice, sve uređeno i sve blista da se na pločicama možeš ogledati. Tu je i kapelica, smještena na katu u vrhu, uvučena, i kao odvojena od soba.

Lijevo uz stepenice na katu, pa odmah desno u hodnik koji odvaja nekoliko praznih soba nalazi se i soba 123, posljednja na lijevoj strani hodnika.

Otvaram je tiho tako da vidim a ne čujem kako se vrata otvaraju. Na krevetu do prozora leži profesor: bliјed u licu, Čelave glave, usta razjapljenih, bez zuba i zuba la. Oči ispijene i utonule u očne duplje, rijetko kad se otvore i pogledaju u strop ili prema televizoru koji radi na sportskom kanalu. Napokon primijeti odškrinuta vrata i uoči mene kako stojim na vratima. Pozove me da uđem, davajući znak rukom.

Pozdravljam ga kršćanskim pozdravom, hvatam mu ispruženu ruku svojom rukom i predstavljam mu se. Sama od sebe, moja šaka uhvatila njegovu kao da hvala šaku nekog od najrođenijih. Njegova šaka bila je glatka, nekako umanjena, toplija od moje, a venozni dio zglobova na mjestu gdje se spojila s rukom bio je nježan i uzan, onako kako to imaju djevojke. U mladosti bi u svoj dlan uzimao šake nekog đaka i prije nego što bi mu rekao neki savjet, s ljubavlju bi se zagledao u njegove uplašene, slatke okice. A sada dok ga gledam u njegovim zjenicama video sam iskricu koja mi da znak da me se sjetio kao đaka.

Pitam ga: - Profesore, smeta li Vam što sam došao da Vas vidim?! Nisam došao iz znatiželje, nego osjećam obvezu, dug koji sam nekad davno od vas mojih odgojitelja zadužio.

Odgovara mi: - Bolesniku je da trpi svakog onog tko mu dođe u posjetu, on o tome ne odlučuje, niti je ugodno nekog vratiti ili ga iz sobe istjerati.

- Beskrajna je radost živjeti, velika je strast žuriti da se umre. Mi koje bolest izjeda - živimo drugačije, posve drugačije.

- Moj život u samostanu bio je uredan, jednostavan i jednoličan, kao na tračnicama: molitva red, rad i mir.

Brzo se zamori i oči zaklopi, a glava mu klone na jastuku.

Desnom se rukom pokušava pomaći, bolje namjestiti položaj tijela na postelji. Usta mu se nehajno otvaraju. Usne debele i lijene. Nos bez naročitog oblika. Po nosu se plave ispucali kapilari. Čelo široko i visoko. Glava čelava. Ono malo što je kose ostalo, osijedjela i rijetka. Lice izbljijedjelo, pircavo, ispijeno i ispaćeno. Oči mlohaće i vrlo često pospane. Sav sliči na iznurenoga čovjeka, na bolesnika koji se nikad više neće probuditi.

Kretnje su mu omogućene samo dijelom, desnom stranom tijela, lijeva strana potpuno oduzeta. I te kretnje neusklađene su i umrtyljene. Osjetim malo nervoze kod njega, jer pored oduzetosti tijela pati ga i dugogodišnja napast - psorijaza.

- Tijelo skoro oduzeto, duša na izdisaju, ali mozak svjež i zdrav kao u dječaka. Razum ostao netaknut.

- I sada razmišljam: Očima sam se uvjerio i video da je svijet malen, smrt me podsjeti da je život kratak, a strast na svoju slatkoću.

- Samostanski život je život sklada, mira i ritmičnog mijenjanja. Život koji je namijenjen bistroumnima i onima koji vole knjigu. Takav je bio i moj dok me je služilo zdravlje. Pored lijepoga ima i gorkih dana. To se posebno osjeti kad bolest savlada umorno tijelo, nema nikog da ti otvori ili zatvori prozor, da te pomakne, prenesе, presvuče i nahrani. Nemamo braće laika kao nekada. Oni su to radili. Sreća je što sam fratar i što imamo svoj dom. Ostavile ga našoj provinciji časne sestre iz Španjolske. Ovaj dio zgrade, pet-šest soba tražit ćemo od Provincije da ostavi samo za nas svećenike, da smo odvojeni.

Sada sam ja kraj njega, bolesna i nemoćna. Došao sam da mu se zahvalim za očinsku brigu prema nama đacima, da mu se bar malo odužim za sebe i za sve moje kolege, da mu dane skratim, vrijeme ubijem, bol na trenutak odagnam, da mu prenesem vijesti, nešto neobavezno popričamo - pročakulamo.

Pričao mi o viteškoj župi. Lijepoj crkvi, filijalama, o svećenicima u njoj.

- Sad ih ima pet. Sve mogu stići, sve obaviti. Šteta bi bilo da se ta župa cijepa. Zašto praviti novu kuću za svećenika kad ova koja je sada, moderna i velika, može sve opsluživati? Zašto se izlagati trošku bez potrebe?!

Pitam ga što bi najviše poželio da mu donesem, da mu kupim.

- Ne treba ništa, sve imam. Doneše mi gvardijan, nahrani me, napoji me i kaže mi što se dešava u samostanu i na župama.

Ja mu donosim zrelih krušaka i jabuka iz svog voćnjaka. Kupim neke slatkiše i kiselo mljeko ili ono s voćem za imunitet.

Rekao mi da je dobro ručao puru s mljekom. Ona mu odgovara, jer je izvadio zubalo, pa žvače desnim i jezikom. Pura mekana pa nekako ide.

- Treba mi zubarica doći i izvaditi dio zuba, možda korijen. To je njena briga, nije moja. Nekad mi je to dobro uradio Tafi u Travniku.

Drugi put mi se žali da ima proljev, treći puta da nema stolicu nekoliko dana. Boga molim da mu pomogne. Ja bih mu donio kompota od suhih šljiva - stolice radi.

Priča mi o sestri iz Kraljeve Sutjeske. Dolazila mu sa zetom, kupila mu jorgan koji ljeti ne grijje, a zimi čuva od hladnoće. Kupila ga u FIS-u.

Molim ga da mi kaže što bi još poželio da mu kupim.

- Nije mi potrebno ništa, sve mi doneće gvardijan. On za mene uzima moju mirovinu ,a ja ovdje imam sve.

Donio bih mu svašta, ali se bojim da mu nečim ne naškodim, da ga ne daj Bože, udavim.

Gledao sam kako ga gvardijan pita, pa i sam tako isto činim. Oprezno, polako i strpljivo.

Pričao mi o svojoj nećakinji. Doktorica, živi u Beču. Udata za jednog bivšeg bogoslova. On nije završio fakultet, ali voli raditi, majstoriše nešto. Žive lijepo - sad imaju i djecu. Bogu hvala! Dolazili u Žepče, pa im ukrali auto - terena.

Bliži se Božić. Raduje se Božiću i nada se da će ga fizioterapeut odvesti na zajednički ručak u samostan kod gvardijana gdje svi župnici dođu gvardijanu čestitati Božić. Pričao mi o samostanskom kapitulu gučogoranskog distrikta. Zatim se idu kuće blagoslovati po selima.

- Ja sam neke godine bio na blagoslovu kuća u Novoj Biloj. Sa mnom bio prakaratur Niko. Kad smo završili, Niko se vratio po neke stvari, a mene uputio svojoj kući. Ja došao pred Nikinu kuću. Djeca na ulici ispred kuće se igraju na snijegu. Ja se pretvarao da sam pijan. Kad me spazila Nikina žena, odmah me sklonila u kuću ispred djece da se djeca ne sablazne. Nije na mene vikala, nego me je lijepo uzela pod ruku i uvela u kuću. Kad smo ušli u kuću, ja normalno progovorih. Ona mi reče:

- Ah, ujače, što me privari!

- Vidiš, Stipo, kako se lijepo žena odnosi prema pijanom svećeniku. Krije ga od djece, da ih ne sablazni. Zna ona da su i svećenici ljudi, da i oni mogu grijesiti.

- Ja o tome poslije pisao u Svetlu riječi.

Pričao mi o brajkovačkom župniku, njegovim problemima, smjeni i kako premostiti to stanje.

- Što ćeš, Stipo, njegova naivnost i dobrota ga koštala! Nismo svi toliko iskusni! I on će vidjeti što mu je činiti u budućnosti.

Pričao mi o Karl-Josefu Kuschelu, teologu iz Njemačke, o svom prijevodu njegovih djela,,Spor oko Abrahama,,.

- Tim djelom dosta dobivaju muslimani i Židovi. Nisu ni svjesni koliko!

Jednog dana soba prazna. Na portirnici mi kažu da se nalazi u bolnici na kirurgiji u sobi broj 9. Odmah sam otisao u bolnicu. U sobi broj 9 na zadnjem krevetu do prozora leži profesor. Prima infuziju. Traži od mene da mu dam vodu. Dajem mu vodu na kapaljku, kako mi je pokazao drugi bolesnik. Nastojim ga pomaći, da mu je udobnije.

Bolesnik kraj njega traži da ga pomjerim.

- Ne kaže se pomjeriti, nego pomaći, reče profesor.

- Bog mi je ostavio mozak zdrav, a tijelo umrtvio!

Govori mi da će mu doći gvardijan, da ga ispovjedi, da mu da posljednju pomast. Da ga pripravi za Boga.

Uz stisak ruku oprostili smo se.

Na hodniku sam sreو fra Branka i zatim gvardijana fra Zorana. Idu mu u posjet.

Došao sam nakon tri dana u bolnicu, nema ga na krevetu. Odmah mi bolesnici rekoše da je tražio da se vrati u dom staraca.

Idem u dom i nalazim ga na istom mjestu kao prije: leži očiju sklopljenih, usta razjapljeni. U ustima zubalo. Kad me primijetio, daje mi rukom znak da uđem u sobu.

Pričamo o vremenskim neprilikama i sibirskoj hladnoći. Zahvaljuje mi što mu nisam ništa donio.

- Neki misle da mi donosiš rakiju, reče mi.

Ta me izjava zbuni, da sam se zacrvenio u licu. Moje srce, na neki čudan način, poče sve brže kucati. Po čelu mi izbiše grašci znoja. Iz oka mi se otela jedna suza, skliznula niz obraz i ulila se u bradu.

Pitam ga: - Tko to ima pokvarenu dušu?

- Neki!

Ne htjede mi reći koji.

Žao mi je što pojedinci imaju krivo mišljenje o meni, ali Bog mi je svjedok i on jedini zna da mi je zdrava i dobra namjera, a nikako zlo, Bože me sačuvaj!

- Oprosti im, Bože, kao što oprashtaš svima nama!

A njega, profesora, iako teško bolesna, humor ne ostavlja. Cijeli život ponizan, pametan, pobožan, radin i koristan. I sada svjetli svojom poniznošću, strpljivošću, svojom brigom za Svetlo riječi, za prevođenje knjiga. Svojom dobroćudnošću itopljinom srca.

Ipak, malo-pomalo, njegov neizlječivi čemer prožima cijelu zajednicu i postaje svačiji žal i nesreća; oneraspoloži kolege i prijatelje, a on postane jedno vrelo tuge, poput česme na trgu koja žalopojno teče.

Govori mi o fra Ljubi Hrgiću, o njegovom dnevniku koji nije trebalo uređivati, nego samo tiskati bez ikakva mijenjanja. Citira mi jednu njegovu rečenicu iz dnevnika:

- Bolest produbljuje dušu, tuga je mori i tišti, a smrt oslobađa. Ona ima svoj ljubac koji privodi u vječnost.

Kaže mi da se Ljubo zaljubio u neku hrvatsku spisateljicu, Sidu Košutić.

- Kaje se što je dopustio da ga to djevojče cmače. Kasnije se razočarao u nju kad je doznao da je lezbijka.

Hvali mi Hrgićev dnevnik „Životni krug“, u kojem se pisac bori o životu i smrti, o brizi za svoju dušu, o Bogu i ljubavi. On razotkriva golu dušu čovjeka, iznosi svoje misli onako kako one nadolaze, a nadolaze kao izvor poslije jakih kiša, jako i sa svih strana.

Kad govori o njegovim pripovijetkama, onda mi naglašava biskupa fra Marka i njegov strah pred sutrašnji odlazak kajmekanu u Prozor. Ja ga navodim da mi nešto kaže o gučogorskem vikaru fra Ivi. Priča mi o njegovom uvjerljivom i hladnokrvnom govoru. O čovjeku niska rasta, a jaka glasa.

- Safetbeg tražio fra Jozu, papaza, hećima, a on umro. Htio tražiti od njega lijeka za noge i ruke; ozebao u lovnu pa mu se udovi oduzeli. Htio se odmah okrenuti da ide nazad, ali ga fra Ivo zaustavlja, pregleda i savjetuje mu da se natrlja koprivama. Beg misli da se s njim papaz šali, pa ljutit odlazi. Bolest ga primorala da ga posluša.

Kad je Safetbeg ozdravio šalje mu june i paripa u Guču Goru. Izvršava danu riječ.

- Moj, Stipo, fratri su ti stoljećima bili liječnici i duše i tijela.

- Stalno gledam u plafon, u prozor, u ormara, stol i televizor. Sve mi ovozemalsko dosadilo i jednolično.

- Molim se Bogu i htio bih ga već jednom vidjeti. A On prevelik i neobuhvatan. Bez Njega nema spasenja, slobode, mira i sna. Na meni i u meni moj bol, moj nemir i patnja.

- Pitam se kada će proći ovo dosadno, glupo bolesno iščekivanje Boga.

- Bog je sve, on je spas!

Usljed stalnog promatranja i najmanjih promjena na tijelu ti samci i bolesnici često uvećavaju svoju bolest misleći na nju. Da je pokretan ne bi bio usamljen, bio bi više zaposlen prevođenjem i čitanjem, više zainteresiran i zauzet nekim obvezama. Ovako sam, nezaposlen i u nekom dosadnom, učmalom vremenu iščekivanja kraja.

Ja sam često čitao da čovjek u zatvoru konačno izgubi pojam o vremenu. Mislim da se to češće dešava s ljudima u staračkim domovima zbog same senilnosti ostarijelih. Ne mogu shvatiti do koje mjere dani mogu biti u isti mah i dugi i kratki. Bez sumnje dugi da se žive, ali toliko rastegnuti te su se napokon prelijevali jedni u druge. Tad se izgubi svoje ime. Riječi „jučer“, ili „danas“, bile su jedine koje su za njih sadržali svoj smisao. Ali za profesora to se nije moglo reći. Svjestan je svakog dana i datuma.

Kako je nastupila veljača, nastale su i hladnoće. Snijeg prekrio zemlju. Debljina snježnog prekrivača je preko sedamdeset centimetara. Kuće, sela i gradovi zameteni. Ulice neprohodne. Led i hladnoća okovali rijeke i potoke. Ledenice na zgradama vise teške i po pola tone. Sve je dobro dok drži hladnoća, što će biti kad puhne jugo.

Ciša je zima, svuda visoki nanosi. Idem ulicom, neprokrčenom, više bob-stazom. Snijeg škripi pod nogama, a ja razmišljam o profesoru. Kako je sada, je li mu hladno? U dom se ne može. Zbog gripe zabranjen posjet. Po sestri šaljem nešto profesoru i tražim da mi ga pozdravi.

Boga molim da mu bude u pomoći. U autu slušam radio. Vijesti o zametenim selima i gradovima, o smrznutim ljudima, zapaljenim kućama zbog neočišćena dimnjaka, o porušenim krovovima ledene dvorane Skenderija i stadiona Grbavica.

Pitam se koliko će toga još biti?

Nastaje sibirska hladna, duga noć. Snijeg i dalje pada, više ga vjetar nosi s mjestom na mjesto - stvarajući nanose. Od hladnoće i vjetra koji ti baca snijeg u oči ne možeš ići. Pod nogama dubok snijeg, prtina već zametena. Snijeg prhak i škripi pod nogama. Gdje-gdje se čuje civiljenje svezanog psa, čiji se glas miješa s fijukom vjetra. Ja mislim na njega na njegovu bolest i molim se Bogu. Nadam se da će proći i ova noć, a sutra ćemo vidjeti kako i što Bog da dalje.

Travnik, veljača 2012.

Izabrana djela Željka Ivankovića

U ovoj rubrici predstavljamo izabrana djela člana naše Udruge književnika Željka Ivankovića iz Sarajeva. Namjera nam je da na razini osnovne informacije predstavimo njegov niz izabralih djela *Hod rubovima svjetova*, *Čovjek koji je odlazio u maglu*, *Identitet druge opsesije* i *Sedamsto dana opsade*. *Tko je upalio mrak* pri čemu se služimo osnovnim izvorom webstranicom <http://ri-exlibris.hr/izdavastvo-ex-libris/izabrana-djela-zeljka-ivankovica/> te zadnji roman u nizu *Sjećanje na rat* <http://ri-exlibris.hr/najavetodojanja/uskoro-prodaji-rat-i-sjecanje-zeljka-ivankovica-64/> služeći se autorima predgovora pojedinih knjiga. Željko Ivanković je rođen u Varešu 1954. godine. On je hrvatski i bosanskohercegovački pjesnik, pripovjedač, romanopisac, eseist, putopisac, radio-dramski pisac, književni kritičar, prevoditelj, publicist i novinar. Dobitnik je nekoliko književnih nagrada za poeziju, eseji i radio-dramu na uglednim anonimnim natječajima u zemlji. Dobio je književnu nagradu za priču na međunarodnom natječaju Serra 1999. (treća) i 2001. (prva). Autor je za svoju knjigu eseja "(D)ogledi, III" dobio prestižnu nagradu "Antun Branko Šimić". Njegovi neki eseji, proza i poezija prevedeni su mu na brojne strane jezike.

Hod rubovima svjetova Tako Jadranka Brnčić u predgovoru romana *Hod rubovima svjetova* ističe kako je autor četiri puta dosad boravio na studijskim gostovanjima: na Humboldtovom sveučilištu u Berlinu 1985., u Zakladi Liona Feuchtwanger-a u Los Angelesu 1996., u kući Heinricha Bölla u Langenbroichu 2000. i u Rezidenciji Kamov u Rijeci 2012. Bila su to privilegirana vremena za pisanje i čitanje, motrenje i susrete. Upravo za tih putovanja nastali su i putopisni dnevnički okupljeni u ovoj knjizi.

U predgovoru *Čovjek koji je odlazio u maglu* Enver Kazaz navodi kako je Ivankovićeva proza nekad poetski intonirana, nekad kroničarski, nekad je bajkovita u svome temelju, nekad postmodernistički mirakul, a nerijetko psihološka, odnosno simbolička priča. Zatim ističe kako Ivanković nije pomodni postmodernistički eksperimentator i istraživač, već pažljivi rezbar naracije koji pokazuje i vrsnu proznu vještina, izvanredan osjećaj za jezičnu nijansiranost priče, ali i dar da uskladi detalj, fragment i proznu cjelinu. Jednom riječju, pisac koji pokazuje moć priče i pričanja kao stalnog estetskog zavođenja i vještog tkanja raznorodnih proznih svjetova.

Uredništvo

U knjizi eseja *Identitet i druge opsesije*, kako u predgovoru ističe Zoran Grozdanov, ne nalazimo samo teme koje Ivankovića stavljuju u njegov jasno naznačeni društveni, povijesni i geografski okvir, gdje, pod tim okvirom, prije svega mislimo na teme koje se dotiču Bosne i Hercegovine, njezinoga kulturnoga prostora, jezika i politike. Mislimo tu i na nezaobilaznu temu svake bosanskohercegovačke povijesti, a to su franjevci i njihov utjecaj i na povijesna zbiranja, mentalitete i mnogo toga drugoga što je bitno oblikovalo bosanskohercegovački krajobraz.

U knjizi *700 dana opsade / Tko je upalio mrak?* u predgovoru ističe Miljenko Jergović kako je prvo što se o Ivankoviću uvijek treba reći jest da je on bosanskohercegovački pjesnik, prozni pisac i esejist. Dok je živ, to će biti njegov primarni kulturni, književni i identitetski kontekst. Činjenica što je taj kontekst u velikoj mjeri dio nekakvog neobičnog virtualiteta, možda i sjećanja, ništa mu ne oduzima na autentičnosti i uvjерljivosti. Uostalom, možda to jest gadna okolnost po čovjekovu egzistenciju, možda je u njoj više poniženja nego u onome što su nosili rat i opsada, ali ona je za književnost neobično blagotvorna. Iz nje se itekako može pisati. Koliko god bila građanski nedostojanstvena, ona je sama suština književnoga dostojanstva. Zato je danas, više nego ikad, aristokratski uzvišeno smatrati se bosanskim / bosanskohercegovačkim piscem.

Roman *Rat i sjećanje* peta je knjiga Ivankovićevih izabranih djela koja govorio o iskustvu rata i svih njegovih posljedica u Sarajevu i u piščevu rodnom gradu Varešu. Roman je utemeljen na zbiljskim događanjima rata u Bosni i Hercegovini i na mitskim naracijama bosanske kršćanske legende i suvremenog fenomen međugorskih ukazanja kojima se daje univerzalno značenje. Cijelu naraciju autor prožima i obiteljskom naracijom koja postaje općom narativnom bosanskom paradigmom. Autor postmodernistički i narativnom metodom strukturira roman prema objavljenom dnevniku *700 dana opsade*, neobjavljenim dnevnicima, prikupljenoj dokumentarnoj i povijesnoj građi svoga zavičaja, na svojim pričama iz knjige *Nove priče o ljubavi i ratu* te na nekim sastavnicama iz nagrađene i izvođene radio-drame *Romantična faza rata*.

Temeljem odredbi članka 13. Zakona o udrugama (Narodne novine br. 74/2014) Udruga đaka Franjevačke klasične gimnazije - Visoko na svom 18. saboru održanom 13. lipnja 2015. godine u Zagrebu, usvojila je

STATUT UDRUGE ĐAKA FRANJEVAČKE KLASIČNE GIMNAZIJE VISOKO - ZAGREB

1. OSNOVNE ODREDBE Članak 1.

Udruga đaka Franjevačke klasične gimnazije - Visoko (nastavno: Udruga) osnovana je 6. srpnja 1996. godine i djeluje temeljem Rješenja Ministarstva Uprave Republike Hrvatske od 17. prosinca 1996. godine.

Statut Udruge sadrži odredbe o:

- nazivu i sjedištu,
- zastupanju,
- izgledu pečata udruge,
- područjima djelovanja sukladno ciljevima,
- ciljevima,
- djelatnostima kojima se ostvaruju ciljevi,
- načinu osiguranja javnosti djelovanja udruge,
- uvjetima i načinu učlanjivanja i prestanku članstva, pravima, obvezama i odgovornosti te stegovnoj odgovornosti članova i načinu vođenja popisa članova,
- tijelima udruge, njihovu sastavu i načinu sazivanja sjednica, izboru, opozivu, ovlastima, načinu odlučivanja i trajanju mandata te načinu sazivanja skupštine u slučaju isteka mandata,
- izboru i opozivu likvidatora udruge,
- prestanku postojanja udruge,
- imovini, načinu stjecanja i raspolaganja imovinom,
- postupku s imovinom u slučaju prestanka udruge,
- načinu rješavanja sporova i sukoba interesa unutar udruge.

2. CILJEVI UDRUGE Članak 2.

Udruga je osnovana s ciljem:

- okupljanja, povezivanja i međusobnog pomaganja bivših đaka Franjevačke klasične gimnazije u Visokom (nastavno: Gimnazija),

- poticanja i pomaganja umjetničkog i ukupnog duhovnog stvaralaštva članova Udruge,
- održavanje veza sa sadašnjim i budućim naraštajima Gimnazije, pomaganje njenom sadašnjem radu, promicanje pozitivne uloge i značenja Gimnazije u hrvatskom narodu Bosne i Hercegovine i ostvarivanju svih njenih tradicionalnih vrednota na prostoru Bosne i Hercegovine i Republike Hrvatske,
- njegovanja i promicanja kulturnih, duhovnih i nacionalnih vrednota hrvatskog naroda u Bosni i Hercegovini te borbe za njegovu opstojnost i kvalitetinu budućnost,
- njegovanja ljudske solidarnosti i djelotvorne pomoći svima kojima je potrebna i rada na svim onim područjima kojima je cilj povezivanje ljudi i naroda, uzajamne pomoći te njegovanje duhovne i kulturne baštine svoga kraja i naroda.

3. NAZIV I SJEDIŠTE UDRUGE

Članak 3.

Naziv Udruge je: Udruga đaka Franjevačke klasične gimnazije - Visoko.
Sjedište Udruge je u Zagrebu.

Odluku o promjeni adrese sjedišta Udruge donosi predsjedništvo Udruge.
Udruga djeluje na području Republike Hrvatske.

U cilju ostvarivanja djelatnosti za koje je osnovana, Udruga može djelovati i na području izvan Republike Hrvatske sukladno pravnom poretku dotične države.

Članak 4.

Udruga đaka Franjevačke klasične gimnazije – Visoko je udruga registrirana pri Gradskom uredu za opću upravu.

Udruga đaka Franjevačke klasične gimnazije – Visoko je neprofitna pravna osoba.

4. USTROJSTVENI OBLICI UDRUGE

Članak 5.

Udruga može imati svoje ustrojstvene oblike kao što su podružnice, ogranci i klubovi.

5. ZASTUPANJE UDRUGE

Članak 6.

Udrugu zastupaju predsjednik Udruge i tajnik Udruge samostalno i bez ograničenja. Skupština može ovlastiti i druge osobe za zastupanje Udruge.

6. JAVNOST RADA I IZVJEŠĆIVANJE ČLANSTVA UDRUGE

Članak 7.

Rad Udruge i njezinih ustrojstvenih oblika je javan.

Udruga izvješćuje svoje članove o radu Udruge putem svoje web stranice, biltena Udruge, podnošenjem propisanih izvještaja na saboru Udruge i na drugi primjeren način sukladno odlukama nadležnih tijela Udruge.

7. PEČAT I ZNAK UDRUGE

Članak 8.

Udruga ima svoj pečat koji je okruglog oblika, promjera 3 cm i sadrži naziv i sjedište Udruge.

Broj primjeraka pečata i njihovo označavanje, način upotrebe i čuvanja pečata svojom odlukom određuje predsjedništvo Udruge.

Udruga ima svoj znak koji oslikava i predstavlja pročelje zgrade Gimnazije.

8. CILJEVI, PODRUČJE DJELOVANJA SUKLADNO CILJEVIMA I DJELATNOSTI UDRUGE

Udruga je osnovana s ciljem:

- okupljanja, povezivanja i međusobnog pomaganja bivših đaka Franjevačke klasične gimnazije u Visokom (nastavno: Gimnazija),
- poticanja i pomaganja umjetničkog i ukupnog duhovnog stvaralaštva članova Udruge,
- održavanje veza sa sadašnjim i budućim naraštajima Gimnazije, pomaganje njenom sadašnjem radu, promicanje pozitivne uloge i značenja Gimnazije u hrvatskom narodu Bosne i Hercegovine i ostvarivanju svih njenih tradicionalnih vrednota na prostoru Bosne i Hercegovine i Republike Hrvatske,
- njegovanja i promicanja kulturnih, duhovnih i nacionalnih vrednota hrvatskog naroda u Bosni i Hercegovini te borbe za njegovu opstojnost i kvalitetnu budućnost,
- njegovanja ljudske solidarnosti i djelotvorne pomoći svima kojima je potrebna i rada na svim onim područjima kojima je cilj povezivanje ljudi i naroda, uzajamne pomoći te njegovanje duhovne i kulturne baštine svoga kraja i naroda.

Područja djelovanja Udruge sukladno cilju su održivi razvoj, kultura i umjetnost i zaštita ljudskih prava.

Članak 9.

Djelatnosti Udruge su:

- okupljanje, povezivanje i međusobno pomaganje bivših đaka Gimnazije u domovini i inozemstvu;
- povezivanje i upoznavanje članova Udruge sa sadašnjim radom i životom Gimnazije, njenim današnjim đacima, odgajateljima i profesorima i drugim osobljem Gimnazije;
- poticanje članova Udruge da samostalno i kroz aktivnosti Udruge materijalno pomažu sadašnjem radu Gimnazije;
- promicanje pozitivne uloge i značenja Gimnazije u ostvarivanju svih njezinih tradicionalnih vrednota na prostoru Bosne i Hercegovine i Republike Hrvatske;
- njegovanje i promicanje kulturnih, duhovnih i nacionalnih vrednota hrvatskog naroda u Bosni i Hercegovini te borba za njegovu opstojnost i kvalitetinu budućnost;
- poticanje i pomaganja umjetničkog i svakog drugog duhovnog stvaralaštva članova Udruge i suradnja s ustanovama i pojedincima koji imaju iste ili slične ciljeve;
- organiziranje znanstvenih i stručnih simpozija, okruglih stolova, predavanja i drugih priredaba, obilježavanje vrijednih obiljetnica crkvene i nacionalne povijesti osobito hrvatskog naroda u Bosni i Hercegovini, likovnih i drugih izložaba i s tim u svezi izdavanje zbornika, spomen-spisa, monografija i drugih izdanja, promocija knjiga članova Udruge, poticanje i pomaganje objavljivanja drugih vrijednih izdanja kojima se ostvaruju ili potvrđuju ciljevi Udruge;
- izdavanje biltena Udruge s ciljem izvješćivanja članova o aktivnostima Udruge u međusaborskom razdoblju te objavljivanje vrijednih radova članova i prijatelja Udruge;
- posjećivanje i obilaženje Gimnazije i drugih znamenitih ustanova i mjesta značajnih za vjerski, umjetnički, kulturni i ukupni duhovni život, osobito hrvatskog naroda u Bosni i Hercegovini;
- njegovanju ljudske solidarnosti i djelotvorne pomoći svima kojima je potrebna;
- uspostavljanje suradnje sa drugim udrugama; zakladama, vjerskim, kulturnim i drugim ustanovama u Republici Hrvatskoj, Bosni i Hercegovini i inozemstvu čiji su ciljevi podudarni ili komplementarni ciljevima Udruge;
- rad na svim onim područjima kojima je cilj povezivanje ljudi i naroda, uzajamna pomoć te njegovanje duhovne i kulturne baštine svoga kraja i naroda.

Udruga je samostalna u ostvarivanju svojih ciljeva utvrđenih ovim Statutom.

9. ČLANSTVO U UDRUZI

Članak 10.

Članom Udruge može postati svaki punoljetni bivši đak Gimnazije koji za to dade svoju vlastoručno potpisano privolu.

Počasni član Udruge mogu postati zaslužni pojedinci, bez obzira na to jesu li ili nisu bili đaci Gimnazije, o čemu odluku donosi predsjedništvo Udruge.

Počasni član ima sva prava i obveze člana Udruge.

Članak 11.

Članom Udruge postaje se upisom u popis članova koji vodi tajnik.

Popis članova Udruge (Registrar) vodi se elektronički:

Popis članova obvezno sadrži podatke o:

- osobnom imenu fizičke osobe,
- osobnom identifikacijskom broju (OIB),
- datumu rođenja,
- mjestu i državi rođenja,
- adresi prebivališta ili uobičajenog boravišta,
- broju telefona (fiksnog i mobilnog),
- e-mail adresi
- datumu pristupa Udrudi,
- kategoriji članstva, te
- datumu prestanka članstva u Udrudi,

Popis članova Udruge (Registrar) dostupan je na uvid svim članovima Udruge i nadležnim tijelima, na njihov zahtjev.

Članak 12.

Članovi Udruge imaju pravo sudjelovati u radu tijela Udruge te nadzirati rad Udruge.

Ako član Udruge utvrdi nepravilnosti u provedbi Statuta, ovlašten je na to upozoriti nadzorni odbor i predsjedništvo Udruge, te podnijeti prijavu Sudu časti.

9.1. PRAVA, OBVEZE I ODGOVORNOSTI ČLANOVA

Članak 13.

Svaki član Udruge dužan je ovisno o svojim mogućnostima pomagati ostvarivanju ciljeva Udruge.

Posebna je obveza svakog člana Udruge plaćati godišnju članarinu čiju visinu svojom odlukom utvrđuje predsjedništvo Udruge.

Predsjedništvo može, u opravdanom slučaju, posebnom odlukom pojedinom članu utvrditi obvezu plaćanja članarine za pojedinu godinu u manjem iznosu od propisane ili ga potpuno osloboditi plaćanja članarine.

Članak 14.

Članovi Udruge imaju pravo birati i biti birani u sva tijela Udruge propisana ovim Statutom ili u tijela koja u okviru svojih ovlaštenja osniva predsjedništvo Udruge.

Članak 15.

Članstvo u Udrudi prestaje smrću, ili pisanom izjavom člana da ne želi biti član Udruge.

Članstvo u Udrudi može prestati i u slučaju ako se član Udruge nečasno ponaša, pa bi njegovo daljnje članstvo u Udrudi štetilo ugledu i ostvarenju ciljeva Udruge.

Član Udruge prestaje biti i onaj član koji neopravdano ne plaća članarinu (zaređom tri godine) ili koji na drugi način u potpunosti zanemaruje obveze člana Udruge.

9.2. NAČIN RJEŠAVANJA SPOROVA I SUKOBA INTERESA

Spor / sukob interesa u Udrudi postoji ukoliko se radi o pravima i interesima članova Udruge kojima članovi mogu slobodno raspolagati, a koji utječe na rad Udruge u cjelini, odnosno ako se ona odnose na pitanja od zajedničkog interesa na sve članove.

Za rješavanje sporova / sukoba interesa nadležan je Sud časti koji u svom radu na odgovarajući način primjenjuje odredbe Zakona o mirenju.

Odluka Suda časti je konačna.

10. TIJELA UDRUGE

Članak 16.

Tijela Udruge su: sabor, predsjedništvo, nadzorni odbor, sud časti, tajnik i ri-zničar.

Mandat članova tijela Udruge traje četiri godine. Izabrani članovi mogu biti ponovo birani.

Sabor Udruge bira i opoziva članove tijela odnosno tijela Udruge.

Ukoliko sabor bira članove tijela odnosno tijela Udruge između više kandidata izbor se vrši tajnim glasovanjem.

Mandat člana tijela Udruge može prestati, prestankom članstva u Udrudi, smrću člana, podnošenjem ostavke, opozivom ili istekom mandata.

Za obavljanje pojedinih zadataka prigodne ili trajne naravi sabor odnosno predsjedništvo mogu osnovati i imenovati razna pomoćna tijela kao što su povjerenstva, odbori i slično.

10.1. SABOR UDRUGE

Članak 17.

Sabor Udruge je najviše tijelo Udruge koji čine svi punoljetni članovi Udruge. Punoljetni članovi Udruge koji su lišeni poslovne sposobnosti na Saboru odlučuju uz suglasnost skrbnika.

Članak 18.

Sjednice Sabora mogu biti redovite, izborne i izvanredne, Sabor se sastaje redovito jednom godišnje u mjestu koje odredi predsjedništvo Udruge, dok se izborna sjednica održava svake četiri godine.

Predsjednik Udruge saziva sjednice Sabora na vlastitu inicijativu. U odluci o sazivanju Sabora Predsjednik utvrđuje dnevni red sjednice, te dan i mjesto održavanja sjednice.

Predsjednik je dužan sazvati sjednicu Sabora kada to zatraži Predsjedništvo ili najmanje 1/10 članova Udruge.

U svom zahtjevu za sazivanje Sabora predlagatelji su obavezni predložiti dnevni red sjednice.

Predsjednik saziva sjednicu prema predloženom dnevnom redu predlagatelja, a ako je ne sazove u roku od 15 dana od dana dostave zahtjeva iz stavka 5. ovoga članka, sazvat će je predlagatelj (dluka treba sadržavati prijedlog dnevnog reda, te mjesto i dan održavanja sjednice).

U slučaju isteka mandata tijelima Udruge, sabor Udruge saziva osoba koja je prema Registru bila zadnja ovlaštena zastupati Udrugu ili 5 članova Udruge koji su upisani u popis članova (Registar) prije isteka mandata Predsjedništva

Članak 19.

Saborom predsjedava i rukovodi njegovim radom predsjednik Udruge, a u vodenju sabora pomaže mu radno predsjedništvo koje na prijedlog predsjednika Udruge potvrđuje sabor, a čine ga, pored predsjednika, još tri člana predsjedništva i tajnik Udruge.

Sabor svoje odluke donosi natpolovičnom većinom nazočnih članova, ako Statutom nije određena posebna većina.

Na Saboru mogu odlučivati samo punoljetne osobe.

Sabor svoje odluke donosi javnim glasovanjem ukoliko ovim Statutom ili posebnom odlukom sabora nije određeno da se pojedine odluke donose tajnim glasovanjem.

Članak 20.

Sabor Udruge ima sljedeće nadležnosti:

- usvaja Statut i njegove izmjene i dopune,
- donosi programe rada Udruge,
- bira i razrješava članove Predsjedništva, Nadzornog odbora i Suda časti
- bira i razrješava tajnika i rizničara,
- odlučuje o udruživanju u saveze, zajednice, mreže i druge oblike povezivanja udruga,
- usvaja plan rada i finansijski plan za sljedeću kalendarsku godinu i izvješće o radu za prethodnu kalendarsku godinu,
- usvaja godišnje finansijsko izvješće,
- odlučuje o promjeni ciljeva i djelatnosti, prestanku rada i raspodjeli preostale imovine udruge,
- donosi odluku o statusnim promjenama,
- te odlučuje i o drugim pitanjima za koja statutom nije utvrđena nadležnost drugih tijela udruge.

Ukoliko je na saboru izabrano novo predsjedništvo, članovi novoizabranih predsjedništva se prije zaključenja sabora povlače na 1. konstituirajuću sjednicu predsjedništva i između sebe biraju predsjednika predsjedništva o čemu se izvještava sabor.

Novoizabrani predsjednik predsjedništva se obraća kraćim govorom saboru. O radu sabora vodi se zapisnik.

U zapisnik se obavezno unosi mjesto i vrijeme održavanja sabora, sudionici sabora, usvojeni dnevni red te svi bitni podaci u svezi s raspravom i donesenim odlukama i zaključcima na saboru uključujući i izbor predsjednika predsjedništva u slučaju iz prethodnog stavka ovog članka Statuta.

Zapisnik vodi zapisničar koga na prijedlog predsjednika Udruge potvrđuje sabor na početku zasjedanja. Zapisnik potpisuje zapisničar i predsjednik Udruge odnosno predsjedavajući sabora Udruge.

10.2. PREDSJEDNIŠTVO UDRUGE

Članak 21.

Predsjedništvo Udruge je tijelo koje rukovodi radom Udruge između dvaju sabora Udruge.

Predsjedništvo se sastoji od 9 (slovima: devet) članova koje sabor bira iz redova članstva. Mandat Predsjedništva traje četiri godine.

Iznimno, ako bi se broj na saboru izabranih članova predsjedništva, u razdoblju između dvaju sabora, iz bilo kojih razloga, smanjio za jednu trećinu ili više, predsjedništvo je ovlašteno kooptirati u sastav predsjedništva nedostajuće članove iz redova članova Udruge, najviše do 1/3 članova, i o tome izvjestiti naredni sabor, koji

kooptirane članove predsjedništva može potvrditi ili odbiti njihovo daljnje članstvo u predsjedništvu Udruge i izabrati nedostajuće članove predsjedništva.

Za članove predsjedništva biraju se najzaslužniji i najaktivniji članovi Udruge. Radom predsjedništva rukovodi predsjednik predsjedništva.

Predsjednik predsjedništva ujedno je predsjednik Udruge i ima obveze i ovlasti utvrđene ovim Statutom.

Predsjednik Udruge predstavlja i zastupa Udrugu.

Predsjedništvo Udruge radi u pravilu na sjednicama. Predsjednik može pozvati članove predsjedništva da neke odluke donesu i izvan sjednice pisanim putem (emailom i sl.) što se verificira na narednoj sjednici predsjedništva.

Predsjednik predsjedništva saziva sjednice predsjedništva pisanim i usmenim putem, predsjedava sjednicama i predlaže dnevni red.

Za slučaj spriječenosti predsjednika zamjenjuje tajnik Udruge.

Predsjedništvo može valjano odlučivati ako je sjednici nazočno najmanje 5 članova predsjedništva.

Predsjedništvo svoje odluke donosi natpolovičnom većinom nazočnih članova.

Predsjedništvo odlučuje javnim glasovanjem, osim ako posebnom odlukom ne odluči da će određenu odluku donijeti tajnim glasovanjem.

Na sjednici predsjedništva vodi se zapisnik u koji se obavezno unosi mjesto i vrijeme održavanja sjednice, sudionici sjednice, dnevni red i donesene odluke odnosno zaključci.

Zapisnik, pored zapisničara, potpisuje i predsjednik predsjedništva odnosno osoba koja je predsjedavala sjednicom predsjedništva.

Članak 22.

Tajnik i rizničar članovi su predsjedništva Udruge po položaju.

Članak 23.

Predsjedništvo obavlja sljedeće poslove:

- bira među sobom predsjednika predsjedništva Udruge,
- predlaže saboru izmjene Statuta Udruge,
- provodi program rada i druge odluke sabora Udruge,
- organizira, nadzire i provodi sve aktivnosti Udruge između dvaju sabora Udruge,
- poduzima potrebne aktivnosti za osiguranje novčanih sredstava za financiranje realizacije programa Udruge,
- održava kontakte s Gimnazijom i drugim udrušugama i ustanovama u zemlji i inozemstvu,
- osniva odbore i povjerenstva Udruge za obavljanje određenih poslova iz nadležnosti,
- predsjedništva, imenuje predsjednike i članove istih te koordinira i nadzire njihov rad,

- nastoji na neprestanom proširenju i pomlađivanju članstva,
- brine oko stalnog jačanja ugleda Udruge unutar članstva i u okruženju,
- obavlja i druge poslove od interesa za rad Udruge.

Članak 24.

Člana predsjedništva može se opozvati i prije isteka mandata.

Prijedlog za opoziv može uputiti predsjedništvo saboru Udruge. Odluka za utvrđivanje prijedloga za opoziv pojedinog člana predsjedništvo Udruge donosi natpolovičnom većinom svih članova predsjedništva.

Prijedlog za opoziv člana predsjedništva saboru Udruge može uputiti i nadzorni odbor Udruge natpolovičnom većinom glasova svih članova nadzornog odbora.

Sabor Udruge može i prije isteka mandata opozvati cijelo predsjedništvo, ako ocijeni da bi to bilo u interesu Udruge.

10.3. NADZORNI ODBOR

Članak 25.

Nadzorni se odbor sastoji od tri člana.

Predsjednika i članove nadzornog odbora bira i opoziva sabor Udruge. Mandat članova Nadzornog odbora traje četiri godine.

Članak 26.

Dužnosti su nadzornog odbora sljedeće:

brinuti se za zakonitost rada Udruge,

nadzirati zakonitost i ispravnost vođenja poslovnih knjiga Udruge,

nadzirati zakonitost i ispravnost financijskih izvješća Udruge,

nadzirati pravilnost i svrhotivost upotrebe financijskih i drugih sredstava kojim Udruga raspolaže,

u slučaju bilo kakve nepravilnosti u radu Udruge dužnost mu je podnijeti pisano izvješće predsjedništvu Udruge, a ako je nepravilnost utvrđena u radu predsjedništva, nadzorni odbor podnosi pisani izvještaj saboru Udruge,

podnosi redovno godišnje izvješće saboru Udruge o nadzoru nad radom Udruge i nadzoru financijskih izvješća Udruge,

odlučuje o prigovorima na odluke Suda časti,

obavlja i druge zadaće koje su po propisima ili po svojoj naravi u nadležnosti nadzornog odbora.

Nadzorni odbor radi i odlučuje na sjednicama koje saziva i istima rukovodi predsjednik nadzornog odbora, a za slučaj njegove spriječenosti zamjenik predsjednika, koga nadzorni odbor bira iz svojih redova na svojoj prvoj sjednici.

Sjednica nadzornog odbora može se održati ako joj prisustvuju najmanje dva člana. Nadzorni odbor donosi odluke javnim glasovanjem natpolovičnom većinom ukupnog broja članova.

10.4. SUD ČASTI

Članak 27.

Sud časti ima tri člana. Mandat članova Suda časti traje četiri godine i iste osobe mogu u Sud časti biti ponovno birane.

Predsjednik Udruge, članovi Predsjedništva, Nadzornog odbora, tajnik i rizničar ne mogu biti članovi Suda časti.

Sud časti odlučuje o stegovnoj odgovornosti članova Udruge zbog počinjenih povreda i obveza utvrđenih odredbama ovog Statuta i drugih akata Udruge.

Članak 28.

Zbog povrede prava i obveza, članu Udruge Sud časti može izreći:

- opomenu,
- opomenu pred isključenje, i
- isključenje iz članstva Udruge.

Članak 29.

Protiv odluke o isključenju Suda časti član Udruge može u roku od 15 dana od primitka odluke uložiti prigovor Nadzornom odboru. Nadzorni odbor je dužan odlučiti o prigovoru u roku od 15 dana od primitka.

Odluka Nadzornog odbora donesena povodom prigovora člana je konačna.

10.5. PREDSJEDNIK UDRUGE

- zastupa Udrugu,
- saziva Skupštinu Udruge,
- rukovodi radom Skupštine Udruge,
- vodi poslove udruge sukladno odlukama skupštine
- odgovoran je za podnošenje Skupštini prijedloga godišnjeg finansijskog izvješća
- brine o izvršenju usvojenog programa rada i provedbi odluka Skupštine Udruge
- brine se o upoznavanju javnosti s radom Skupštine Udruge,
- sklapa ugovore i poduzima pravne radnje u ime i za račun Udruge
- dostavlja zapisnik s redovne sjednice skupštine nadležnom uredu koji vodi registar udruga
- obavlja i druge poslove u skladu sa zakonom, statutom i aktima udruge.

10.6. TAJNIK UDRUGE

Članak 30.

Tajnik Udruge ima slijedeće dužnosti:

- sudjeluje u radu predsjedništva i drugih tijela Udruge,
- brine se o zakonitosti rada Udruge,
- pomaže predsjedniku, predsjedništvu i saboru Udruge oko pripreme svih sjednica
- tijela Udruge, pripreme radnih materijala, prijedloga odluka i drugih akata Udruge,
- vodi potrebnu korespondenciju te čuva svu dokumentaciju i pismohranu te pečat Udruge
- potpisuje akte i dokumentaciju o materijalno-financijskom poslovanju Udruge,
- podnosi godišnje izvješće o radu Udruge saboru Udruge,
- sudjeluje u izgradnji i koordinira rad ustrojstvenih oblika Udruge, vodi register članova Udruge,
- radi i druge poslove određene Statutom u dogovoru s predsjednikom i predsjedništvom Udruge.

10.7. RIZNIČAR UDRUGE

Članak 31.

Rizničar Udruge:

- vodi računa o pravilnom korištenju financijskih sredstava,
- vodi potrebne evidencije o priljevu i odljevu financijskih sredstava i njihovom ispravnom korištenju,
- predlaže godišnji financijski plan i organizira pribavljanje sredstava potrebnih za financiranje godišnjeg programa Udruge,
- vodi brigu o prikupljanju članarine i vodi o tome potrebne evidencije,
- sukladno propisima sastavlja finansijska izvješća i podnosi ih predsjedništvu i saboru Udruge,
- obavlja i druge poslove koji po svojoj naravi spadaju u njegovu nadležnost.

Rizničar je odgovoran da Udruga vodi poslovne knjige i sastavlja finansijski izvještaj prema propisima kojima se ureduje način vođenja računovodstva neprofitnih organizacija.

11. OSNIVANJE I DJELOVANJE USTROJSTVENIH OBLIKA UDRUGE

Članak 32.

Djelovanje Udruge odvija se kroz samostalan rad članova i kroz rad u tijelima Udruge, a u skladu s ciljevima Udruge, ovim Statutom i drugim aktima Udruge te njenim programskim zadacima.

Udruga može imati svoje ustrojstvene oblike kao što su podružnice, ogranci i klubovi.-Ustrojstveni oblici mogu imati svojstvo pravne osobe. Odluku o osnivanju, načinu rada i pravnoj osobnosti podružnice donosi Skupština.

Podružnice, ogranci odnosno klubovi samostalni su u svom djelovanju koje mora biti sukladno programskim ciljevima Udruge, Statutu i drugim aktima i odlukama nadležnih tijela Udruge.

Svaki ustrojstveni oblik dužan je voditi evidenciju o svom radu i o tome redovito izvješćivati predsjedništvo i sabor Udruge.

12. IMOVINA UDRUGE

Članak 33.

Imovinu Udruge čine:

- novčana sredstva koja je udruga stekla uplatom članarina, dobrovoljnim pri-lozima i darovima
- novčana sredstva koja udruga stekne obavljanjem djelatnosti kojim se ostvaruju ciljevi, obavljanjem djelatnosti, financiranjem programa i projekata udruge iz državnog proračuna i proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave te fondova i/ili iz inozemnih izvora
- nekretnine i pokretne stvari udruge,
- druga imovinska prava.

Za svoje obveze Udruga odgovara cjelokupnom svojom imovinom.

13. PRESTANAK POSTOJANJA UDRUGE

Članak 34.

Udruga prestaje postojati odlukom Sabora ili u drugim slučajevima predviđenim zakonom.

U slučaju prestanka postojanja Udruge preostala imovina će pripasti Franjevačkoj klasičnoj gimnaziji u Visokom (Republika Bosna i Hercegovina).

14. IZBOR I OPOZIV LIKVIDATORA UDRUGE

Članak 35.

Likvidator je fizička ili pravna osoba koju je imenovalo predsjedništvo Udruge i koja je kao likvidator upisana u Registar udruga.

Likvidator ne mora biti član Udruge.

Likvidator zastupa Udrugu u postupku likvidacije te se otvaranjem likvidacijskog postupka upisuje u Registar udruga kao osoba ovlaštena za zastupanje Udruge do okončanja postupka likvidacije i brisanja Udruge iz registra udruga.

Predsjedništvo Udruge je ovlašteno iz opravdanih razloga opozvati imenovanog likvidatora i umjesto njega imenovati drugu osobu.

15. ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 36.

Izmjene i dopune Statuta vrše se na isti način koji je propisan za njegovo donošenje.

Članak 37.

Ovaj Statut stupa na snagu danom donošenja na saboru Udruge natpolovičnom većinom nazočnih članova i primjenjuje se danom upisa u Registar Udruga.

Stupanjem na snagu ovog Statuta prestaje važiti Statut Udruge đaka Franjevačke klasične gimnazije - Visoko od 13. kolovoza 2005. godine.

U Zagrebu, 13. lipnja 2015.

Predsjednik sabora:
Gina Mihaljević
dr. sc. *Vine Mihaljević*

REPUBLIKA HRVATSKA
GRAD ZAGREB
GRADSKI URED ZA
OPĆU UPRAVU

Ovjerava se da je ovaj Statut u skladu sa Zakonom o udrugama temeljem rješenja ovog Gradskog ureda KLASA: UP/I-230-02/2016-02/1573 URBROJ: 251-07-11-16-2 od 9. veljače 2016.

REPUBLICA
VODITELJICA ODJELA
ZA REGISTRACIJU UDRUGA
Nataša Bramberger, dipl. iur.

Redoviti dobročinitelji

Kako smo već u finansijskom izvještaju naveli, u prigodi 20. obljetnice obilježavanja postojanja naše Udruge, predstaviti ćemo abecednim redom naše redovite donatore gospodarstvenike članove Udruge čijom dobrotom zapravo Udruge funkcioniра i ostvaruje svoje projekte i ispričavamo se ako nekoga nemamjerno izostavimo.

*Anto Franjičević,
priredio*

BIT centar za prevođenje d.o.o.

Saborska 19, Zagreb
Prijevod, poduka i marketing
Marinko Tomić

EMTEZE d.o.o.

Stubička 99, Zagreb
Izvoz drvnih proizvoda i poluproizvoda te uvoz cijevi za odvodnju i kanalizaciju; turističke usluge (hotel Korsal u Korčuli)
Ivica Brkičić

FERO-TERM d.o.o.

Gospodarska ulica 17, Gornji Stupnik
Maloprodaja i veleprodaja keramičkih pločica, sanitарne opreme i opreme za centralno i solarno grijanje
Šime Gudeljević

IDOVAC obrt

8 Trnava 11, Zagreb
Gradjevinski obrt za završne radove na zgradama
Stipo Bešker

JAVNI BILJEŽNIK BOŽO MARKOVIĆ

Braće I. i S. Vidulića 2/6, Mali Lošinj
Javnobilježničke usluge
Božo Marković

JAVNI BILJEŽNIK IVAN KRISTIĆ

Tina Ujevića 59, Vrgorac
Javnobilježničke usluge
Ivan Kristić

ODVJETNIČKI URED LUKA MARTIĆ

Pavla Hatza 23, Zagreb
Odvjetnik
Luka Martić

LERINO d.o.o.

Išćanska 3, Zagreb
Obavljanje trgovačkog posredovanja na domaćem i inozemnom tržištu
Leonardo Jolić

LAŠVA KOMERC d.o.o.

Nova Bila kod Travnika
Zastupnik Mercedes-Benz; prodaja vozila i ovlašteni servis
Dragan Gučanin

OPREMA RADMAN d.o.o.

Velikopoljska 29, Zagreb
Prodaja ugostiteljske opreme, opremanje ugostiteljskih objekata
Duro Radman

SPES d.o.o.

Garićgradska 11, Zagreb
Centar za poduku i prevodilaštvo
Slobodan Matić

TEHNOMONT

Krajiška 10-12, Zagreb
Montažni radovi u graditeljstvu, instalacije centralnog grijanja,
klimatizacija, ventilacija
Ferdo Širić

OBUĆA VIKO d.o.o.

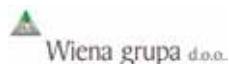
Pavleka Miškina 57, Varaždin
Proizvodnja i prodaja zaštitne obuće
Stanko Šarac / Milan Herceg /

DIPATRIS d.o.o

Gundulićeva 36, Zagreb
Logistička pomoć u pravnim, financijskim, poreznim, knjigovodstvenim, marketinškim i tržišnim pitanjima, izrada poslovnih planova te lobiranje
Vinko Hrkać

WIENA GRUPA d.o.o.

Gospodska 15, Zagreb
Projektiranje, izrada i održavanje filterskih postrojenja
Anto Franjičević

BINARIA d.o.o.

www.binaria.hr
Softverska tvrtka specijalizirana za područja telemetrije i Internet Of Things
Tomislav Pokrajčić

TALON PROMET d.o.o.

Vugrovečka 125, 10360 Sesvete
Gradjevinska tvrtka specijalizirana za preuređenje stambenih i poslovnih prostora, i PVC stolariju.
Ilija Pokrajčić

NOVE BOJE MEDIA d.o.o.

Ksaver 202, 10000 Zagreb
Video produkciju svih vrsta– od ideje do realizacije
Osmišljavanje, organizacija i produkcija evenata, vizualni identitet
Frano Boban

Pored stalnih donatora gospodarstvenika članova Udruge, ovdje navodimo i druge tvrtke donatore koje nam od vremena do vremena svojim donacijama ili medijski daju potporu djelovanju naše Udruge. To su Marijino zvono Zagreb, Lura mljekara d.o.o. iz Livna, Croatia osiguranje Zagreb, Ministarstvo kulture i Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta Republike Hrvatske, „Badrov“ fotografска radnja Zagreb, Livanjska zajednica Zagreb, Printerica grupa d.o.o. Sveta Nedjelja, Hrvatski katolički radio Zagreb, Croatia records Zagreb, Svjetlo riječi Sarajevo, Radio Međugorje, Radio Marija Zagreb. Franjevački samostan Dubrava, Franjevački samostan sv. Ilije Zagreb, Vodoskok d.d. Zagreb, Matica hrvatska Zagreb, Hrvatsko kulturno društvo Napredak Sarajevo, Središnjica HKD Napredak Zagreb.

Članovi udruge

A

Akalović, Filip	I. Ranger/I	10000 Zagreb	(HR)	Tel.: 00385 1 373 09 49 mob.: 00385 91 463 55 46	akalovicj@gmail.com
Ančić, Mladen	s. Pokrajčići,	72250 Nova Bila	(BiH)		
Andrić, Josip	Hinter den Gärten 17	89231 Neu-Ulm	(D)	Tel.: 0049 731 492 00 356	andricjo@googlemail.com
Andrijanić, Anto	Schonbühlstr. 35	70188 Stuttgart	(D)		
Andđelović, Petar	Selska cesta 77	10000 Zagreb	(HR)	Tel.: 00385 1 302 04 23	andjelovic.petar@gmail.com
Andić, Mijo	Josef Assamstr. 4/4	4550 Kremsmünster	(D)	Tel.: 0043 69911093340	mijoandic@hotmail.com
Antolović, Jelenko	Jahradnikova 12	10000 Zagreb	(HR)	Tel.: 00385 1 664 19 99	
Antolović, Josip	Ivana Rangera 1/II	10000 Zagreb	(HR)	Tel.: 00385 1 373 46 57	antolovic.jozo@gmail.com
Antunović, Tomislav	Igelweg 2-4	65428 Rüsselsheim	(D)	Tel.: 0049 6142 798 981	deukro@t-online.de
Arelić, Marko	A. Stipančića 24	10000 Zagreb	(HR)		

B

Baketarić, Mijo	Zvonimirova 45	34310 Pleternica	(HR)	Mob.: 00385 98 870 902	udruga-invalida-rada@po.htnet
Bakula, Vinko	Matije Gupca 4	Brezje 10431 Sveta Nedelj	(HR)	Tel.: 00385 1 337 05 78	vinbakula@gmail.com
Baotić, Joso	Kozari bok, I. odv.5	10000 Zagreb	(HR)	Tel.: 00385 1 240 76 09	
Baotić, Mato	Passweg 7	44867 Bochum	(D)		
Barać, Ivica	Novački Vidikovac 1	10040 Zagreb	(HR)	Tel.: 00385 1 291 5239	ivica.barac@morph.hr
Barbarić, Mate	Niedergiermesserweg	43 35576 Wetzlar	(D)		
Barbić, Pero	Ulica hrvat. branitelja	11 72250 Vitez	(BiH)	Tel.: 00387 30 714 881	
Barbić, Tomo	Am Ziegelstandel 3	86830 Schwabmünchen	(D)	Tel.: 0049 8232 78414	ljubo305@gmx.net
Barišić, Rudolf	Colerusgasse 32/6/5	1220 Wien	(A)	Tel.: 0043 1 958 86 09	rudobarisic@gmx.at
Barun, fra Andelko	Gorička cesta bb	80101 Livno	(BiH)	Tel.: 00387 24 200 311	barun.andjelko@gmail.com
Barun, Andelko	Stjepana II Kotromanića bb	80101 Livno	(BiH)	Tel.: 00387 34 332 848	
Barun, Luka	Lusnić bb	80101 Livno	(BiH)	Tel.: 00387 63 491 413	
Batarilo, Anto	Wilhelm-Leuschner 11	71034 Böblingen	(D)	Tel.: 0049 7031 273 932	
Batarilo, Mijo	Vl. Nazora bb, župni ured Novi Šeher	72254 Novi Šeher	(BiH)		
Bešker, Stipo	VIII Trnava 11	10040 Zagreb	(HR)	Tel.: 00385 1 294 70 87	stipo.besker@gmail.com
Bešlić, Franjo	Gollerstr. 63	80339 München	(D)	Tel.: 0049 89 714 93 42	franjobeslic@web.de
Blažanović, Vlatko	Jalševečka 22	10040 Zagreb	(HR)	Mob.: 00385 98 9680 807	vlatko.blazanovic@gmail.com
Blažević, Ivo	Ostrogovićeva 10	10000 Zagreb	(HR)	Tel.: 00385 1 667 89 97	ivo.blazevic@allianz.hr
Boban, Frano	Benkov put 11	10000 Zagreb	(HR)		frano@novebojemedija.hr
Bosankić, Mijo	Poljana R. Boškovića 6	20000 Dubrovnik	(HR)		
Bošnjak, Ilija	Zollstr. 14b	6060 Hall in Tirol	(A)	Tel.: 0043 6644 888507	ilbosnjak@gmail.com
Brajinović, Marijan	Burgerspittalgasse 17-19	1060 Wien	(A)	Tel.: 0043 222 59715878	
Brizić, Ivan	H.V. Hrvatinica 53	30101 Jajce	(BiH)		
Brkić, Ivan	Stubička 99	10000 Zagreb	(HR)	Tel.: 00385 1 363 06 38	ibrkicic@inet.hr
Brzović, Ivan	Krste Hegedušića 23	10360 Sesvete	(HR)		
Brzović, Jandre	Ravensburger str. 32	86150 Augsburg	(D)		
Bubalo, fra Ivan	Aleja Bosne Srebrene 111	71000 Sarajevo	(BiH)	Tel.: 00387 33 453 266	
Bubalović, Tadija	Kneginečka 10	10000 Zagreb	(HR)	Tel.: 00385 1 301 00 60	
Budeš, Radovan	Selska 19/2	10000 Zagreb	(HR)		radovan@filaks.hr
Bulaja, Ivan	Ivanečka 31	10000 Zagreb	(HR)	Tel.: 00385 1 364 31 72	
Bulić, Mario	Karamanov prolaz 2/9	10020 Zagreb	(HR)	Mob.: 098 742 579	
Bungić, Vlatko	Platanen Str. 51	82024 Taufkirchen	(D)		

Č

Čilić, Dario	Vatroslava Lisinskog 7	34550 Pakrac		
Čolić, Saša	Havidićeva 2	10020 Zagreb	(HR) Tel.: 00385 98 163 92 29	sasacolic@yahoo.com
Čović, Berislav	Stud. dom "S. Radić" Jarunska 2	10000 Zagreb	(HR) Tel.: 00385 98 943 16 84	berislavc@gmail.com
Čuljak, Mario	Ploča bb	88440 Prozor	(BiH) Tel.: 00387 63 406 452	mario.culjak@tel.net.ba
Čuturić, Branimir	Astern str. 79	90765 Furth	(D)	

Ć

Ćaćić, Ivo	Klekovačka 28	10040 Zagreb	(HR) Tel.: 00385 1 291 12 17	icacic7@net.hr
Ćaćić, Jozo	Tullastr. 16	77652 Offenburg	(D) Tel.: 0049 781 75697	
Ćošković, Pejo	Hrgović 28	10000 Zagreb	(HR) Tel.: 00385 1 363 57 03	pejo.coskovic@lzmk.hr
Ćosić, Dajana	N.Š. Zrinski bb	72260 Busovača	(BiH) Tel.: 00385 95 542 3768	cosic_dajana@hotmail.com
Ćosić, Martina	Solaković	72260 Busovača	(BiH) Tel.: 00387 63 880-304	marta_cosic@hotmail.com

D

Dadić, Ljubo	Trebižat bb	Čapljina	(BiH) Tel.: 00387 36 322 521	
Dadić, Marijan,	Aloeweg 3	51109 Köln	(D) Tel.: 0049 221 3400526	jotto81749@aol.com
Dadić fra Zdravko	Ul. Roberta Močiljanina 14 A	10040 Dubrava Zagreb	(HR)	zdravko.dadic@yahoo.com
Damjanović, Vitomir	Friedrich-Kaiser-Gasse 106/15-16	1150 Wien	(A)	
Dilber, Filip	Podmarska 15	10040 Zagreb – Dubrava	(HR) Tel.: 00385 97 7522 115	filipdilber@yahoo.com
Dilber, Ivan	Podmarska 15	10040 Zagreb – Dubrava	(HR) Tel.: 00385 97 7287 595	dibaivan@yahoo.com
Didović, Zvonimir	Benkovačko selo 75	23420 Benkovac	(HR) Tel.: 00385 99 693 4310	zvone1509@net.hr
Dolibašić, Ivan	Baranjska 15	35000 Slavonski Brod	(HR) Tel.: 00385 35 272 464	
Dolibašić, Mato	Gasserweiher 19	6840 Gotzis	(A)	
Dolić, Tomo	15 Maurice Coulter Mews Toronto Ontario M3M-3K3	Canada		tandmdolic@rogers.com
Dugonjić, Anto	Istarska 1	10000 Zagreb	(HR) Tel.: 00385 1 374 51 23	
Duvnjak, Marko	Ul. B. Magovca 44/135	10000 Zagreb	(HR) Tel.: 00387 1 667 52 55	
Duvnjak, fra Stjepan	Kraljice Katarine br.1	72244 Kraljeva Sutjeska	(BiH)	

DŽ

Džaja, Srećko	Horwarthstr. 29/1	80804 München	(D) Tel.: 0049 89 366 686	gsm.dzaja@freenet.de
Džambo, Jozo	Blütenstr. 8	80799 München	(D) Tel.: 0049 89 272 47 80	dzambo@gmx.de
Džeko, Katarina	Taborska 3	10000 Zagreb	(HR) Tel.: 00385 97 7645 410	kiky_dzeko@yahoo.com
Džidžić, Berislav	Ripci 34	88440 Prozor	(BiH) Tel.: 00387 36 780 028	berislav.dzidzic@tel.net.ba

D

Doja, Anto	Bickenstück 18	58099 Hagen	(D) Tel.: 0049 2331 631 869	anto.djoja@web.de
Dogaš, Franjo	Ozaljska 105	10020 Zagreb	(HR) Tel.: 00385 1 652 10 06	

F

Filipović, Adam	Trg kralja Zvonimira 18	32000 Županja	(HR) Tel.: 00385 32 832 930	adam_filipovic@net.hr
Filipović, Dominko	N. Pavića 26	10090 Zagreb	(HR) Tel.: 00385 1 389 62 62	
Filipović, Perica	A. M. Reljković 136	32260 Gunja	(HR) Tel.: 00385 32 881 474	
Franjičević, Anto	Mladice bb	10000 Zagreb	(HR) Tel.: 00385 1 346 04 54	ante@grupawiena.hr

G

Gavran, Ivan	Trg grada Prato 2	71000 Sarajevo	(BiH)	ivan.gavran@hotmail.com
Gelo, Josip	Stjepana II. Kotromanića bb	80101 Livno	(BiH) Tel: 00387 34 200 376	
Grgić, Marko	Vergal 48	52466 Novigrad	(HR)	info@grgic.ch
Grgić, Mato,	Käthe-Kollwitz-Str. 10	83301 Trannrent	(D)	
Grgić, Tomo	Augusta Šenoe 12	10370 Dugo Selo	(HR) mob.: 091 2753 763	
Gučanin, Alojz	Kulina bana T-6	72225 Vitez	(BiH) Tel: 00387 30 711 179	
Gučanin, Dragan	Nova Bila b.b.	72276 Nova Bila	(BiH) Tel.: 00387 30 707410	lasva.comerc@tel.net.ba
Gučanin, Kazimir	Lerchenstr. 64	73650 Winterbach	(D) Tel: 0049 7181 706856	
Gudeljević, Šime	Jurja Ves, II. odv. 1	10000 Zagreb	(HR) Tel.: 00385 1 234 05 55	sime.gudeljevic@fero-term.hr

H

Harni, Slavko	Jakopović 15	10040 Zagreb	(HR) Tel.: 00385 1 298 61 86	sharni@nsk.hr
Herceg, Milan	Čakovečka 128a (Puščina)	40305 Nedelišće	(HR) Tel.: 00385 40 895 166	milan.herceg@viko.hr
Hrgovčić, Martin	9419 Sharpview Dr. Houston Texas 77036		USA Tel./fax: 713 7749696	
Hrkač, Marinko	Plehanov put 2	10090 Zagreb	(HR) Tel.: 00385 1 3470 536	hrkaci.zg@gmail.com
Hrkać, Pero	Čikoševa 5	10000 Zagreb	(HR)	
Hrkać, Vinko	Tuškanac 29E	10000 Zagreb	(HR) Tel.: 00385 1 480 44 09	vinko.hrkac@dipatris.hr

I

Ištuk, fra Miroslav	Gorička cesta bb	80101 Livno	(BiH) Tel.: 00387 24 200 311	
Ivanković, Ante	Gospodска 15	10000 Zagreb	(HR) Tel.: 00385 98 1988 355	
Ivanković, Ivan	Mažuranićeva 2	10410 Velika Gorica	(HR) Tel.: 00385 1 6215037	ivan.ivankovic1@gmail.com
Ivanković, Ivan	Lepanske bitke 5	23000 Zadar	(HR) Mob.: 095 8455 520	
Ivanković, Željko	Višnjik 44	71000 Sarajevo	(BiH) Tel.: 00387 61 131 089	zeljkoivankovic@yahoo.de

J

Jajalo, Ilija	Mala Rasinja 18	48312 Rasinja	(HR) Tel.: 00385 48 837 535	
Jarak, Vjeko (Božo)	Zavojna bb	42000 Varaždin	(HR) Tel.: 003875 42 232 433	
Jeleč, Ivan,	Diedenhofer Str.1	70435 Stuttgart	(D) Tel.: 0049 711 25 79 742	ivanjelec@live.de
Jeleč, Mirko	Borje 20	10382 Blaškovec (Donja Zelina)	(HR) Tel.: 00385 1 2065931	
Jelić, fra Ivan	Jaklići 104	88440 Rama-Prozor	Mob.: 00387 63 358 432	
Jeličić, Anto	Heiterwangerstr. 72	81373 München	(D) Tel./fax: 0049 89 7608 241	
Jeličić, Slavko	Gračanska cesta 5D	10000 Zagreb	(HR) Tel.: 00385 1 4573 951	
Jelušić, Janko,	Osterdelle 9a	42489 Wülfrath	(D) Tel.: 0049 2058 71450	jankojelusic@hotmail.de
Jerković, Jozo	Auf der Gemarke 19A	40625 Düsseldorf	(D) Tel.: 0049 211 87514432	
Jerković, Marijan	Ištvanićeva 4	10360 Sesvete	(HR) Tel.: 00385 1 200 60 26	
Jerković, Mijat (Mijo)	Mate Grkovića 44b	35107 Podvinje	(HR) Tel.: 00385 35 461 220	jerkovicmijo@net.hr
Jezildžić, Pero	Jazvine bb	72260 Busovača	(BiH) Tel.: 00387 87 732 566	
Jolić, Leonardo	Išćanska 3	10020 Zagreb	(HR) Tel.: 00385 1 621 9909	leonardo@maxaicher.hr
Jolić Ivo	Stipančićeva 25	10000 Zagreb	(HR) Tel.: 00385 1 3695 270	ivojolic@gmx.de
Jolić, Robert	Trg fra Mije Ćuića 1	80240 Tomislavgrad	(BiH) Tel.: 00387 34 352 295	rjolic@tel.net.ba
Jozić, Drago,	Graničarska 32	32260 Gunja	(HR) Tel.: 00385 32 881 223	drago.jozic@hzz.hr
Jozić, Ivo	Johann-von-Hattstein 2	79111 Freiburg	(D) Tel.: 0049 761 491 434	ivo.jozic@web.de
Jozić, fra Mirko	Samostan sv. Ante Dubrave	76205 Seonjací	(BiH)	
Jukić, Alojz	Koledinečka 3	10000 Zagreb	(HR) Tel.: 00385 1 2988 927	
Jukić, fra Marko	Rkt. župni ured, Suho Polje	80320 Kupres	(BiH) Tel.: 00387 34 275 000	

Jurić, Ivan	Ravan bb	72260 Busovača	Tel.: 00387 63 193 443	vany-jo@hotmail.com
Jurilj, Ivan	Kopačevski put 10	10000 Zagreb	(HR) Tel.: 00385 1 388 80 25	

K

Kajić, Petar	Muhašinović 41	71300 Visoko	(BiH)	petarkajic@yahoo.com
Karajica, Tomo	Šaškovečka 48	10370 Dugo Selo	(HR) mob.: 098 998 2190	
Karaula, fra Marijan Zagrebačka 18		71000 Sarajevo	(BiH)	marijankaraula@bih.net.ba
Karaula, Ivica	Ivana Kukuljevića 16	10290 Zaprešić	(HR) Mob.: 098 / 906 07 91	
Karajica fra Stipo	Ul. Roberta Močiljanina 14 A	10040 Dubrava Zagreb	(HR) Tel.: 00385 1 200 1256	stipo.karajica@yahoo.com
Klarić, Tvrtnko	Trg D. Domjanića 4	49210 Zabok	(HR) Mob.: 098 / 453 515	
Komšo, Stanko	Lozančićeva 17	10291 Prigorje Brdovečko	(HR)	
Kordić, Ivan	Vatrogasna 15	10000 Zagreb	(HR) Tel.: 00385 1 375 04 68	
Kovač, Andrija	II. Spnički odvojak 5C	10000 Zagreb	(HR)	andrija.kovac@inspektorat.hr
Kovačić, Ivo	Ul. J. Dalmatinca 5/II	1000 Zagreb	(HR)	
Kovačević, Mile	Dankovečka 9	10040 Dubrava/Zagreb	(HR) Tel.: 00385 1 285 05 98	
Kozić, Bono	J. Stadlera 58	10000 Zagreb		bono.kozic@zg.t-com.hr
Krešo-Lovrić, Mijo	Zvonimira Rogoza 5	10000 Zagreb	(HR) Tel.: 00385 1 611 42 73	hrvojekl@yahoo.com
Kristić, Ivan	Tina Ujevića 59	21276 Vrgorac	(HR) Mob: 099/477-990	Ivan.Kristic@st.t-com.hr
Križanac, Stipo	Ulica hrvatskih branitelja	72250 Vitez	(BiH) Tel.: 00387 30 714720	stipo.krizanac@gmail.com
Križanac, Miran	Berte Kučere 5	70101 Jajce	(BiH) Tel.: 00387 63 108 764	miran.krizanac@gmail.com
Kuhtreiber, Anton	Bul. Kralja Tvrđka 17a/5	72000 Zenica	(BiH)	
Kujundžija, Zdravko	Emerika Bluma 5	71000 Sarajevo	(BiH) Tel.: 00387 33 215 696	zdravko@kujundzija.com
Kvesić, Ivan	Braće Žagar 3	51307 Prezid	(HR) Tel.: 00385 51 822 203	

L

Lekić, Petar	Bolnica Nova Bila	72250 Vitez	(BiH)	olgalekic@yahoo.com
Lekić, Bono-Vladislav	Prve primorske čete 35	Vodice	(RH) Tel.: 022 441 911	
Lipovac, fra Blaž	Aleja Bosne Srebrenе 111	71000 Sarajevo	(BiH)	
Lončar, Ilija	Wassevendreef 3	4641 DA Ossenrecht	(NL)	
Lončar, Marko	Kralja Tomislava b.b.	88440 Prozor	(BiH) Tel.: 00387 36 771 429	marko.loncar2@tel.net.ba
Lovrić, Anto	Brueckegasse 6/1/8	1060 Wien	(A) Tel.: 0043 699 812 93 152	
Lovrić, Franjo	Knollgasse 55/7	1100 Wien	(A) Tel.: 0043 620 60 93	
Lovrić, Ljubo	K. Katarine 8	30101 Jajce	(BiH) Tel.: 00387 80 658 222; 658 033	
Lovrić, Ivo	Laurenčićeva 6	10000 Zagreb	(HR) Tel.: 00385 1 614 39 32	
Lovrić, Petar	Kameniti stol 4B	10000 Zagreb	(HR) Tel.: 00385 1 458 06 54	
Lovrić, Stjepan	Manhart str. 53/7/2	2000 Sstocheren	(A)	stefan.lovric@gmx.at
Lovrić, Zlatan	Šetalište 7	71270 Fojnica	(BiH) Tel.: 00387 30 831 118	
Ložić, Franjo	Diemelstr. 20,	44807 Bochum	(D) Tel.: 0049 234 504 125	franjo.lozic@web.de
Ložić, Mato	Gornjodravska obala 96	31000 Osijek	(HR)	
Lučić, Franjo	Ul. kr. Tvrđka 3/24	Novi Travnik	(BiH)	
Lujić, fra Božo	Ul. Roberta Močiljanina 14 A	10040 Dubrava Zagreb	(HR)	lujic.bozo@gmail.hr

LJ

Ljevar, Ferdo	Vebera Tkalcovića 44	10040 Zagreb	(HR)	
Ljubas, Josip	Tome Bakača 28	35000 Slavonski Brod	(HR) Mob.: 098 9113178	ljubaszora@yahoo.com
Ljubičić, Jozo	Brest d.o. 6	44250 Petrinja	(HR) Tel.: 00385 44 822509	jozo.ljubicic@gmail.com

M

Majdandžić, dr. Jozo	Scheurebenweg 6b	55253 Mainz	(D)	Tel.: 0049 6131 232758
Majić, Vlatko	Starčevića 3	23350 Pag	(HR)	Mob.: 098 859 958 vlatko.majic@zd.t-com.hr
Malekinušić, Ante	Prigorska 22	10380 Goričica	(HR)	Tel.: 00385 1 206 52 06
Mandić, Mato	Ul. Gradi 9/j, Pobri	51000 Opatija	(HR)	Tel.: 00385 51 712552
Marcinković, Mato	Kastavská cesta 23 B	51211 Matulji	(HR)	Tel.: 00385 51 274345
Marić, fra Ante	Franjevačka	88000 Mostar	(BiH)	Tel.: 00387 36 319 688 fraante.maric@tel.net.ba
Marić, Niko	Podravska 7	31000 Osijek	(HR)	Tel.: 00385 31 375 128 nikomaric1952@gmail.com
Marić, Valentina	Podjеле b.b.	Nova Bila		Tel.: 00387 63 275 668 tina.maric@hotmail.com
Marijan, Nenad	Ljerke Šram br. 4	10000 Zagreb	(HR)	Tel.: 00385 1 615 36 25
Marinčić, Mile	Šiftarova 48	10310 Ivanić Grad	(HR)	Mob.: 091 / 57 44 1278 mile.marincic66@gmail.com
Markešić, Ivan	Prilaz I.Visine 7/7	10020 Zagreb	(HR)	Tel.: 00385 1 655 79 89 ivan.markesic@pilar.hr
Markešić, Mato	Avde Smajlovića 33	71000 Sarajevo	(BiH)	Tel.: 00387 33 642 635 mmarkesic@hotmail.com
Markija, Ivo	Bakovići bb	71270 Fojnica	(BiH)	Tel.: 00387 30 803 314
Markotić, Ena	Franjevačka br. 9	71300 Visoko	(BiH)	Tel.: 00387 62 274 888 eno.markotic@hotmail.com
Markotić, Lucija	Franjevačka br. 9	71300 Visoko	(BiH)	Tel.: 00387 61 074 914 lucija.markotic@hotmail.com
Marković, Božo	Lošinj, brodogradit. 72	51550 Mali Lošinj	(HR)	Tel.: 00385 51 233 047 bozo.markovic@hotmail.com
Marković, fra Ivo	Franjevačka 6	71000 Sarajevo	(BiH)	ivoirm@hotmail.com
Marković, Nikola	Stjepana Radića	72250 Vitez	(BiH)	Tel.: 00387 30 711 198
Martić, Luka	Našička 4	10000 Zagreb	(HR)	Tel.: 00387 1 4830751 lukamartic@net.hr
Martinović, fra Perica	Franjevački samostan Tolisa	76272 Tolisa	(BiH)	
Matić, Slobodan	Habdelića 5A 10431	Sveta Nedelja	(HR)	Tel.: 00385 1 3095 915 slobodan.matic@spes.hr
Matijević, Vencel	Uzarići bb	88220 Široki Brijeg	(BiH)	Tel.: 00387 36 715 530
Matković, Anto	Ulica platana 6/1	10040 Zagreb	(HR)	Tel.: 00385 1 2988912 matkovic.anto@gmail.com
Medo, Stipo	M. Bašića 17A, Jablanovec	10290 Zaprešić	(HR)	stipanm@hotmail.com
Mihaljević, Vine	Baranjska 8	10430 Samobor	(HR)	Tel.: 00385 98 809 555 vine.mihaljevic@pilar.hr
Mijatović, Andelko	Bauerova 12	10000 Zagreb	(HR)	Tel.: 00385 1 455 14 37
Mijatović, Marko	A. Kovačića 7	49 000 Krapina	(HR)	Tel.: 00385 49 370 232
Mijić, Predrag	Bartholomäus P14/II	1170 Wien	(A)	
Mijoč, Rudolf	Stolberggasse 31-33/3/3	1050 Wien	(A)	www.birin-kupres.com
Mikulić, Stanko	Svetoklarska 5F	10020 Zagreb	(HR)	Tel.: 00385 1 6571122 stanko.mikulic@gmail.com
Milas fra Dalibor	Franjevačka 1	88000 Mostar	(BiH)	00387 63 459 736 dalibor.milas@gmail.com
Miljak, Vinko	Mostarska bb	72260 Busovača	(BiH)	Tel.: 00387 87 733 284
Miškić, Anto	Trg bana Jelačića 11	20350 Metković	(HR)	Tel.: 00381 20 682 132 obrvan.miskic@st.t-com.hr
Mišura, Dragan	Sopot 112	88440 Prozor-Rama	(BiH)	
Mittermayer, Stjepan	Hribarov prilaz 5/5,	10000 Zagreb	(HR)	Tel.: 00385 1 662 02 35
Mlakić, Danijel	Kralja Tvrta bb	72250 Vitez	(BiH)	Tel.: 00387 30 712 854
Musa, Vitomir	A. izviđača 2	10000 Zagreb	(HR)	

N

Neimarović, Josip	Pujanke 28	21000 Split	(HR)	Tel.: 00385 21 379 036
Nevistić, Božo	Bijeli put bb	72276 Nova Bila	(BiH)	Tel.: 00387 30 707 168
Nikolić, Ivan	Cvjetna br. 6	10362 Kašina	(HR)	
Novokmet, Slavko	Ivekovićeva 19	10000 Zagreb	(HR)	Tel.: 00385 1 245 14 68
Nuić, Tihomir	Rampart 8	5070 Frick	(CH)	Tel.: 0041 62 871 44 23
Nuić, Ivan	Bosne Srebrenе 4	71300 Visoko	(BiH)	inujic1@gmail.com
Nuić, Mijo	Kettler Str. 13	67065 Ludwigsfahen	(D)	Tel.: 0049 621 574 738 mijonujic@web.de
Nuić, Željko	Brnasi 12	51216 Viškovo	(HR)	Tel.: 00385 51 258 474

O

Oršolić, Martin	M. Rešetara 33	10000 Zagreb	(HR)	Tel.: 00385 1 389 33 91	martin.orsolic@zg.t-com.hr
Oršolić, Mato	Donaufelderstr. 99/8/19	1210 Wien	(A)		mators@gmx.at
Orlović, Augustin	Mali Kablići bb	80101 Livno		Tel.: 00387 34 204 640	
Oros, Vinko	Nikole Lašvanina 11	71270 Fojnica	(BiH)	Tel.: 00387 30 831 199	
Osmakčić, Zdenko	Ladislava Šabana 8	10360 Sesvete		Tel.: 00385 98 927 9642	

P

Pačar, Ivan	Lisičina 11, Gajnice	10000 Zagreb	(HR)	Tel.: 00385 1 3458498	ivan.pacar@hak.hr
Pandža, Ivo	S. Radića 147	42205 Vidovec	(HR)	Tel.: 00385 91 780 7292	
Pašalić, Ante	M. Bobana 12	80320 Kupres	(BiH)	Tel.: 00387 34 274 291	
Pavić, Damir	Ivančevo	71330 Vareš	(BiH)		
Pavić, fra Stjepan	Samostan sv. Ante Dubrave	76205 Seonjaci	(BiH)		
Pavlić, Ivica	Radnička 2, Rakitje	10437 Bestovje	(HR)	Tel.: 00385 1 33 23 074	ivica.pavlic@grad-svetanedelja.hr
Pavlović, dr. Ante	D. Dragonožec 79	10253 Zagreb	(HR)	Tel.: 00385 1 625 04 77	anto.pavlovic@zg.t-com.hr
Pavlović, Mirko	Dr. Mile Budaka 13	23440 Gračac	(HR)	Tel.: 00385 23 773 511	
Pelivan, Mato	Lipanjska 5	10000 Zagreb	(HR)	Tel.: 00385 1 388 35 79	mato.pelivan1@zg.t-com.hr
Periša, Ivan	Ružmarinka 29	10000 Zagreb	(HR)	Mob.: 00385 91 4557 214	iperisa@posmrtna-pripomoc.hr
Perković, fra Antun	Franziskanerplatz 2	6330 Kufstein	(A)	Tel.: 0043 5372 62 642	
Perković, Bože	Vinogradnska 74	10000 Zagreb	(HR)		
Pervan, Boško	Klekovačka 34	10000 Zagreb	(HR)		
Petrović, Smiljan	Geschwindtstr.10	9330 Althofen	(D)		smiljan.petrovic@gmx.de
Petrović, Marijan	Ustrinska 28a	10000 Zagreb	(HR)	Tel.: 00385 1 295 42 68	marijan.petrovic@zg.t-com.hr
Petrović, Šimo	Zagrebačka 152	Slavonski Brod	(HR)		
Petrušić, Jako	Carevo Polje	30101 Jajce	(BiH)	Tel.: 00387 30 659 223	
Petrušić, Stipo	Trg mladosti 5	10290 Zaprešić	(HR)	Tel.: 00385 1 335 20 21	
Pilić, Željko	Kustošijski vidikovac 21	10000 Zagreb	(HR)	Tel.: 00385 1 373 68 11	
Plavčić, Vinko	Nadioci 16	72250 Vitez	(BiH)	Tel.: 00387 30 713 447	
Pokrajić, Ilija	Vugrovečka 125	10360 Sesvete	(HR)	Tel.: 00385 1 200 70 70	ilija@talon.hr
Pokrajić, Ivan	Ninska 4	10410 Velika Gorica	(HR)	Tel.: 00385 1 622 47 99	
† Pranjic, Krinoslav	Badalićeva 11	10000 Zagreb	(HR)	Tel.: 00385 1 364 68 65	
Pranjković, Ivo	Zagrebačka 124	10410 Velika Gorica	(HR)	Tel.: 00385 1 622 46 73	ivo.pranjkovic@zg.t-com.hr
Primorac, Jure	Sustenweg 4c	6020 Emmenbrücke	(CH)	Tel.: 0041 260 57 09	
Pušić, Petar,	Gneisenaustr. 98	47057 Duisburg	(D)	Tel.: 0049 203 351 876	p.pusic@web.de
Puškarić, fra Jozo	Franjevački samostan Tolisa Orašje		(BiH)	Tel.: 00387 32 738 755	jozo.puskaric@tel.net.ba

R

Radat, Niko	Prof. Messerschmitt 26	86159 Augsburg			
Radišić, Rajko	Batalaža 90	23275 Ugljan	(HR)	Tel.: 00385 23 288 323	rajko.radicic@gmx.de
Radman, Đuro	Frateršćica 146	10000 Zagreb	(HR)	Tel.: 00385 1 375 11 48	duroradman@net.hr
Radman, fra Vili	Aleja Bosne Srbrenice 111	71000 Sarajevo	(BiH)	Tel.: 00387 33 453 266	
Rašić, Ivan	Otona Župančića 10	10410 Velika Gorica	(HR)		
Rašić, Marko	Ive Andrića 10	40000 Čakovec	(HR)		
Rubčić, Darko	Trg međunarodnog prijateljstva 5/VII	71000 Sarajevo	(BiH)	Tel.: 00387 33 455680	

S

Selak, Marko	Europastr. 27	78549 Sapichingen	(D)	
Semić, Malik	Taukčići bb	71300 Visoko	(BiH) Tel.: 00387 62 231 774	seman-dribler@hotmail.com
Semren, fra Marko	Kralja Petra I. 80	78000 Banja Luka		marko.semren@gmail.com
Semren, Jure	Bila	80205 Guber/Livno	(BiH) Tel.: 00387 34 243402	
Semren, Zoran	Bila	80205 Guber/Livno	(BiH)	zsemren@yahoo.com
Semunović, Anto	Savski gaj, XII. put/6	10000 Zagreb		
Sesar, Mirko.	Svetoklarska 5E	10020 Zagreb	(HR) Tel.: 00385 1 655 51 95	mirko.sesar1@inet.hr
Sičaja, Drago	Hrvatskog proljeća 9	10370 Rugvica		
Slišković, Zdravko	Kirchenviertel 1	9500 Villach	(A)	slisko@aon.at
Slišković, Ivo	Rajterova 175	42240 Ivanec	(H) Tel.: 00385 42 781 041	
Soldo, Ivan	Watzmannstr. 65	84034 Landshut	(D)	
Stanić, Ivica	Ljudevit Gaja 27	35000 Slavonski Brod	(HR) Mob: 091 447 77 71	
Stipić, fra Jure	Ul. kralja P. Svačića 11	44410 Gvozd		
Stipić, Juro	Schallergasse 32/19	1120 Wien	(A)	e-mail: juro.stipic@chello.at
Stojak, Danijel	Brizjak 42	72250 Vitez	(BiH) Tel.: 00387 30 726 733	
Stojak, Marijo,	Saršoni 16	51216 Viškovo	Tel.: 00385 91 7623599	mario.stojak@skole.hr
Stojić, Ante	Donji Hamzići bb	Čitluk	(BiH) Mob.: 00387 61 204 847	
Suša, Stipe	Ljudevit Gaja 28	10290 Zaprešić	(HR) Tel.: 00385 1 3354006	

Š

Šagolj, Ivo	Kralja Zvonimira 18/2	88000 Mostar	(BiH) Tel.: 00387 36 324284	
Šapina, Danijel	S. Ahmedova 41	70230 Bugojno	(BiH) Mob.: 00387 61 996 429	danes@bih-net.ba
Šaravanja, Pavo	NES 1259 8530 Deutsch	Landsberg	(A)	
Šarčević, Ilija	Travanjska 21a	10360 Sesvete		
Šarčević, fra Ivan,	Aleja Bosne Srebrenе 111	71000 Sarajevo	(BiH) Tel.: 00387 33 453 266	ivansar@bih.net.ba
Šarčević, fra Luka	Lintforterstr. 83	47445 Moers	(D) Tel.: 0049 284 172013	hkm.moers@t-online.de
Šarčević, Mijo	D. Kodrmana 13	10290 Zaprešić	(HR) Tel.: 00385 1 331 11 71	
Šarić, Stipo	Majevička 19	10000 Zagreb	(HR)	
Ševo, Ivan	Franjevački samostan	88000 Mostar	(BiH)	
Šimunović, Ivan	Krijesnice 15	10000 Zagreb	(HR) Tel.: 00385 1 243 1306	
Šimunović, Ljupko	Planinska 26	10360 Sesvete	(HR) Tel.: 00385 1 200 76 89	ljupko.simunovic@fpz.hr
Širić, Ferdo	Našička 16	10000 Zagreb	(HR) Tel.: 00385 1 363 45 79	siric@tehnomont.net
Šokčević, Žarko	Blümlisalpstrasse 77A	3627 Heimberg	(CH) Tel.: 0041 33 2263639	zarko.sokcevic@spitalstsg.ch
Šoljić, Ante	Sustjepan 39	20236 Mokošica	(HR) Tel.: 00385 20 450 029	anter941@gmail.com
Špionjak, Marko	St. Leonhard 4	83547 Bahensham	(D)	

T

Tadić, Ivo	Školska 22	10294 D. Pušća / Zaprešić	(HR)	
Tadić, Luka	Trpimirova 29 (stan Kovačević)	10000 Zagreb	(HR) Tel.: 00385 1 455 12 60	
Tadić, Petar	Poljana Zvonimira Dražića II	10000 Zagreb	(HR) Tel.: 00385 1 363 74 05	petartadic@xnet.hr
Tikvić, Ivo	Aberlestr. 11	81371 München	(D)	
Tikvić, Niko	Side Košutić 8	10090 Susedgrad	(HR) Tel.: 00385 1 346 23 23	niko.tikvic@xnet.hr
Tolnaj, Josip	Sv. Antuna 5	43000 Bjelovar	(HR) Tel.: 00385 43 242 696	
Tomas, Mato	A. Jakšića 4	10040 Zagreb	(HR)	
Tomas, Ivica	Prilaz V. Holjevca 6a	47000 Karlovac	(HR)	
Tomas, Mirko	Perlachweg 369	6073 Sistrans	(A) Tel.: 0043 512 379 822	

Tomić, Jozo	Trg kralja Tomislava 12	35214 Donji Andrijevci	(HR)	Tel.: 00385 35 471 261	
Tomić, Marinko	Saborska 19	10000 Zagreb	(HR)	Tel.: 00385 1 285 96 73	marinko@bitno.hr
Tomšić, Duro	Pantovčak 24	10000 Zagreb	(HR)	Tel.: 00385 1 482 12 37	
Topić, Franjo	Selčinska 1	10360 Sesvete	(HR)	Tel.: 00385 1 200 16 36	
Topić, Ivo	Ul. blaženog kardinala Stepinca 72	35430 Okučani	(HR)	Tel.: 00385 91 7308057	
Topić, Mato	Selčinska 20	10360 Sesvete	(HR)	Tel.: 00385 1 201 17 12	mtopic@mup.hr
Tunjić, Bartol	Pfarrgartenstr. 4	71729 Erdmannhausen	(D)		

V

Valjan, Mato	Linden Str. 1	35457 Odenthal	(D)	Tel.: 0049 6406 907 631	mato.valjan@slavistik.uni-giessen.de
Valjan, fra Velimir	Aleja Bosne Srebrenе 111	71000 Sarajevo	(BiH)	Tel.: 00387 33 456 266	velimir.valjan@gmail.com
Vidačković, Mirko	Mayennerstr. 28	71332 Waiblingen	(D)	Tel.: 0049 7151 58977; 172 436	mirko.vidackovic@web.de
Vidaković, Josip	Trnsko 3b /II	10000 Zagreb	(HR)	Tel.: 00385 1 652 81 90	
Vidović, Hrvoje	Avenija Veceslava Holjevca 16	10000 Zagreb		Mob.: 00385 98 389 014	
Vidović, Mijo	A. Starčevića 6	22203 Rogoznica	(HR)		mijo.vidovic@windowslive.com
Visković, Ivica,	Schopenhauerstr. 47	80807 München	(D)	Tel.: 0049 89 300 94 45	viskovic@aol.com
Volić, Ladislav	Dravska 79	42202 Trnovec (Varaždin)	(HR)	Tel.: 00385 42 683 921	
Vrdoljak, Jozo	Herderstr. 4	44147 Dortmund	(D)	Tel.: 0231 82 46 3	
Vujica, fra Benedikt	Bregalnička 14	11000 Beograd	(SR)	Tel.: 00 381 11 240 4390	
Vujica, fra Pavo	Bosne Srebrenе 4	71300 Visoko	(BiH)	Tel.: 00387 32 738766	
Vujica, Robert	Hrasno	72260 Busovača		Tel.: 00387 30 713 6645	
Vukadin, Josip	Sterkraderstr. 141	46453 Dinslaken	(D)	Tel.: 0049 2064 97 187	Generalvikariat@bistum-essen.de
Vukadin, Mato	Plievier Park 5	81737 München	(D)	Tel.: 0049 89 67905079	matovukadin@hotmail.de

Z

Zeba, Ivan	Boža i Nikole Bionde 2	10000 Zagreb	(HR)	Tel.: 00385 1 613 71 02	ivan.zeba@mvp.hr
Zelić, Tomislav	Teskere bb	88320 Ljubuški		Tel.: 00387 39 831 153	
Zeljko, Ivan	Leipzigerstr. 9	79 211 Denzhausen	(D)	Tel.: 0049 7666 39 48	
Zirdum, Ilija	Doljani 5	10000 Zagreb	(HR)	Tel.: 00385 1 231 8779	
Zlopaša, Milan	Unska 2c	10000 Zagreb	(HR)		
Zloušić, Filip,	Van der Nuell-Gasse 9/2/5	1100 Wien	(A)		filip.zlousic@gmail.com
Znahor, Mladen	Kirchberg 12	89426 Modingen	(D)		
Zubak, Stipo	Ivanićgradska 73/III	10000 Zagreb	(HR)	Tel.: 00385 1 245 26 29	

Ž

Žilić, Nikola	Pete Poljanice 5	10040 Zagreb	(HR)	Tel.: 00385 1 292 22 75	
Živković, Ilija	Odranska 12	10000 Zagreb	(HR)	Tel.: 00385 1 619 62 20	
Živković, Ivo	Marburger Str. 11	57072 Siegen	(D)	Tel.: 0049 271 314096	i.zivkovic@gmx.net

Web stranica Udruge www.udfkg.hr na kojoj se objavljaju sve informacije i događanja u Udruzi.

P.S. Molimo članove da nam dostave svoje OIB-e jer je to obaveza prema novom Zakonu o udrušama u Republici Hrvatskoj.
 Član koji nam ne dostavi OIB za sljedeći broj biltena, bit će izostavljen iz popisa članova udruge.

Hvala!

